

**ΥΠΟΕΡΓΟ: ΥΠΟΕΡΓΟ 3 «ΔΡΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΙΝΕΠ»**

της Πράξης «ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ 2014-2021»

κωδ. ΟΠΣ 5000245

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:

«Εφαρμογή της Πειθαρχικής Διαδικασίας στο Δημόσιο Τομέα»

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Κωδικός εκπαιδευτικού υλικού:

Κωδικός Πιστοποίησης προγράμματος: 143

ΙΟΥΛΙΟΣ 2022

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μέλη Ομάδας

Συντονιστής:

Δρ. Σαράντης Κουγιού, Υπεύθυνος Σπουδών και Έρευνας και Συντονιστής του Τομέα «Δημόσια Διοίκηση και Διακυβέρνηση» του ΙΝ.ΕΠ/Ε.Κ.Δ.Δ.Α.

Συγγραφείς:

1. Σταματία Ναούμ, Επιθεωρήτρια – Ελέγκτρια Μονάδας Επιθεωρήσεων και Ελέγχων – Τομέας Ελέγχου Πειθαρχικών Διαδικασιών της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας
2. Κλεοπάτρα Σαραντάκου, Προϊσταμένη Διεύθυνσης Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου του Υπουργείου Εσωτερικών
3. Σιδέρης Ζήσης, Νομικός, ΜΑ, Προϊστάμενος Τμήματος Διαχείρισης και Παρακολούθησης της Πληροφορίας στη Δημόσια Διοίκηση του ΙΤΕΚ/Ε.Κ.Δ.Δ.Α.

Αξιολογητές:

1. Γεώργιος Δεστές, Υπεύθυνος Σπουδών και Έρευνας ΙΝ.ΕΠ/Ε.Κ.Δ.Δ.Α.
2. Δρ. Δημήτριος Γιουτίκας, Νομικός, Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Απονομής Χάριτος του Υπουργείου Δικαιοσύνης

Πίνακας Περιεχομένων

Περιεχόμενα	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι.....	5
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΑ ΠΑΡΑΠΤΩΜΑΤΑ	5
ΚΑΙ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ».....	5
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
1.2. Πειθαρχικό παράπτωμα	8
1.2.1. Απαρίθμηση πειθαρχικών παραπτωμάτων	8
1.2.2. Εφαρμογή αρχών και κανόνων του ποινικού δικαίου.....	18
1.2.3. Πειθαρχικές ποινές	20
1.2.3.1. Η ποινή της οριστικής παύσης.....	21
1.2.3.1 ^α . Όριο κατώτατης ποινής	22
1.2.3.2. Ποινή προσωρινής παύσης	22
1.2.3.3. Ποινή του υποβιβασμού	22
1.2.3.4. Ποινή του προστίμου.....	23
1.2.3.5. Οποιαδήποτε ποινή.....	24
1.2.3.5 ^α . Διοικητική Κύρωση.....	24
1.2.3.6. Συνεκτιμώμενα στοιχεία.....	25
1.2.3.7. Δίωξη πειθαρχικών παραπτωμάτων.....	25
1.2.3.8. Σχέση πειθαρχικού παραπτώματος και ποινής	27
1.2.3.9. Παραγραφή πειθαρχικών παραπτωμάτων	27
1.2.3.10. Λήξη πειθαρχικής ευθύνης	28
1.2.3.11. Σχέση της πειθαρχικής διαδικασίας με την ποινική δίκη.....	29
1.2.3.12. Αυτοτέλεια κολασίμου του πειθαρχικού παραπτώματος	31
1.3.1. Πειθαρχικά όργανα.....	31
1.3.2. Πειθαρχικώς προϊστάμενοι.....	31
1.3.3. Αρμοδιότητα πειθαρχικώς προϊσταμένων	33
1.3.3.1. Ποινή της έγγραφης επίπληξης.....	34
1.3.3.2. Ποινή του προστίμου.....	34
1.3.4. Αρμοδιότητα Διοικητικών Συμβουλίων Ν.Π.Δ.Δ.....	37
1.3.5. Αρμοδιότητα Πειθαρχικών Συμβουλίων	37
1.3.5.1. Συγκρούσεις αρμοδιότητας Πειθαρχικών Συμβουλίων	38
1.3.6. Ενιαία κρίση πειθαρχικών παραπτωμάτων.....	39
1.3.7. Συναρμοδιότητα πειθαρχικών οργάνων σε περίπτωση ενιαίας κρίσης.....	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ.....	41
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ - ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ».....	41
2. Η Πειθαρχική Διαδικασία.....	41
2.1. ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗΣ ΔΙΩΣΗΣ	41
2.1.2. Προκαταρκτική Εξέταση.....	41
2.1.3. Ένορκη Διοικητική Εξέταση	42
2.2. ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗ ΔΙΩΣΗ.....	44
2.2.1 Άσκηση πειθαρχικής δίωξης.....	44
2.2.2. Κλήση σε Απολογία.....	44

2.2.3. Παραπομπή στο Πειθαρχικό Συμβούλιο	45
2.2.3.1. Διαδικασία ενώπιον του Πειθαρχικού Συμβουλίου	46
2.2.3.2. Κωλύματα και εξαίρεση μελών Πειθαρχικού Συμβουλίου	47
2.2.3.3. Πειθαρχική Ανάκριση	48
2.2.4. Εκτίμηση των Αποδείξεων	51
2.2.5. Πειθαρχική Απόφαση	51
2.2.5.1. Κοινοποίηση Πειθαρχικής Απόφασης	52
2.3. ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ	53
2.3.1. Ένσταση	53
2.3.1.1. Ενεργητική Νομοποίηση	54
2.3.1.2. Προθεσμία Άσκησης Ένστασης	55
2.3.1.3. Δικονομικά Ζητήματα	55
2.3.1.4. Υποβολή Ένστασης με Συστημένη Αλληλογραφία	56
2.4. Προσφυγή	56
2.4.1. Διοικητής Εθνικής Αρχής Διαφάνειας	57
2.4.2. Προθεσμία Άσκησης Προσφυγής	57
2.4.3. Άσκηση Ενδίκων Μέσων και Λύση Υπαλληλικής Σχέσης	58
2.5. Επανάληψη της Πειθαρχικής Διαδικασίας	58
2.6. Εκτέλεση της Πειθαρχικής Απόφασης	59
2.7. Διαγραφή των Πειθαρχικών Ποινών	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ	61
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ (ΑΥΤΟΔΙΚΑΙΗ ΑΡΓΙΑ ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΑΡΓΙΑ - ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ) ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΡΓΙΑΣ»	61
Εισαγωγή	61
3.1. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ	62
3.1.1. Αυτοδίκαιη αργία	62
3.1.2. Δυνητική αργία	63
3.2. ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΑΣΚΗΣΗΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ	65
3.2.1. Άμεσες υπηρεσιακές ενέργειες	65
3.3. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΡΓΙΑΣ - ΔΥΝΗΤΙΚΗΣ ΑΡΓΙΑΣ	67
ΠΗΓΕΣ	70
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	70
ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	71
Α) ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	71
Β) ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	74
Γ) ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ	76

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΑ ΠΑΡΑΠΤΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ»

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Ε΄ μέρος, «ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ», του Κώδικα Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 3528/2007, ΦΕΚ 26^Α - Υ.Κ.) το οποίο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις διατάξεις των άρθρων 106 έως 121 για τα πειθαρχικά παραπτώματα, το χρόνο παραγραφής τους, τις πειθαρχικές ποινές, τα πειθαρχικά όργανα, την αρμοδιότητά τους, την εφαρμογή αρχών και κανόνων του ποινικού δικαίου και τη σχέση της πειθαρχικής διαδικασίας με την ποινική δίκη, αντικαταστάθηκε με το άρθρο δεύτερο του ν. 4057/2012 (ΦΕΚ 54^Α) ενώ με τα άρθρα τέταρτο και πέμπτο του ίδιου ως άνω νόμου επεκτάθηκε το πεδίο εφαρμογής του προκειμένου να καταλάβει όσο το δυνατό περισσότερες κατηγορίες υπαλλήλων.

Στις διατάξεις του σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 3528/2007 υπάγονται:

Οι πολιτικοί διοικητικοί υπάλληλοι του κράτους και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.).

Υπάλληλοι και λειτουργοί του κράτους ή των Ν.Π.Δ.Δ., οι οποίοι, κατά συνταγματική ή νομοθετική πρόβλεψη, διέπονται από ειδικές διατάξεις για όσα θέματα δεν ρυθμίζονται από τις ειδικές για αυτούς διατάξεις.

Αναλογική εφαρμογή των διατάξεών του που αναφέρονται σε θέματα αργιών, ή προβλέπουν πειθαρχικά παραπτώματα και πειθαρχικές ποινές, γίνεται στο προσωπικό του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου που κατέχει οργανικές θέσεις σύμφωνα με το άρθρο τέταρτο του ν. 4057/2012 και στο προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου των δήμων και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών σύμφωνα με το άρθρο πέμπτο του ίδιου νόμου.

Περαιτέρω οι ανωτέρω αναφερόμενες διατάξεις καθώς και οι διαδικαστικής φύσεως διατάξεις εφαρμόζονται αναλογικά και στο μόνιμο προσωπικό των Δήμων, Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, Ιδρυμάτων και Συνδέσμων Δήμων, σύμφωνα με το άρθρο πέμπτο του ίδιου ως άνω νόμου¹, με εξαίρεση τις διατάξεις που αφορούν τα πειθαρχικά όργανα και τους πειθαρχικώς προϊσταμένους των υπαλλήλων

¹όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 54 ν. 4674/2020

τους που εφαρμόζονται τα άρθρα 120 έως 123 του ν.3584/2007 (ΦΕΚ 143 Α΄) .

Επίσης, αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του γίνεται και στους υπαλλήλους των Περιφερειών, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 252 του ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α΄), με εξαίρεση και πάλι τις διατάξεις που αφορούν τα πειθαρχικά όργανα και τους πειθαρχικώς προϊσταμένους των υπαλλήλων τους που εφαρμόζονται οι διατάξεις των παρ. 2 έως 5 του ίδιου ως άνω άρθρου.

Όπως αναφέρεται και στην αιτιολογική έκθεση του νόμου 4057/2012, το Πειθαρχικό Δίκαιο αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα τμήματα του Υπαλληλικού Κώδικα.

Με τις ρυθμίσεις περί πειθαρχικής ευθύνης των δημοσίων υπαλλήλων αφενός διασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της νομιμότητας από τους υπαλλήλους κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και αφετέρου τίθεται ένα πλαίσιο κανόνων που αφορά εκείνες τις συμπεριφορές τους που λαμβάνουν χώρα εντός, αλλά και εκτός υπηρεσίας και συνδέονται στενά με τις εν γένει υποχρεώσεις και το κύρος της υπαλληλικής τους ιδιότητας.

Οι διατάξεις περί πειθαρχικής ευθύνης των δημοσίων υπαλλήλων αναπτύσσουν διττή λειτουργία και προληπτική και κατασταλτική.

Προληπτική με την έννοια ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι γνωρίζουν εκ των προτέρων το κανονιστικό πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να κινείται η δράση τους τόσο εντός της υπηρεσίας όσο και εκτός αυτής στο μέτρο που η τελευταία συνάπτεται με την υπαλληλική τους ιδιότητα. Κατ' αυτό τον τρόπο αποφεύγουν δραστηριότητες οι οποίες θεμελιώνουν την αντικειμενική υπόσταση των προβλεπόμενων από το νόμο πειθαρχικών παραπτώματων προς όφελος όχι μόνον των ίδιων αλλά εν τέλει και του δημοσίου συμφέροντος που επιτάσσει τη νόμιμη, εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία της Δημόσιας Υπηρεσίας.

Κατασταλτική με την έννοια ότι στην περίπτωση κατά την οποία ο δημόσιος υπάλληλος επιδείξει δραστηριότητα ή συμπεριφορά η οποία θεωρείται από τον πειθαρχικώς προϊστάμενο ως πειθαρχικό παράπτωμα τίθεται σε κίνηση η πειθαρχική διαδικασία προκειμένου να διακριβωθεί η τέλεσή του και να επιβληθεί η προσήκουσα πειθαρχική ποινή.

Ακολουθώντας με μια σειρά νομοθετημάτων (ν. 4093/2012, ν.4152/2013, ν.4210/2013, ν. 4254/2014, ν. 4304/2014, ν. 4325/2015, ν. 4354/2015, ν. 4590/2019, ν. 4622/2019, ν. 4635/2019, ν. 4674/2020, ν. 4745/2020, ν.4795/2021, ν.4807/2021, ν.

4873/2021, 4940/2022) επήλθαν επιμέρους τροποποιήσεις του πειθαρχικού δικαίου με στόχο τη βελτίωση των διατάξεών του.

Στο πλαίσιο του επιμορφωτικού προγράμματος «**Εφαρμογή της πειθαρχικής διαδικασίας στο δημόσιο τομέα**» με τη σύνταξη του παρόντος εκπαιδευτικού υλικού για τη θεματική ενότητα «**Πειθαρχικά παραπτώματα και πειθαρχικά όργανα**» επιχειρείται η αποτύπωση των ισχυουσών διατάξεων των άρθρων 106 έως 121 του Υ.Κ.² με τη συμπερίληψη των νομοθετικών εξελίξεων από την έκδοσή του ³ μέχρι τις πρόσφατες αλλαγές με το ν. 4940/2022 (ΦΕΚ 112 Α') καθώς και κάποιων ερμηνευτικών παρατηρήσεων, κατά περίπτωση, με στόχο την καλύτερη κατανόηση των ανωτέρω διατάξεων και την ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή τους.

Ειδικότερα το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει σκοπό οι συμμετέχοντες να είναι σε θέση:

- ✓ Να γνωρίζουν τι είναι πειθαρχικό παράπτωμα, ποια είναι τα πειθαρχικά παραπτώματα και πότε παραγράφονται.
- ✓ Να γνωρίζουν τις πειθαρχικές ποινές και τα όρια επιβολής τους.
- ✓ Να γνωρίζουν και να εφαρμόζουν αναλογικά τους κανόνες και τις αρχές του ποινικού δικαίου.
- ✓ Να γνωρίζουν ποια είναι τα όργανα που ασκούν πειθαρχική εξουσία στους υπαλλήλους.
- ✓ Να διακρίνουν τους πειθαρχικώς προϊσταμένους και την αρμοδιότητά τους.
- ✓ Να διακρίνουν την αρμοδιότητα των πειθαρχικών συμβουλίων.
- ✓ Να γνωρίζουν πότε ξεκινάει και πότε λήγει η πειθαρχική ευθύνη του υπαλλήλου.
- ✓ Να γνωρίζουν πότε ασκείται πειθαρχική δίωξη.
- ✓ Να αναγνωρίζουν τη σχέση της πειθαρχικής διαδικασίας με την ποινική.
- ✓ Να εφαρμόζουν ορθά τις σχετικές διατάξεις.

²καθώς και των άρθρων 121 έως 123 ν.3584/2007 (Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων/Κ.Κ.Δ.Κ.Υ.) και 252 ν.3852/2010 με την άντληση στοιχείων και από την εφαρμογή «NOMOS intrasoft, Βάσεις Νομικών Δεδομένων»

³(9-2-2007)

1.2. Πειθαρχικό παράπτωμα

Το πειθαρχικό παράπτωμα συντελείται με υπαίτια πράξη ή παράλειψη του υπαλλήλου που μπορεί να του καταλογισθεί.

Στο άρθρο 106 του Υ.Κ αναφέρονται τα στοιχεία που συγκροτούν την έννοια του πειθαρχικού παραπτώματος και όχι ορισμός του πειθαρχικού παραπτώματος αυτός καθαυτός.

Για τη στοιχειοθέτηση του πειθαρχικού παραπτώματος θα πρέπει να υπάρχει:

- ✓ Υπαιτιότητα του υπαλλήλου, να υπάρχει δηλαδή δόλος ή αμέλεια.
- ✓ Πράξη ή παράλειψη του υπαλλήλου, να έχει προβεί ο υπάλληλος σε συγκεκριμένη ενέργεια κατά παράβαση των κείμενων διατάξεων και εντολών ή να έχει παραλείψει συγκεκριμένη ενέργεια επίσης κατά παράβαση των κείμενων διατάξεων και εντολών.
- ✓ Δυνατότητα καταλογισμού στον υπάλληλο, να μην υφίσταται κάποιος λόγος που να αποκλείει τον καταλογισμό στον υπάλληλο (π.χ. πνευματική ανικανότητα του υπαλλήλου)

1.2.1. Απαρίθμηση πειθαρχικών παραπτωμάτων

Στο άρθρο 107 του Υ.Κ. απαριθμούνται εξαντλητικά τα πειθαρχικά παραπτώματα, τα οποία είναι:

α) πράξεις με τις οποίες εκδηλώνεται άρνηση αναγνώρισης του Συντάγματος ή έλλειψη αφοσίωσης στην Πατρίδα και τη Δημοκρατία.

Σύμφωνα με το άρθρο 24 του Υ.Κ⁴, ο υπάλληλος είναι εκτελεστής της θέλησης του Κράτους, υπηρετεί μόνο το Λαό και οφείλει πίστη στο Σύνταγμα και αφοσίωση στην Πατρίδα και τη Δημοκρατία.

β) κάθε παράβαση υπαλληλικού καθήκοντος που προσδιορίζεται από τις υποχρεώσεις που επιβάλλουν στον υπάλληλο οι κείμενες διατάξεις, εντολές και οδηγίες. Το υπαλληλικό καθήκον σε καμία περίπτωση δεν επιβάλλει στον υπάλληλο πράξη ή παράλειψη που να αντίκειται προς τις διατάξεις του Συντάγματος και των νόμων, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 25 του παρόντος.

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 25 του Υ.Κ.⁵ Νομιμότητα υπηρεσιακών ενεργειών:

⁴ βλ. και άρθρο 31 του Κ.Κ.Δ.Κ.Υ.

⁵βλ. και άρθρο 32 του Κ.Κ.Δ.Κ.Υ.

1. Ο υπάλληλος είναι υπεύθυνος για την εκτέλεση των καθηκόντων του και τη νομιμότητα των υπηρεσιακών του ενεργειών.

2. Ο υπάλληλος οφείλει να υπακούει στις διαταγές των προϊσταμένων του. Όταν όμως εκτελεί διαταγή, την οποία θεωρεί παράνομη, οφείλει, πριν την εκτέλεση, να αναφέρει εγγράφως την αντίθετη γνώμη του και να εκτελέσει τη διαταγή χωρίς υπαίτια καθυστέρηση. Η διαταγή δεν προσκτάται νομιμότητα εκ του ότι ο υπάλληλος οφείλει να υπακούσει σε αυτήν.

3. Αν η διαταγή είναι προδήλως αντισυνταγματική ή παράνομη, ο υπάλληλος οφείλει να μην την εκτελέσει και να το αναφέρει χωρίς αναβολή. Όταν σε διαταγή, η οποία προδήλως αντίκειται σε διατάξεις νόμων ή κανονιστικών πράξεων, διατυπώνονται επείγοντες και εξαιρετικοί λόγοι γενικότερου συμφέροντος ή όταν, ύστερα από άρνηση υπακοής σε πρώτη διαταγή που προδήλως αντίκειται σε τέτοιες διατάξεις, ακολουθήσει δεύτερη διαταγή που εκθέτει επείγοντες και εξαιρετικούς λόγους γενικότερου συμφέροντος, ο υπάλληλος οφείλει να εκτελέσει τη διαταγή και να αναφέρει συγχρόνως στην προϊσταμένη αρχή εκείνου που τον διέταξε. Επί νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, εφόσον εκείνος που διέταξε είναι το διοικητικό συμβούλιο ή το ανώτατο μονομελές όργανο διοίκησης, η αναφορά υποβάλλεται στον εποπτεύοντα Υπουργό. Εάν εκείνος που διέταξε είναι ο Υπουργός, η αναφορά υποβάλλεται στον Πρωθυπουργό.

Όπως αναφέρουν οι Ε. Σπηλιωτόπουλος, Χ. Χρυσανθάκης⁶ τα καθήκοντα των δημοσίων υπαλλήλων καθορίζονται από το Σύνταγμα και τη νομοθεσία, αλλά και από τις εγκυκλίους, τις οδηγίες και τις διαταγές των προϊσταμένων τους καθώς και την αντίληψη που επικρατεί για τη συμπεριφορά που πρέπει να τηρούν τόσο κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας τους όσο και εκτός υπηρεσίας.

γ) η παράβαση καθήκοντος κατά τον Ποινικό Κώδικα ή άλλους ειδικούς ποινικούς νόμους.

Σύμφωνα με τους Στ. Κτιστάκη, Β. Κονδύλη, Ε. Τζιράκη⁷ για τη στοιχειοθέτησή του δεν αρκεί η παράβαση οποιουδήποτε υπαλληλικού καθήκοντος, αλλά η παράβαση κάποιου συγκεκριμένου υπηρεσιακού καθήκοντος, όπως αυτό προσδιορίζεται βάσει του άρθρου 259 του ΠΚ, ή η στοιχειοθέτηση οποιουδήποτε άλλου υπηρεσιακού εγκλήματος που περιέχεται στο κεφάλαιο ΙΒ' του ΠΚ με τίτλο

⁶Επαμεινώνδας Σπηλιωτόπουλος, Χαράλαμπος Χρυσανθάκης, Βασικοί Θεσμοί Δημοσιοϋπαλληλικού Δικαίου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, 8^η έκδοση, σελ. 64

⁷Σταυρούλα Κτιστάκη, Βασίλειος Κονδύλης, Ευαγγελία Τζιράκη, Υπαλληλικός Κώδικας Ερμηνεία κατ' Άρθρο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2018, σελ.785.

«Εγκλήματα σχετικά με την υπηρεσία» ή περαιτέρω η στοιχειοθέτηση άλλου ποινικού εγκλήματος που σχετίζεται με την άσκηση των καθηκόντων του υπαλλήλου ή είναι συναφές προς την εκπλήρωση των υπηρεσιακών καθηκόντων του.

δ) η απόκτηση οικονομικού οφέλους ή ανταλλάγματος προς όφελος του ιδίου του υπαλλήλου ή τρίτου προσώπου, κατά την άσκηση των καθηκόντων του ή εξ αφορμής αυτών.

ε) η αναξιοπρεπής ή ανάρμοστη ή ανάξια για υπάλληλο συμπεριφορά εντός ή εκτός υπηρεσίας⁸.

Σύμφωνα με το άρθρο 27 του Υ.Κ.⁹ ο υπάλληλος οφείλει να συμπεριφέρεται εντός και εκτός της υπηρεσίας κατά τρόπο ώστε να καθίσταται άξιος της κοινής εμπιστοσύνης.

Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι όπως διευκρινίζεται στην παρ. 3 του ιδίου άρθρου, 107 του Υ.Κ., σε καμιά περίπτωση δεν συνιστά ανάρμοστη συμπεριφορά ή αναξιοπρεπή ή ανάξια για υπάλληλο διαγωγή η άσκηση συνδικαλιστικής, πολιτικής ή κοινωνικής δράσης.

Σύμφωνα με την ερμηνεία του Ν. Πανταζή¹⁰ οι όροι της «αξιοπρέπειας», της «αξιοσύνης» και της «πρέπουσας» συμπεριφοράς, αντιστοιχούν στην εκάστοτε ηθική αντίληψη της κοινωνίας, αλλά και την δεοντολογία και λειτουργία της υπηρεσίας. ... Περαιτέρω, η ανωτέρω «ορθή» συμπεριφορά πρέπει να εμφανίζεται «εντός» της υπηρεσίας, δηλαδή, στη συμπεριφορά έναντι πολιτών και στη συμπεριφορά έναντι των συναδέλφων ανωτέρων και υφισταμένων του υπαλλήλου, αλλά επίσης και «εκτός» υπηρεσίας, κατά την κοινωνική εν γένει συμπεριφορά του υπαλλήλου (συναναστροφές – συναλλαγές), στον ιδιωτικό του βίο.

στ) η παραβίαση της αρχής της αμεροληψίας.

Όπως αναφέρει ο Γ. Ναυπλιώτης¹¹ ο υπάλληλος πρέπει, ως όργανο της διοικήσεως, να παρέχει εχέγγυα αντικειμενικής και προπαντός αμερόληπτης κρίσεως (πάγια νομολογία ΣΕ π.χ. 152/97 και 3724/95, 4579/98).

Περαιτέρω σύμφωνα με το άρθρο 36 του Υ.Κ.¹² ο υπάλληλος δεν επιτρέπεται είτε ατομικά είτε ως μέλος συλλογικού οργάνου να αναλαμβάνει την επίλυση

⁸όπως ισχύει μετά το άρθρο 39 παρ.2 ν.4795/2021 (ΦΕΚ 62 Α΄)

⁹βλ. και άρθρο 34 του Κ.Κ.Δ.Κ.Υ.

¹⁰Νικόλαος Πανταζής, Πειθαρχικό Δίκαιο Δημοσίων Υπαλλήλων – Πρακτικά Θέματα πειθαρχικής διαδικασίας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2015, σελ. 57

¹¹Γεώργιος Ν. Ναυπλιώτης, Πειθαρχικό Δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, Ιούλιος 2003, σελ. 512.

¹²βλ. και άρθρο 43 του Κ.Κ.Δ.Κ.Υ.

ζητήματος ή να συμπράττει στην έκδοση πράξεων, εάν ο ίδιος ή σύζυγός του ή συγγενής του εξ αίματος ή εξ αγχιστείας έως και τον τρίτο βαθμό ή πρόσωπο με το οποίο τελεί σε σχέση ιδιαίτερης φιλίας ή έχθρας έχει πρόδηλο συμφέρον στην έκβαση της υπόθεσης.

Επίσης υποχρεούται να ζητήσει την αυτοεξαίρεσή του από κάθε σχετική ενέργεια για την οποία έχει κώλυμα συμφέροντος.

Όπως παρατηρεί ο Ν. Πανταζής¹³, ο υπάλληλος, διαπράττει πειθαρχικό παράπτωμα, όταν δεν αυτοεξαιρείται από την εκτέλεση συγκεκριμένης αρμοδιότητας ή συγκεκριμένου καθήκοντος, αλλά αντιθέτως, εν γνώσει του, συμμετέχει στην έκδοση διοικητικής πράξης, ή ως μέλος συλλογικού οργάνου ασκεί διοίκηση -ακόμα και πειθαρχική αρμοδιότητα-, έχοντας ιδιαίτερη συγγενική ή προσωπική σχέση (φιλίας ή έχθρας) με το ενδιαφερόμενο πρόσωπο – διοικούμενο.

ζ) η παραβίαση της αρχής της ισότητας, των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης, σύμφωνα με τον ν. 3896/2010, και η χρήση γλώσσας έμφυλης διάκρισης, κατά την άσκηση των καθηκόντων¹⁴.

η) η παραβίαση της υποχρέωσης εχεμύθειας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 26 του παρόντος.

Οι διατάξεις του άρθρου 26 του Υ.Κ.¹⁵, ορίζουν, μεταξύ άλλων, ότι ο υπάλληλος οφείλει να τηρεί εχεμύθεια για θέματα που χαρακτηρίζονται ως απόρρητα από τις κείμενες διατάξεις, καθώς επίσης και σε κάθε περίπτωση που αυτό επιβάλλεται από την κοινή πείρα και λογική, για γεγονότα ή πληροφορίες των οποίων λαμβάνει γνώση κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του ή επ' ευκαιρία αυτών.

Σε περίπτωση δε, μαρτυρίας ή πραγματογνωμοσύνης για θέματα απόρρητα επιτρέπεται μόνο με άδεια του οικείου Υπουργού.

θ) η σοβαρή απείθεια.

Όπως αναφέρουν οι Στ. Κτιστάκη, Β. Κονδύλης, Ε. Τζιράκη¹⁶ το πειθαρχικό αυτό παράπτωμα αποτελεί ειδικότερη περίπτωση παραβάσεως του υπαλληλικού καθήκοντος και ειδικότερα του καθήκοντος του υπαλλήλου να συμμορφώνεται προς τις εντολές και διαταγές που του απευθύνονται και αφορούν στην εκτέλεση των

¹³όπως προηγούμενα (ό.π.), σελ. 58.

¹⁴όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 14 ν.4604/2019 (ΦΕΚ 50Α').

¹⁵βλ. και άρθρο 33 του Κ.Κ.Δ.Κ.Υ.

¹⁶ό.π., σελ.800.

καθηκόντων του.

Επίσης ο Ν. Πανταζής¹⁷ παρατηρεί ότι ο νόμος απαιτεί να είναι «σοβαρή»: **α)** είτε να αφορά σε σοβαρό υπηρεσιακό καθήκον, το θέμα του οποίου ο υπάλληλος αρνείται «πεισματικά» να εκτελέσει, **β)** είτε ο υπάλληλος να εμμένει στην άρνησή του.

ι) η αδικαιολόγητη αποχή από την εκτέλεση των καθηκόντων.

Ο υπάλληλος δεν επιτρέπεται να απουσιάζει από τα καθήκοντά του χωρίς νόμιμο λόγο.

ια) η παραβίαση των υποχρεώσεων του άρθρου 27 του παρόντος καθώς και η αδικαιολόγητη προτίμηση νεότερων υποθέσεων με παραμέληση παλαιότερων.

Το άρθρο 27 του Υ.Κ.¹⁸ ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι ο υπάλληλος υποχρεούται να δηλώσει εγγράφως κατά το διορισμό του την περιουσιακή κατάσταση του ίδιου, συζύγου, των παιδιών του, εφόσον συνοικούν με αυτόν και κάθε μεταγενέστερη ουσιώδη μεταβολή της.

ιβ) η άρνηση παροχής πληροφόρησης στους πολίτες και τις αρχές.

Η υποχρέωση των δημοσίων υπαλλήλων για την παροχή πληροφόρησης στους πολίτες, αλλά και τις αρχές απορρέει από ένα σύνολο διατάξεων, του Συντάγματος, του απλού νομοθέτη, τη νομολογία, την αρχή της Χρηστής Διοίκησης¹⁹.

ιγ) η προδήλως αδικαιολόγητη μη εξυπηρέτηση των πολιτών και η υπαίτια μη έγκαιρη διεκπεραίωση των υποθέσεών τους, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

Πρόκειται για τη ρητή άρνηση εξυπηρέτησης του πολίτη χωρίς την επίκληση νόμιμου λόγου και την αναιτιολόγητη μη έγκαιρη διεκπεραίωση των υποθέσεων του σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

ιδ) η χρησιμοποίηση της δημοσιοϋπαλληλικής ιδιότητας ή πληροφοριών που κατέχει ο υπάλληλος λόγω της υπηρεσίας ή της θέσης του, για εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων του ίδιου ή τρίτων προσώπων.

Ο υπάλληλος δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιεί τη δημοσιοϋπαλληλική του ιδιότητα και τις πληροφορίες που κατέχει ο ίδιος ή που μπορεί να αποκτήσει λόγω της ιδιότητάς του για την εξυπηρέτηση ιδίων συμφερόντων ή τρίτων προσώπων.

¹⁷ό.π., σελ. 59,60

¹⁸βλ. και άρθρο 37 του Κ.Κ.Δ.Κ.Υ.

¹⁹βλ. και εγκύκλιο ΔΙΣΚΠΟ /Φ.18/οικ.6190/12-3-2012 (ΑΔΑ : Β44ΥΧ-ΦΗ0) π. Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Όπως αναφέρει ο Ν. Πανταζής²⁰ πρόκειται για την εκμετάλλευση της δυνατότητας που παρέχει η δημοσιοϋπαλληλική ιδιότητα στην απρόσκοπτη πρόσβαση σε πληροφορίες (στοιχεία φακέλων, προγράμματα, εισηγήσεις), που κατέχει ο ίδιος ο δημόσιος υπάλληλος ή υφιστάμενός του. Λόγω της θέσης του υπαλλήλου, είναι εύκολη η προσέγγιση και η συγκέντρωση των απαραίτητων στους τρίτους πληροφοριών και στοιχείων, η πρόσβαση στα οποία, σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση, θα απαγορευόταν. Η επέμβαση ή η ανάμειξη του υπαλλήλου, δεν είναι αναγκαίο να είναι άμεση, μπορεί να είναι και έμμεση.

ιε) η αδικαιολόγητη άρνηση προσέλευσης για ιατρική εξέταση.

Σύμφωνα με το άρθρο 56 του Υ.Κ.²¹ ο υπάλληλος είναι υποχρεωμένος να παρουσιάζεται για ιατρική εξέταση εφόσον το ζητήσει η επιτροπή.

Επισημαίνεται ότι η υπηρεσία του υπαλλήλου υποχρεούται να μεριμνά για την έγκαιρη ενυπόγραφη έγγραφη ενημέρωσή του σχετικά με την ανωτέρω υποχρέωση.

Όπως αναφέρουν οι Α. Ι. Τάχος – Ι. Λ. Συμεωνίδης²² απαραίτητη προϋπόθεση είναι η δι' εγγράφου της αρμοδίας υπηρεσίας και μάλιστα επί αποδείξει, κλήση του υπαλλήλου να προσέλθει προς εξέταση στην Υγειονομική Επιτροπή (ΣΕ 1028/1981).

ιστ) η άμεση ή μέσω τρίτου προσώπου συμμετοχή σε δημοπρασία την οποία διενεργεί επιτροπή, μέλος της οποίας είναι ο υπάλληλος ή όταν η επιτροπή αυτή υπάγεται στην αρχή στην οποία ο υπάλληλος υπηρετεί.

Το συγκεκριμένο παράπτωμα σχετίζεται άμεσα με την υποχρέωση τήρησης της Αρχής της Αμεροληψίας.

Σύμφωνα με το Ν. Πανταζή²³ στην έννοια της δημοπρασίας, νοείται κάθε διαγωνισμός μειοδοτικός ή πλειοδοτικός. Ο υπάλληλος πρέπει να είναι μέλος της επιτροπής που διενεργεί τον διαγωνισμό, όποια θέση και αν κατέχει στην επιτροπή αυτή. Ως «αρχή», νοείται η υπηρεσία του υπαλλήλου στην οποία αυτός υπηρετεί και όχι το σύνολο των υπηρεσιών του Υπουργείου ή ΝΠΔΔ στο οποίο υπάγεται.

ιζ) η κακόβουλη άσκηση κριτικής των πράξεων της προϊσταμένης αρχής που γίνεται δημοσίως, γραπτώς ή προφορικά, με σκόπιμη χρήση εν γνώσει

²⁰ό.π., σελ. 62.

²¹βλ. και άρθρο 63 του Κ.Κ.Δ.Κ.Υ.

²²Α. Ι. Τάχος – Ι. Λ. Συμεωνίδης, Ερμηνεία Υπαλληλικού Κώδικα και αντίστοιχων διατάξεων Κώδικα Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων, Τόμος Β', Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2007, σελ. 1231.

²³ό.π., σελ. 62.

εκδήλως ανακριβών στοιχείων ή με χαρακτηριστικά απρεπείς εκφράσεις.

Όπως παρατηρεί ο Ν. Πανταζής²⁴ η άσκηση κριτικής και γενικότερα ελεύθερης έκφρασης και του δημοσίου υπαλλήλου κατοχυρώνεται συνταγματικά. Περαιτέρω ο Υ.Κ., δεν απαγορεύει την άσκηση δημόσιας κριτικής (έγγραφης ή προφορικής) κατά των πράξεων της προϊσταμένης αρχής. (προφορική, μπορεί να είναι τυχόν σε γενική συνέλευση εργαζομένων ή εντός ομιλίας σε ημερίδα, συνέδριο κ.λ.π.). Η κριτική είναι ανεκτή εφόσον αυτή γίνεται χωρίς την χρήση χαρακτηριστικά απρεπών εκφράσεων που θίγουν την υπηρεσία γενικά, τα πρόσωπά της και τον τρόπο άσκησης διοίκησης (εσωτερικό και εξωτερικό). Όμως, η κριτική δεν μπορεί να είναι κακόβουλη, δηλαδή να γίνεται με σκοπό να βλαφθεί το κύρος της υπηρεσίας και να εκτεθούν οι φυσικοί και πολιτικοί προϊστάμενοι. Τέλος, η κακόβουλη κριτική, πρέπει να στηρίζεται σε ανακριβή στοιχεία (ή παραποιημένων, ή εσφαλμένως ερμηνευμένων), την ανακρίβεια των οποίων γνωρίζει ο υπάλληλος. Απαιτείται απόδειξη ύπαρξης δόλου καθώς και της χρήσης ανακριβών στοιχείων.

ιη) η άρνηση σύμπραξης, συνεργασίας, χορήγησης στοιχείων ή εγγράφων κατά τη διεξαγωγή έρευνας, επιθεώρησης ή ελέγχου από Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές, τον Διοικητή της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας και τα ιδιαίτερα Σώματα και Υπηρεσίες Επιθεώρησης και Ελέγχου²⁵.

Οι υπάλληλοι οφείλουν να συνεργάζονται και να διευκολύνουν την έρευνα, την επιθεώρηση ή τον έλεγχο των κατά περίπτωση αρμοδίων οργάνων.

Ειδικότερα σχετικά με επιθεωρήσεις, ελέγχους ή έρευνας κατόπιν εντολής του Διοικητή της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας σημειώνεται ότι σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 100 του ν. 4622/2019 (ΦΕΚ 133 Α΄) οι ελεγχόμενοι φορείς υποχρεούνται σε άμεση πλήρη και ακριβή παροχή των πληροφοριών που ζητούνται από τους Επιθεωρητές – Ελεγκτές της Αρχής στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων τους.

Περαιτέρω στην παρ. 7 του ίδιου ως άνω άρθρου η μη χορήγηση πληροφοριών ή στοιχείων, η απόκρυψη στοιχείων ή πληροφοριών, καθώς και η χορήγηση εν γνώσει ανακριβών στοιχείων και γενικά η παρακώλυση και παραπλάνηση του έργου των Επιθεωρητών – Ελεγκτών της Αρχής συνιστά αυτοτελές πειθαρχικό παράπτωμα.

ιθ) η αδικαιολόγητα μη έγκαιρη σύνταξη ή η σύνταξη μεροληπτικής έκθεσης αξιολόγησης ή η σύνταξη έκθεσης με κρίσεις ή χαρακτηρισμούς που δεν

²⁴ό.π., σελ. 62.

²⁵όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 53 παρ. 3α ν.4674/2020 (ΦΕΚ 53Α΄)

εξειδικεύονται με αναφορά συγκεκριμένων στοιχείων.

Όπως ορίζεται στο άρθρο 81 του Υ.Κ.²⁶ τα ουσιαστικά προσόντα των υπαλλήλων αξιολογούνται βάσει συστήματος αξιολόγησης το οποίο διέπεται από τις αρχές της αμεροληψίας της επαγγελματικής ικανότητας και αποδοτικότητας του υπαλλήλου.

Ως προς τα κριτήρια και τη διαδικασία αξιολόγησης των υπαλλήλων εφαρμόζονται οι ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις²⁷

Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4057/2012²⁸ η καθιέρωση αυτού του παραπτώματος αποβλέπει στην ουσιαστική ενίσχυση της αξιοκρατίας και της ισότητας κατά την αξιολόγηση των υπαλλήλων διότι ο προϊστάμενος υποχρεούται όχι μόνο να συντάσσει έκθεση αξιολόγησης για τους υφισταμένους του σε χρόνο επίκαιρο και επί τη βάση της αρχής της αμεροληψίας, αλλά και να αιτιολογεί με συγκεκριμένες σκέψεις τους τυχόν πολύ καλούς ή κακούς χαρακτηρισμούς του, προκειμένου να εξαιρεθεί το φαινόμενο των στερεότυπων διατυπώσεων που καθιστούν την αξιολόγηση εντελώς τυπική και κατά ουσίαν ανύπαρκτη.

κ) η άρνηση ή παρέκκλιση εκτέλεσης υπηρεσίας.

Σύμφωνα με τους Στ. Κτιστάκη, Β. Κονδύλη, Ε. Τζιράκη²⁹ η «άρνηση» μπορεί να είναι ρητή και αναμφισβήτητη ή έμμεση και συμπερασματική με κύρια μορφή εμφάνισης την αναιτιολόγητη αναβλητικότητα («παρέκλιση»), οφειλόμενη σε υπαιτιότητα του υπαλλήλου, διενέργειας (ή παραλείψεως) των επιβαλλόμενων ενεργειών.

κα) η χρησιμοποίηση τρίτων προσώπων για την απόκτηση υπηρεσιακής εύνοιας ή την πρόκληση ή ματαίωση εντολής της υπηρεσίας.

Όπως σημειώνουν οι Στ. Κτιστάκη, Β. Κονδύλης, Ε. Τζιράκη³⁰ το πειθαρχικό αυτό παράπτωμα στοιχειοθετείται, εφόσον η μεσολάβηση του τρίτου προσώπου (υπηρεσιακού ή εκτός υπηρεσίας παράγοντα, συγγενούς, φίλου κ.λ.π.), αποβλέπουν στην απόκτηση οποιασδήποτε φύσεως και σπουδαιότητας νομίμων ή μη νομίμων πλεονεκτημάτων από την υπηρεσία προς τον υπάλληλο, λαμβάνει χώρα κατόπιν, επέμβασης, προτροπής ή υποκίνησης του υπαλλήλου (ΣτΕ 2005/1986, 243/1953) και

²⁶ βλ. και άρθρο 84 του Κ.Κ.Δ.Κ.Υ.

²⁷ για την αξιολογική περίοδο του τρέχοντος έτους και του έτους 2022, εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 14 έως 23 του ν. 4369/2016 (ΦΕΚ 33Α')

²⁸ https://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Katatethenta-Nomosxedia?law_id=b401092a-12d2-44cb-855c-957f41db4973

²⁹ ό.π., σελ.829

³⁰ ό.π., σελ.832

πάντως με την ανοχή ή πολύ περισσότερο με την εκδήλωση σχετικής επιθυμίας του, είναι δε αδιάφορο αν το αναμενόμενο όφελος τελικώς πραγματοποιήθηκε (ΣτΕ 701/1950).

κβ) η σύναψη στενών κοινωνικών σχέσεων με πρόσωπα, με αφορμή το χειρισμό θεμάτων αρμοδιότητας του υπαλλήλου από την αντιμετώπιση των οποίων εξαρτώνται ουσιώδη συμφέροντα των προσώπων αυτών.

Το συγκεκριμένο παράπτωμα σχετίζεται επίσης με την υποχρέωση της τήρησης της Αρχής της Αμεροληψίας.

Όπως αναφέρει ο Ν. Πανταζής³¹ η διάταξη απαιτεί από την συμπεριφορά του υπαλλήλου να εξαρτώνται «ουσιώδη», πολύ σοβαρά συμφέροντα των προσώπων τα οποία εξυπηρετεί.

κγ) η φθορά λόγω ασυνήθιστης χρήσης, η εγκατάλειψη ή η παράνομη χρήση πράγματος το οποίο ανήκει στην υπηρεσία.

κδ) η παράλειψη από τα πειθαρχικά όργανα δίωξης και τιμωρίας πειθαρχικού παραπτώματος, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 2 του άρθρου 110 του παρόντος.

Σύμφωνα με το άρθρο 110 Υ.Κ. η δίωξη και η τιμωρία πειθαρχικών παραπτωμάτων αποτελεί καθήκον των πειθαρχικών οργάνων με εξαίρεση τα παραπτώματα που θα επέσυραν την ποινή της έγγραφης επίπληξης που εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του πειθαρχικού οργάνου υπό τις προϋποθέσεις της παρ. 2 του ιδίου ως άνω άρθρου του Υ.Κ.

κε) η άσκηση εργασίας ή έργου με αμοιβή χωρίς προηγούμενη άδεια της υπηρεσίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 31 του Υ.Κ³² ο υπάλληλος μπορεί να ασκεί ιδιωτικό έργο με αμοιβή εφόσον συμβιβάζεται με τα καθήκοντα της θέσης του και δεν παρεμποδίζει την ομαλή εκτέλεση της υπηρεσίας του μετά από άδεια, η οποία χορηγείται για συγκεκριμένο έργο ή εργασία κατόπιν αίτησής του και μετά από σύμφωνη αιτιολογημένη γνώμη του υπηρεσιακού συμβουλίου.

κστ) η απλή απείθεια.

Αποτελεί επίσης ειδικότερη περίπτωση παράβασης του υπαλληλικού καθήκοντος και της υποχρέωσης του υπαλλήλου να συμμορφώνεται προς τις εντολές και διαταγές που του απευθύνονται και αφορούν στην εκτέλεση των καθηκόντων του.

³¹ό.π., σελ. 64

³²βλ. και άρθρο 38 του Κ.Κ.Δ.Κ.Υ.

Σύμφωνα με τους Στ. Κτιστάκη, Β. Κονδύλη, Ε. Τζιράκη³³ η απλή απείθεια διακρίνεται από την σοβαρή απείθεια από το ότι δεν παρουσιάζει την ίδια ένταση και έκταση η συμπεριφορά του υπαλλήλου (όπως λ.χ. όταν δεν είναι επαναλαμβανόμενη ή δεν εμφανίζεται επί σημαντικής υποθέσεως)

κζ) η μη τήρηση του ωραρίου από τον υπάλληλο και η παράλειψη του προϊσταμένου να ελέγχει την τήρησή του.

Σύμφωνα με το άρθρο 29 του Υ.Κ³⁴, ο υπάλληλος υποχρεούται να παρέχει την εργασία του μέσα στον οριζόμενο από τις κείμενες διατάξεις χρόνο.

κη) η αμέλεια ή ατελής εκπλήρωση του υπηρεσιακού καθήκοντος.

Ο υπάλληλος οφείλει να εκτελεί τα υπηρεσιακά του καθήκοντα πλήρως και όχι μερικώς, χωρίς καθυστέρηση, και επιδεικνύοντας την δέουσα επιμέλεια κατά την άσκησή τους.

Όπως σημειώνει ο Ν. Πανταζής³⁵ τα υπηρεσιακά καθήκοντα, πρέπει να εκτελούνται: **α)** πλήρως, **όχι μερικώς, β)** εγκαίρως και **όχι με καθυστέρηση, γ)** επιμελώς, με την απαιτούμενη προσοχή και ένταση, όπως κάθε φορά απαιτείται από τις αντικειμενικές υπηρεσιακές ανάγκες, δηλαδή αυτές που ταιριάζουν στην φύση της συγκεκριμένης εργασίας.

κθ) η άρνηση συνεργασίας με τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.) και η μη εφαρμογή των διατάξεων περί απλούστευσης των διαδικασιών και καταπολέμησης της γραφειοκρατίας.

λ) το ειδικό πειθαρχικό παράπτωμα που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 130 του παρόντος νόμου.

Πρόκειται για τη μη εμφάνιση ή την άρνηση κατάθεσης του μάρτυρα (υπαλλήλου) χωρίς εύλογη αιτία. Εύλογη αιτία θεωρείται και η συγγένεια του διωκομένου με το μάρτυρα σε ευθεία γραμμή ή έως και το δεύτερο βαθμό σε πλάγια γραμμή.

λα) το ειδικό πειθαρχικό παράπτωμα που προβλέπεται στο τρίτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 144 του παρόντος νόμου.

Πρόκειται για την παράλειψη εκτέλεσης ποινής από τα αρμόδια όργανα.

λβ) Το ειδικό πειθαρχικό παράπτωμα που προβλέπεται στην παράγραφο 5

³³ ό.π., σελ. 838.

³⁴ βλ. και άρθρο 36 του Κ.Κ.Δ.Κ.Υ.

³⁵ ό.π., σελ. 53.

του άρθρου 77 του ν. 4727/2020 (Α' 184)³⁶.

Πρόκειται για τη μη ανάρτηση ή τη μη έγκαιρη ανάρτηση στο διαδίκτυο των προβλεπόμενων από τις κείμενες διατάξεις πράξεων.

λγ) η κατάθεση, η χρήση, η συμπερίληψη και η διατήρηση στον ατομικό υπηρεσιακό φάκελο υπαλλήλου, πλαστού, νοθευμένου ή παραποιημένου πιστοποιητικού ή τίτλου ή βεβαιώσεως.

Όπως παρατηρεί ο Ν. Πανταζής³⁷ με τη διάταξη αυτή αντιμετωπίζεται το ζήτημα της κατάθεσης πλαστών πτυχίων, στους υπηρεσιακούς φακέλους, προκειμένου να καταλαμβάνονται θέσεις, μετά από προκήρυξη διαγωνισμού, ή να επιτυγχάνονται μετατάξεις ή βαθμολογικές αλλαγές, με σκοπό την μισθολογική βελτίωση του υπαλλήλου.

λδ) οποιαδήποτε πράξη κατά της γενετήσιας ελευθερίας, καθώς και ειδικότερα η προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας άλλου προσώπου ή και οποιαδήποτε πράξη οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, εντός και εκτός υπηρεσίας. Επιβαρυντική περίπτωση αποτελεί η τέλεση των πράξεων αυτών σε βάρος ανηλίκων ή και η τέλεση των πράξεων αυτών από υπαλλήλους κατά κατάχρηση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων³⁸.

Σημειώνεται ότι όπως ορίζεται στην παρ. 2 του άρθρου 107 του Υ.Κ. *Διατάξεις που ορίζουν ειδικά πειθαρχικά παραπτώματα διατηρούνται σε ισχύ.*

1.2.2. Εφαρμογή αρχών και κανόνων του ποινικού δικαίου

Όπως αναφέρεται στο άρθρο 108 του Υ.Κ. εφαρμόζονται αναλόγως και στο πειθαρχικό δίκαιο, εφόσον δεν αντίκεινται στις ρυθμίσεις του Υ.Κ. και συνάδουν με τη φύση και το σκοπό της πειθαρχικής διαδικασίας αρχές και κανόνες του ποινικού δικαίου και της ποινικής δικονομίας.

Τυγχάνουν εφαρμογής ιδίως οι αρχές και οι κανόνες που αφορούν:

α) τους λόγους αποκλεισμού της υπαιτιότητας και της ικανότητας προς καταλογισμό,

³⁶ Όπως ισχύει μετά την αντικατάσταση με το άρθρο 53 παρ. 3β ν.4674/2020 (ΦΕΚ 53Α') και την κατάργηση του άρθρου 3 του ν. 3861/2010 (ΦΕΚ 112 Α') με το άρθρο 108 ν.4727/2020 (ΦΕΚ 184 Α')

³⁷ ό.π. σελ. 67.

³⁸ Όπως ισχύει με το άρθρο 39 παρ.3 ν.4795/2021 (ΦΕΚ 62 Α')

Όπως αναφέρει η Ι. Γιαρένη³⁹ είναι οι διατάξεις ΠΚ οι σχετικές με την υπαιτιότητα (δόλος άρ. 27 ΠΚ, αμέλεια άρ. 28 ΠΚ), την κατάσταση ανάγκης που αποκλείει τον καταλογισμό (άρ. 25 και 32 ΠΚ), την άμυνα (άρ. 22 ΠΚ) και τη διατάραξη των πνευματικών λειτουργιών ή της συνείδησης (άρ. 34 ΠΚ).

β) τις ελαφροντικές ή επιβαρυντικές περιστάσεις για την επιμέτρηση της πειθαρχικής ποινής,

γ) την έμπρακτη μετάνοια,

Όπως παρατηρεί η Ι. Γιαρένη⁴⁰ η έμπρακτη μετάνοια, η οποία φανερώνει την πραγματική και ειλικρινή μεταμέλεια του υπαλλήλου που παρανόμησε, αποτελεί επίσης λόγο που μπορεί να οδηγήσει στην ευμενή μεταχείριση και ενδεχομένως στη μείωση της ποινής του, με την απαραίτητα όμως προϋπόθεση, η πράξη της μετάνοιας να έγινε πριν από τη διενέργεια οποιασδήποτε ανακριτικής πράξης.

δ) το δικαίωμα σιγής του πειθαρχικώς διωκομένου,

Όπως αναφέρουν οι Α.Ι. Τάχος – Ι. Α. Συμεωνίδης⁴¹ αναγνωρίζεται δικαίωμα αφενός σιγής και αφετέρου μη αυτό-ενοχοποίησης.

ε) την πραγματική και νομική πλάνη,

Όπως αναφέρει η Ι. Γιαρένη⁴² η πραγματική και η νομική πλάνη προβλέπονται από τα άρθρα 30 και 31 ΠΚ, η μεν πρώτη ως αποκλείουσα τον καταλογισμό, η δε δεύτερη αποκλείοντας το αζιόπινο, μόνο αν είναι συγγνωστή.

στ) το τεκμήριο της αθωότητας του πειθαρχικώς διωκομένου,

Όπως παρατηρούν οι Α.Ι. Τάχος – Ι. Α. Συμεωνίδης⁴³ το τεκμήριο της αθωότητας, έχει την έννοια ότι «δεν επιτρέπεται άμεση ή έμμεση πρόκριση ενοχής».

ζ) την προστασία των δικαιολογημένων συμφερόντων του πειθαρχικώς διωκομένου ή της υπηρεσίας για τη διατύπωση δυσμενών κρίσεων και εκφράσεων ή τη διενέργεια εκδηλώσεων εκ μέρους του εν λόγω υπαλλήλου εφόσον δεν στοιχειοθετείται το πειθαρχικό παράπτωμα της αναξιοπρεπούς ή ανάρμοστης ή ανάξιας για υπάλληλο συμπεριφοράς.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4057/2012 εν προκειμένω το πειθαρχικό όργανο λαμβάνει υπόψη τα δικαιολογημένα συμφέροντα του πειθαρχικώς

³⁹Ιωάννα Γιαρένη, Παράβαση καθήκοντος, Πειθαρχική και Ποινική Προσέγγιση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2012,σελ. 186

⁴⁰ό.π. σελ. 190

⁴¹ό.π. σελ. 1240

⁴²ό.π. σελ. 193

⁴³ό.π. σελ. 1240

διωκομένου ή της υπηρεσίας όταν η πειθαρχική δίωξη αφορά στη διατύπωση δυσμενών κρίσεων και εκφράσεων ή τη διενέργεια εκδηλώσεων εκ μέρους του υπαλλήλου και εφόσον δεν στοιχειοθετείται το παράπτωμα της αναξιοπρεπούς ή ανάρμοστης ή ανάξιας για υπάλληλο συμπεριφοράς. Ως παράδειγμα θα μπορούσε να αναφερθεί η περίπτωση υπαλλήλου που διατυπώνει, ως προϊστάμενος, δυσμενείς κρίσεις σε έκθεση αξιολόγησης για υφιστάμενό του, ενεργώντας για το συμφέρον της υπηρεσίας που επιβάλλει την απαρέγκλιτη τήρηση της αρχής της αξιοκρατίας, ή, αντιστρόφως, την περίπτωση υπαλλήλου για τον οποίο έχουν διατυπωθεί δυσμενείς κρίσεις και αντιδρά με εκφράσεις ή εκδηλώσεις οι οποίες πάντως δεν υπερβαίνουν τα όρια συμπεριφοράς αρμόζουσας για δημόσιο υπάλληλο.

1.2.3. Πειθαρχικές ποινές

Οι πειθαρχικές ποινές που επιβάλλονται στους υπαλλήλους ορίζονται εξαντλητικά στο άρθρο 109⁴⁴ του Υ.Κ. και είναι οι παρακάτω.

- ✓ *η έγγραφη επίπληξη,*
- ✓ *το πρόστιμο έως τις αποδοχές δώδεκα (12) μηνών,*
- ✓ *η στέρηση του δικαιώματος για προαγωγή από ένα (1) έως πέντε (5) έτη,*
- ✓ *η στέρηση του δικαιώματος συμμετοχής σε διαδικασία επιλογής προϊσταμένου οργανικής μονάδας οποιουδήποτε επιπέδου από ένα (1) έως πέντε (5) έτη,*
- ✓ *η αφαίρεση της άσκησης των καθηκόντων προϊσταμένου οργανικής μονάδας οποιουδήποτε επιπέδου για τη θητεία ή το υπόλοιπό της,*
- ✓ *ο υποβιβασμός έως δύο (2) βαθμούς,*
- ✓ *η προσωρινή παύση από τρεις (3) έως δώδεκα (12) μήνες με πλήρη στέρηση των αποδοχών και*
- ✓ *η ποινή της οριστικής παύσης.*

⁴⁴όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 4 ν.4325/2015 (ΦΕΚ 47 Α') , άρθρο 39 παρ. 4 ν.4795/2021 (ΦΕΚ 62 Α') και άρθρο 53 παρ. 4 ν.4674/2020 (ΦΕΚ 53 Α')

1.2.3.1. Η ποινή της οριστικής παύσης

Η ποινή της οριστικής παύσης⁴⁵ μπορεί να επιβληθεί **μόνο** για τα ακόλουθα παραπτώματα:

- ✓ της άρνησης αναγνώρισης του Συντάγματος ή έλλειψη αφοσίωσης στην Πατρίδα και τη Δημοκρατία.
- ✓ της τέλεσης οποιαδήποτε πράξης κατά της γενετήσιας ελευθερίας, καθώς και ειδικότερα της προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας άλλου προσώπου ή και οποιαδήποτε πράξης οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, εντός και εκτός υπηρεσίας με επιβαρυντική περίσταση την τέλεση των πράξεων αυτών σε βάρος ανηλίκων ή και από υπαλλήλους κατά κατάχρηση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων,
- ✓ της παράβασης καθήκοντος κατά τον Ποινικό Κώδικα ή άλλους ειδικούς νόμους,
- ✓ της απόκτησης οικονομικού οφέλους ή ανταλλάγματος προς όφελος του ιδίου του υπαλλήλου ή τρίτου προσώπου κατά την άσκηση των καθηκόντων του ή εξ αφορμής αυτών,
- ✓ της χαρακτηριστικώς αναξιοπρεπούς ή ανάξιας για υπάλληλο διαγωγής εντός ή εκτός υπηρεσίας,
- ✓ της παράβασης της υποχρέωσης εχεμύθειας,
- ✓ της αδικαιολόγητης αποχής από την εκτέλεση των υπηρεσιακών καθηκόντων πάνω από είκοσι δύο (22) εργάσιμες ημέρες συνεχώς ή πάνω από τριάντα (30) εργάσιμες ημέρες σε διάστημα ενός (1) έτους ή πάνω από πενήντα (50) εργάσιμες ημέρες εντός μίας τριετίας,
- ✓ της εξαιρετικώς σοβαρής απείθειας,
- ✓ της άμεσης ή μέσω τρίτου προσώπου συμμετοχής σε δημοπρασία την οποία διενεργεί επιτροπή μέλος της οποίας είναι ο υπάλληλος ή όταν η επιτροπή αυτή υπάγεται στην αρχή στην οποία ο υπάλληλος υπηρετεί,
- ✓ της εμμονής σε άρνηση προσέλευσης για εξέταση από υγειονομική επιτροπή.

Επίσης, η ποινή της οριστικής παύσης μπορεί να επιβληθεί στον υπάλληλο για οποιοδήποτε παράπτωμα:

- ✓ αν κατά την προηγούμενη της διάπραξης του διετία του είχαν επιβληθεί τρεις (3) τουλάχιστον πειθαρχικές ποινές ανώτερες του προστίμου αποδοχών ενός

⁴⁵ όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 39 παρ.4 ν.4795/2021 (ΦΕΚ 62 Α')

(1) μηνός

- ✓ αν κατά το προηγούμενο της διάπραξης του έτος είχε τιμωρηθεί για το ίδιο παράπτωμα με ποινή ανώτερη του προστίμου αποδοχών ενός (1) μηνός.

1.2.3.1α. Όριο κατώτατης ποινής

Προβλέπεται κατώτατη επιβαλλόμενη ποινή για τα σοβαρότερα πειθαρχικά παραπτώματα.

Όπως παρατηρούν οι Στ. Κτιστάκη, Β. Κονδύλη, Ε. Τζιράκη⁴⁶ με την παράγραφο 4 του άρθρου 109 του Υ.Κ. τίθεται όριο κατώτερης ποινής για συγκεκριμένα πειθαρχικά παραπτώματα. Τούτο σημαίνει ότι, εφόσον το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο διαπιστώνει τη διάπραξη συγκεκριμένου παραπτώματος από τον πειθαρχικώς διωκόμενο υπάλληλο, τότε η ευχέρειά του στην επιβολή της ποινής περιορίζεται και υποχρεούται να κινηθεί εντός ορισμένου πλαισίου πειθαρχικών ποινών, λόγω της βαρύτητας του παραπτώματος.

Κατά συνέπεια το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο δεσμεύεται ως προς την κατώτερη – τη μικρότερη ποινή που μπορεί να επιβάλλει.

Ειδικότερα:

1.2.3.2. Ποινή προσωρινής παύσης

Δεν μπορεί να επιβληθεί ποινή κατώτερη της προσωρινής παύσης για το πειθαρχικό παράπτωμα:

- ✓ οποιαδήποτε πράξη κατά της γενετήσιας ελευθερίας, καθώς και ειδικότερα η προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας άλλου προσώπου ή και οποιαδήποτε πράξη οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, εντός και εκτός υπηρεσίας. Επιβαρυντική περίσταση αποτελεί η τέλεση των πράξεων αυτών σε βάρος ανηλίκων ή και η τέλεση των πράξεων αυτών από υπαλλήλους κατά κατάχρηση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων

1.2.3.3. Ποινή του υποβιβασμού

Δεν μπορεί να επιβληθεί ποινή κατώτερη του υποβιβασμού για τα παρακάτω

---

⁴⁶ό.π., σελ. 872.

πειθαρχικά παραπτώματα:

- ✓ Πράξεις με τις οποίες εκδηλώνεται άρνηση αναγνώρισης του Συντάγματος ή έλλειψη αφοσίωσης στην Πατρίδα και τη Δημοκρατία.
- ✓ Παράβαση καθήκοντος κατά τον Ποινικό Κώδικα ή άλλους ειδικούς ποινικούς νόμους, για τη στοιχειοθέτηση του οποίου πρέπει να υπάρχει ρητή πρόβλεψη
- ✓ Απόκτηση οικονομικού οφέλους ή ανταλλάγματος προς όφελος του ίδιου του υπαλλήλου ή τρίτου προσώπου, κατά την άσκηση των καθηκόντων του ή εξ αφορμής αυτών,
- ✓ Σοβαρή απείθεια,
- ✓ Αδικαιολόγητη αποχή από την εκτέλεση των καθηκόντων εφόσον η αδικαιολόγητη αποχή από την εκτέλεση των υπηρεσιακών καθηκόντων υπερβαίνει τις είκοσι δύο (22) εργάσιμες ημέρες συνεχώς ή τις τριάντα (30) εργάσιμες ημέρες σε διάστημα ενός (1) έτους.

1.2.3.4. Ποινή του προστίμου

Δεν μπορεί να επιβληθεί ποινή κατώτερη του προστίμου για τα παρακάτω πειθαρχικά παραπτώματα:

- ✓ Χρησιμοποίηση της δημοσιοϋπαλληλικής ιδιότητας ή πληροφοριών που κατέχει ο υπάλληλος λόγω της υπηρεσίας ή της θέσης του, για εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων του ίδιου ή τρίτων προσώπων,
- ✓ Αδικαιολόγητη άρνηση προσέλευσης για ιατρική εξέταση,
- ✓ Άμεση ή μέσω τρίτου προσώπου συμμετοχή σε δημοπρασία την οποία διενεργεί επιτροπή, μέλος της οποίας είναι ο υπάλληλος ή όταν η επιτροπή αυτή υπάγεται στην αρχή στην οποία ο υπάλληλος υπηρετεί,
- ✓ Άρνηση σύμπραξης, συνεργασίας, χορήγησης στοιχείων ή εγγράφων κατά τη διεξαγωγή έρευνας, επιθεώρησης ή ελέγχου από Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές, τον Διοικητή της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας και τα ιδιαίτερα Σώματα και Υπηρεσίες Επιθεώρησης και Ελέγχου.
- ✓ Αδικαιολόγητα μη έγκαιρη σύνταξη ή η σύνταξη μεροληπτικής έκθεσης αξιολόγησης ή η σύνταξη έκθεσης με κρίσεις ή χαρακτηρισμούς που δεν εξειδικεύονται με αναφορά συγκεκριμένων στοιχείων,
- ✓ Χρησιμοποίηση τρίτων προσώπων για την απόκτηση υπηρεσιακής εύνοιας ή την πρόκληση ή ματαίωση εντολής της υπηρεσίας,

- ✓ Σύναψη στενών κοινωνικών σχέσεων με πρόσωπα, με αφορμή το χειρισμό θεμάτων αρμοδιότητας του υπαλλήλου από την αντιμετώπιση των οποίων εξαρτώνται ουσιώδη συμφέροντα των προσώπων αυτών,
- ✓ Παράλειψη από τα πειθαρχικά όργανα δίωξης και τιμωρίας πειθαρχικού παραπτώματος, με εξαίρεση την περίπτωση πειθαρχικού παραπτώματος που θα επέσυρε την ποινή της έγγραφης επίπληξης⁴⁷,

1.2.3.5. Οποιαδήποτε ποινή

Για τα λοιπά πειθαρχικά παραπτώματα μπορεί να επιβληθεί οποιαδήποτε ποινή λαμβάνοντας υπόψη και τα οριζόμενα σχετικά με τη δυνατότητα επιβολής της πειθαρχικής ποινής της οριστικής παύσης για οποιοδήποτε πειθαρχικό παράπτωμα υπό τις προϋποθέσεις που προαναφέρθηκαν.⁴⁸

1.2.3.5α. Διοικητική Κύρωση

Δίνεται η δυνατότητα στο πειθαρχικό συμβούλιο να επιβάλει επιπλέον διοικητική κύρωση σε βάρος του υπαλλήλου από 3.000 έως 30.000 ευρώ όταν συντρέχουν επιβαρυντικές περιστάσεις και επιβάλλονται οι πειθαρχικές ποινές:

- ✓ της στέρησης του δικαιώματος για προαγωγή από ένα (1) έως πέντε (5) έτη,
- ✓ της στέρησης του δικαιώματος συμμετοχής σε διαδικασία επιλογής προϊσταμένου οργανικής μονάδας οποιουδήποτε επιπέδου από ένα (1) έως πέντε (5) έτη,
- ✓ της αφαίρεσης της άσκησης των καθηκόντων προϊσταμένου οργανικής μονάδας οποιουδήποτε επιπέδου για τη θητεία ή το υπόλοιπό της,
- ✓ του υποβιβασμού έως δύο (2) βαθμούς και
- ✓ της προσωρινής παύσης από τρεις (3) έως δώδεκα (12) μήνες με πλήρη στέρηση των αποδοχών

Επίσης, το πειθαρχικό συμβούλιο μπορεί να επιβάλει επιπλέον διοικητική κύρωση από 10.000 έως 100.000 ευρώ όταν επιβάλλεται η πειθαρχική ποινή της οριστικής παύσης και πρόκειται για τα πειθαρχικά παραπτώματα:

⁴⁷ όπως ορίζουν οι διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 110 του Υ.Κ.

⁴⁸ όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 53 παρ. 4 ν.4674/2020 (ΦΕΚ 53 Α')

- ✓ της απόκτησης οικονομικού οφέλους ή ανταλλάγματος προς όφελος του ιδίου του υπαλλήλου ή τρίτου προσώπου, κατά την άσκηση των καθηκόντων του ή εξ αφορμής αυτών και
- ✓ της αναξιοπρεπούς ή ανάρμοστης ή ανάξιας για υπάλληλο συμπεριφορά εντός ή εκτός υπηρεσίας

Με τις ρυθμίσεις αυτές, όπως αναφέρεται και στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4057/2012, εμπλουτίζεται και ταυτόχρονα καθίσταται αυστηρότερο το σύστημα των πειθαρχικών ποινών, με σκοπό το πειθαρχικό συμβούλιο να διαθέτει μεγαλύτερα περιθώρια για την επιβολή της προσήκουσας ποινής, η οποία να ανταποκρίνεται στη βαρύτητα του τελεσθέντος πειθαρχικού παραπτώματος και να οδηγεί σε ουσιαστική τιμωρία του παραβάτη υπαλλήλου, ενώ ταυτόχρονα ενισχύεται η αποτρεπτική λειτουργία των πειθαρχικών ρυθμίσεων

1.2.3.6. Συνεκτιμώμενα στοιχεία

Τα στοιχεία που συνεκτιμώνται για την επιβολή οποιασδήποτε πειθαρχικής ποινής σε υπάλληλο σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 109 του Υ.Κ. είναι τα εξής:

- ✓ οι ιδιαίτερες συνθήκες τέλεσης του παραπτώματος,
- ✓ η εν γένει προσωπικότητα του υπαλλήλου,
- ✓ η υπηρεσιακή του εικόνα όπως προκύπτει από το προσωπικό του μητρώο
- ✓ η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας.

Κατά συνέπεια, όπως σημειώνουν οι Στ. Κτιστάκη, Β. Κονδύλης, Ε. Τζιράκη⁴⁹, η επιμέτρηση της ποινής γίνεται κατά τρόπο που εγγυάται ορθή και δίκαιη κρίση για τον πειθαρχικώς διωκόμενο υπάλληλο. Η κρίση του πειθαρχικού οργάνου, ως προς την καταλληλότητα της επιβλητέας πειθαρχικής ποινής δεν ανήκει στην απόλυτη διακριτική του ευχέρεια, αλλά αποτελεί υποχρεωτικό και αναγκαίο όρο η λήψη υπόψη των ανωτέρω στοιχείων, ο οποίος συνιστά μέρος της αιτιολογίας της πειθαρχικής απόφασης.

1.2.3.7. Δίωξη πειθαρχικών παραπτωμάτων

Όπως ορίζει το άρθρο 110 του Υ.Κ. η δίωξη και η τιμωρία πειθαρχικών

⁴⁹ό.π., σελ. 868.

παραπτώματων αποτελεί καθήκον των πειθαρχικών οργάνων με εξαίρεση τα παραπτώματα που θα επέσυραν την ποινή της έγγραφης επίπληξης.

Σ' αυτή την περίπτωση η δίωξη απόκειται στη διακριτική εξουσία των πειθαρχικών οργάνων, τα οποία λαμβάνουν υπόψη αφ' ενός το συμφέρον της υπηρεσίας και αφ' ετέρου τις συνθήκες διάπραξης τους και την υπηρεσιακή γενικώς διαγωγή του υπαλλήλου.

Αν το πειθαρχικό όργανο αποφασίσει να μην ασκήσει δίωξη, υποχρεούται να ενημερώσει, με αιτιολογημένη έκθεση του, τον αμέσως ανώτερο πειθαρχικώς προϊστάμενο.

Αντίγραφο της έκθεσης χορηγείται στον υπάλληλο και τίθεται στο προσωπικό του μητρώο χωρίς να μπορεί να χρησιμοποιηθεί για δυσμενή κρίση του υπαλλήλου.

Σημειώνεται ότι η βαθμολογική ή η μισθολογική εξέλιξη του υπαλλήλου δεν αίρει το πειθαρχικώς κολάσιμο παραπτώματος που διαπράχθηκε πριν από την εξέλιξη αυτή.

Περαιτέρω επισημαίνεται ότι δεν επιτρέπεται δεύτερη δίωξη για το ίδιο πειθαρχικό παράπτωμα καθώς επίσης ότι, εάν δεν έχει παρέλθει ο χρόνος παραγραφής, τιμωρούνται πειθαρχικά πράξεις που έχουν τελεστεί από υπάλληλο κατά τη διάρκεια προγενέστερης υπηρεσίας του σε δημόσια υπηρεσία, Ο.Τ.Α. ή Ν.Π.Δ.Δ.

Τέλος αν σε υποθέσεις σχετικές με τις αξιόποινες πράξεις των άρθρων 159, 159Α, 235, 236, 237 και 237Α του Ποινικού Κώδικα ασκείται πειθαρχική δίωξη εναντίον υπαλλήλου ο οποίος, με τις πληροφορίες που παρέσχε στις διωκτικές αρχές, συνέβαλε ουσιωδώς στην αποκάλυψη και δίωξη τους, για τη συνέχιση της διαδικασίας το πειθαρχικό όργανο οφείλει να αποδείξει ότι η δίωξη που άσκησε δεν οφείλεται στην προαναφερθείσα ουσιώδη συμβολή του υπαλλήλου⁵⁰.

Όπως παρατηρεί ο Ν. Πανταζής⁵¹ η νέα αυτή διάταξη αποτελεί προστατευτική διάταξη για τον εμπλεκόμενο στην τέλεση πειθαρχικού παραπτώματος υπάλληλο, ο οποίος όμως, συνέβαλε ουσιωδώς στην αποκάλυψη της αλήθειας με την παροχή σχετικών πληροφοριών σε υποθέσεις σχετικές με τις αξιόποινες πράξεις των ανωτέρω αναφερόμενων άρθρων του Π.Κ.

⁵⁰όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του με την υποπαραγράφο ΙΕ.17. περ.6 άρθρου πρώτου ν.4254/2014 (ΦΕΚ 85Α')

⁵¹ό.π., σελ. 171, 172

1.2.3.8. Σχέση πειθαρχικού παραπτώματος και ποινής

Στο άρθρο 111 του Υ.Κ ορίζεται ότι: *Σε περίπτωση που ο υπάλληλος διέπραξε περισσότερα πειθαρχικά παραπτώματα επιβάλλεται, κατά συγχώνευση, μία συνολική ποινή, κατά την επιμέτρηση της οποίας λαμβάνεται υπόψη από το πειθαρχικό όργανο η βαρύτητα όλων των πειθαρχικών παραπτωμάτων.*

Κατά την επιμέτρηση των πειθαρχικών ποινών λαμβάνονται υπόψη:

- ✓ οι ελαφρυντικές ή επιβαρυντικές περιστάσεις με την επισήμανση ότι η υποτροπή αποτελεί ιδιαιτέρως επιβαρυντική περίπτωση για την επιμέτρηση της ποινής.
- ✓ η έμπρακτη μετάνοια,
- ✓ το δικαίωμα σιγής του πειθαρχικώς διωκομένου,
- ✓ η πραγματική και νομική πλάνη,
- ✓ η προστασία των δικαιολογημένων συμφερόντων του πειθαρχικώς διωκομένου ή της υπηρεσίας για τη διατύπωση δυσμενών κρίσεων και εκφράσεων ή τη διενέργεια εκδηλώσεων εκ μέρους του εν λόγω υπαλλήλου εφόσον δεν στοιχειοθετείται το πειθαρχικό παράπτωμα της αναξιοπρεπούς ή ανάρμοστης ή ανάξιας για υπάλληλο συμπεριφοράς.

1.2.3.9. Παραγραφή πειθαρχικών παραπτωμάτων

Στο άρθρο 112 του Υ.Κ. ορίζεται ο χρόνος παραγραφής των πειθαρχικών παραπτωμάτων, ο οποίος υπολογίζεται από την ημέρα που διαπράχτηκε το παράπτωμα με εξαίρεση το πειθαρχικό παράπτωμα, της απόκτησης οικονομικού οφέλους ή ανταλλάγματος προς όφελος του ιδίου του υπαλλήλου ή τρίτου προσώπου, κατά την άσκηση των καθηκόντων του ή εξ αφορμής αυτών, για το οποίο η παραγραφή αρχίζει από την ημερομηνία που ο αρμόδιος πειθαρχικώς προϊστάμενος έλαβε γνώση της τέλεσης της πράξης.

Η παραγραφή έχει την έννοια ότι αν διαπιστωθεί διάπραξη πειθαρχικού παραπτώματος από υπάλληλο μετά την παρέλευση του προβλεπόμενου, κατά περίπτωση, χρονικού διαστήματος, δεν δύναται να ασκηθεί πειθαρχική δίωξη σε βάρος του.

Τα πειθαρχικά παραπτώματα, γενικά, παραγράφονται μετά πέντε (5) έτη.

Μετά επτά (7) έτη παραγράφονται τα παρακάτω πειθαρχικά παραπτώματα:

- ✓ πράξεις με τις οποίες εκδηλώνεται άρνηση αναγνώρισης του Συντάγματος ή έλλειψη αφοσίωσης στην Πατρίδα και τη Δημοκρατία.
- ✓ η παράβαση καθήκοντος κατά τον Ποινικό Κώδικα ή άλλους ειδικούς ποινικούς νόμους, για τη στοιχειοθέτηση του οποίου πρέπει να υπάρχει ρητή πρόβλεψη
- ✓ η απόκτηση οικονομικού οφέλους ή ανταλλάγματος προς όφελος του ιδίου του υπαλλήλου ή τρίτου προσώπου, κατά την άσκηση των καθηκόντων του ή εξ αφορμής αυτών,
- ✓ η σοβαρή απείθεια,
- ✓ ι) η αδικαιολόγητη αποχή από την εκτέλεση των καθηκόντων,

Πειθαρχικό παράπτωμα το οποίο αποτελεί και ποινικό αδίκημα δεν παραγράφεται πριν παραγραφεί το ποινικό αδίκημα. Για τα παραπτώματα αυτά οι πράξεις της ποινικής διαδικασίας διακόπτουν την παραγραφή του πειθαρχικού παραπτώματος.

Σημειώνεται ότι η κλήση σε απολογία ή η παραπομπή στο πειθαρχικό συμβούλιο διακόπτουν την παραγραφή.

Στις περιπτώσεις αυτές ο συνολικός χρόνος παραγραφής ως την έκδοση της πρωτοβάθμιας πειθαρχικής απόφασης δεν μπορεί να υπερβεί τα επτά (7) έτη ή τα δέκα (10) έτη για τα ανωτέρω αναφερόμενα πειθαρχικά παραπτώματα.

Επίσης η παραγραφή του πειθαρχικού παραπτώματος διακόπτεται από την τέλεση νέου πειθαρχικού παραπτώματος, το οποίο αποσκοπεί στην απόκρυψη ή την παρεμπόδιση της πειθαρχικής δίωξης του πρώτου.

Στην περίπτωση αυτή το πρώτο παράπτωμα παραγράφεται όταν παραγραφεί το δεύτερο, εφόσον η παραγραφή του δεύτερου συντελείται σε χρόνο μεταγενέστερο της παραγραφής του πρώτου.

Περαιτέρω επισημαίνεται ότι δεν παραγράφεται το πειθαρχικό παράπτωμα για το οποίο εκδόθηκε πειθαρχική απόφαση που επιβάλλει πειθαρχική ποινή σε πρώτο βαθμό.

1.2.3.10. Λήξη πειθαρχικής ευθύνης

Όπως ορίζεται στο άρθρο 113 του Υ.Κ. ο υπάλληλος ο οποίος απώλεσε την υπαλληλική ιδιότητα με οποιονδήποτε τρόπο δεν διώκεται πειθαρχικώς.

Ωστόσο, η πειθαρχική διαδικασία η οποία τυχόν έχει αρχίσει, συνεχίζεται

και μετά τη λύση της υπαλληλικής σχέσης με εξαίρεση την περίπτωση του θανάτου.

Σημειώνεται ότι σ' αυτή την περίπτωση, το πειθαρχικό συμβούλιο μπορεί να επιβάλει οποιαδήποτε από τις προβλεπόμενες πειθαρχικές ποινές και σε περίπτωση που η επιβλητέα πειθαρχική ποινή είναι ανώτερη του προστίμου, το πειθαρχικό συμβούλιο την μετατρέπει ανάλογα με τη βαρύτητα του παραπτώματος σε ποινή προστίμου αποδοχών έως δώδεκα (12) μηνών, με δυνατότητα επιβολής και διοικητικής κύρωσης σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 3 του άρθρου 109 του Υ.Κ. όπως προαναφέρθηκε.

Έτσι, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4057/2012 τυχόν απώλεια της υπαλληλικής ιδιότητας, κατά την εξέλιξη της πειθαρχικής διαδικασίας, δεν έχει ως αποτέλεσμα ο πειθαρχικώς διωκόμενος υπάλληλος να τίθεται σε ευμενέστερη θέση, λόγω του ότι δεν είναι πλέον εν ενεργεία υπάλληλος, αλλά η καταδικαστική πειθαρχική απόφαση παράγει γι' αυτόν σοβαρές δυσμενείς συνέπειες σε οικονομικό επίπεδο.

1.2.3.11. Σχέση της πειθαρχικής διαδικασίας με την ποινική δίκη

Όπως παρατηρεί η Ι. Γιαρένη⁵² είναι σαφές ότι υπάλληλος είναι δυνατό να διωχθεί τόσο ποινικά όσο και πειθαρχικά για την ίδια παράνομη συμπεριφορά του και μπορούν να του επιβληθούν ταυτόχρονα δύο ποινές, μια επιβαλλόμενη από το πειθαρχικό όργανο και η άλλη από το ποινικό δικαστήριο.

Σύμφωνα με το άρθρο 114 Υ.Κ⁵³, η πειθαρχική διαδικασία είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από την ποινική ή άλλη δίκη.

Η ποινική δίκη δεν αναστέλλει την πειθαρχική διαδικασία.

Το πειθαρχικό όργανο όμως μπορεί με απόφαση του, η οποία είναι ελευθέρως ανακλητή, να διατάξει, για εξαιρετικούς λόγους, την αναστολή της πειθαρχικής διαδικασίας, η οποία δεν πρέπει να υπερβαίνει το ένα (1) έτος εκτός αν το πειθαρχικό παράπτωμα προκάλεσε δημόσιο σκάνδαλο ή θίγει σοβαρά το κύρος της υπηρεσίας.

Επισημαίνεται ότι η αναστολή της πειθαρχικής διαδικασίας νοείται με τη

⁵²ό.π., σελ. 177

⁵³όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 19 του ν.4210/2013 (ΦΕΚ 254 Α΄) και το άρθρο 53 παρ. 5 του ν.4674/2020 (ΦΕΚ 53 Α΄).

στενή έννοια της ήδη εκκινηθείσας πειθαρχικής δίωξης⁵⁴.

Το πειθαρχικό όργανο δεσμεύεται από την κρίση που περιέχεται σε αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου ή σε αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα, μόνο ως προς την ύπαρξη ή την ανυπαρξία πραγματικών περιστατικών που στοιχειοθετούν την αντικειμενική υπόσταση πειθαρχικού παραπτώματος.

Αν μετά την έκδοση πειθαρχικής απόφασης με την οποία απαλλάσσεται ο υπάλληλος ή επιβάλλεται ποινή κατώτερη από την οριστική παύση, εκδοθεί αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου με την οποία διαπιστώνονται πραγματικά περιστατικά που συνιστούν την αντικειμενική υπόσταση παραπτώματος της περίπτωσης α' της παραγράφου 4 του άρθρου 109 του Υ.Κ., δηλαδή πειθαρχικού παραπτώματος για το οποίο δεν μπορεί να επιβληθεί ποινή κατώτερη του υποβιβασμού, η πειθαρχική διαδικασία επαναλαμβάνεται με τη διαδικασία που ορίζει το άρθρο 143 του Υ.Κ.⁵⁵.

Επίσης επαναλαμβάνεται η πειθαρχική διαδικασία, αν μετά την έκδοση καταδικαστικής πειθαρχικής απόφασης, με την οποία επιβάλλεται οποιαδήποτε ποινή, εκδοθεί αμετάκλητη αθωωτική ποινική απόφαση ή αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα για την πράξη ή την παράλειψη, για την οποία τιμωρήθηκε πειθαρχικά ο υπάλληλος.

Η επανάληψη της πειθαρχικής διαδικασίας επιτρέπεται και όταν έχει εκδοθεί καταδικαστική πειθαρχική απόφαση, χωρίς να έχει λάβει υπόψη καταδικαστική ποινική απόφαση που προηγήθηκε.

Ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών έχει υποχρέωση να ανακοινώνει αμέσως στην προϊσταμένη αρχή του υπαλλήλου κάθε ποινική δίωξη που ασκείται κατ' αυτού.

Ο Γραμματέας του Δικαστηρίου ή του Δικαστικού Συμβουλίου υποχρεούται να ανακοινώνει αμέσως στην ίδια αρχή τα παραπεμπτικά ή απαλλακτικά βουλεύματα σε κάθε βαθμό δικαιοδοσίας καθώς και τις εκδιδόμενες σε κάθε βαθμό δικαιοδοσίας, καταδικαστικές ή αθωωτικές αποφάσεις κατά του υπαλλήλου.

Ο Διευθυντής Φυλακών, σε περίπτωση εγκλεισμού σε σωφρονιστικό κατάστημα, υποχρεούται να το γνωστοποιήσει άμεσα στην προϊστάμενη αρχή του υπαλλήλου.

Με την επιφύλαξη των καταδικαστικών αποφάσεων όπου η άσκηση της

⁵⁴βλ. και εγκύκλιο ΔΙΔΑΔ/Φ. 69/ 55 / 9899/15-4-2014 (ΑΔΑ: ΒΙΗΝΧ-ΧΧ5) του π. Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

⁵⁵βλ. κεφάλαιο ΙΙ σελ. 58 του παρόντος

πειθαρχικής δίωξης είναι υποχρεωτική, τα αρμόδια πειθαρχικά όργανα οφείλουν εντός είκοσι (20) ημερών μετά την ως άνω ενημέρωση τους να αποφαινούνται αιτιολογημένα για την άσκηση ή μη πειθαρχικής δίωξης σε βάρος του υπαλλήλου.

1.2.3.12. Αυτοτέλεια κολασίμου του πειθαρχικού παραπτώματος

Όπως ορίζει το άρθρο 115 του Υ.Κ.⁵⁶ σε περίπτωση αποκατάστασης, απονομής χάριτος ή άρσης με οποιονδήποτε άλλο τρόπο του κολασίμου ή μεταβολής των συνεπειών της ποινικής καταδίκης, δεν αίρεται το πειθαρχικώς κολάσιμο της πράξης.

1.3.1. Πειθαρχικά όργανα

Σύμφωνα με το άρθρο 116 του Υ.Κ.⁵⁷ πειθαρχικά όργανα είναι τα όργανα που ασκούν πειθαρχική εξουσία, προβαίνουν στη δίωξη των πειθαρχικών παραπτωμάτων, εκδικάζουν πειθαρχικές υποθέσεις και επιβάλλουν πειθαρχικές ποινές.

Πειθαρχική εξουσία στους υπαλλήλους ασκούν:

- ✓ οι Πειθαρχικώς Προϊστάμενοί τους,
- ✓ το Διοικητικό Συμβούλιο Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου για τους υπαλλήλους του νομικού προσώπου,
- ✓ το Πειθαρχικό Συμβούλιο του οικείου φορέα,
- ✓ το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο,
- ✓ ο Διοικητής της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας,
- ✓ το Διοικητικό Εφετείο και
- ✓ το Συμβούλιο της Επικρατείας.

1.3.2. Πειθαρχικώς προϊστάμενοι

Οι Πειθαρχικώς προϊστάμενοι των υπαλλήλων ορίζονται περιοριστικά στο άρθρο 117 του Υ.Κ.⁵⁸

Ειδικότερα για τους υπαλλήλους των κεντρικών και περιφερειακών υπηρεσιών που ανήκουν στην αρμοδιότητα τους είναι:

⁵⁶ όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο δεύτερο και άρθρο έβδομο του ν. 4057/2012 (ΦΕΚ 54 Α')

⁵⁷ όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο δεύτερο και άρθρο έβδομο του ν. 4057/2012 (ΦΕΚ 54 Α') και το άρθρο 53 παρ. 6α και 6β ν.4674/2020 (ΦΕΚ 53 Α')

⁵⁸ όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο δεύτερο και άρθρο έβδομο του ν. 4057/2012 (ΦΕΚ 54 Α'), το άρθρο 6 παρ.2 ν.4325/2015 (ΦΕΚ 47 Α') και το άρθρο 33 παρ. 6 του ν. 4795/2021 (ΦΕΚ 62 Α')

- ✓ ο Υπουργός,
- ✓ ο Γενικός Γραμματέας Υπουργείου ή Γενικής Γραμματείας,
- ✓ ο Υπηρεσιακός Γραμματέας
- ✓ ο Γενικός Γραμματέας Αυτοτελούς Υπηρεσίας,
- ✓ ο Συντονιστής Αποκεντρωμένης Διοίκησης,
- ✓ ο Ειδικός Γραμματέας,
- ✓ ο Ελεγκτής Νομιμότητας,
- ✓ ο Προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης,
- ✓ ο Προϊστάμενος Διεύθυνσης.

Επίσης πειθαρχικώς προϊστάμενοι είναι:

- ✓ Ο Αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων και οι αρχηγοί του στρατού, του ναυτικού και της αεροπορίας, των σωμάτων ασφαλείας και του λιμενικού σώματος για τους πολιτικούς υπαλλήλους που υπάγονται σε αυτούς.
- ✓ Οι Διοικητές μονάδων και σχολών των ενόπλων δυνάμεων, των σωμάτων ασφαλείας και του λιμενικού σώματος για τους πολιτικούς υπαλλήλους που υπάγονται σε αυτούς.
- ✓ Οι Διευθυντές καταστημάτων ή οι προϊστάμενοι υπηρεσιών εφόσον είναι ανώτατοι ή ανώτεροι αξιωματικοί, για τους πολιτικούς υπαλλήλους που υπάγονται σε αυτούς.
- ✓ Ο Διοικητής του Αγίου Όρους για όλους τους πολιτικούς υπαλλήλους που υπάγονται στην αρμοδιότητα του.
- ✓ Ο Πρόεδρος ή ο Επικεφαλής Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής για τους υπαλλήλους της.

Πειθαρχικώς προϊστάμενοι για τους υπαλλήλους νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου είναι:

- ✓ Ο Διοικητής ή ο Πρόεδρος του συλλογικού οργάνου, ο οποίος ασκεί διοίκηση, ο Υποδιοικητής, ο Γενικός Γραμματέας ή ο Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας, για όλους τους υπαλλήλους του νομικού προσώπου.
- ✓ Ο Πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών για τους υπαλλήλους της.
- ✓ Ο Πρύτανης ΑΕΙ για όλους τους υπαλλήλους αυτού
- ✓ Ο Κοσμήτορας σχολής ΑΕΙ για τους υπαλλήλους που υπάγονται σε αυτόν.

- ✓ Ο Προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης για τους υπαλλήλους που υπάγονται σε αυτόν.
- ✓ Ο Προϊστάμενος Διεύθυνσης για τους υπαλλήλους που υπάγονται σε αυτόν.

Οι πειθαρχικώς Προϊστάμενοι των υπαλλήλων των Ο.Τ.Α. ορίζονται στο άρθρο 121 του ν. 3584/2007⁵⁹ (Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων Κ.Κ.Δ.Κ.Υ.) και είναι:

- ✓ ο Δήμαρχος επί όλων των υπαγόμενων στην αρμοδιότητά του υπαλλήλων
- ✓ ο Προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης
- ✓ ο Προϊστάμενος Διεύθυνσης
- ✓ ο Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου του Ιδρύματος
- ✓ ο Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου του Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου
- ✓ ο Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου του Συνδέσμου Δήμων

Πειθαρχικώς προϊστάμενοι για τους υπαλλήλους των Περιφερειών σύμφωνα με το άρθρο 252 του ν. 3852/2010 είναι:

- ✓ Ο Περιφερειάρχης σε όλους τους υπαλλήλους
- ✓ Ο Προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης για τους υπαλλήλους που υπάγονται σε αυτόν
- ✓ ο Προϊστάμενος Διεύθυνσης για τους υπαλλήλους που υπάγονται σε αυτόν
- ✓ ο Προϊστάμενος Αυτοτελούς Τμήματος για τους υπαλλήλους που υπάγονται σε αυτόν

1.3.3. Αρμοδιότητα πειθαρχικώς προϊσταμένων

Η αρμοδιότητα των πειθαρχικώς προϊσταμένων ορίζεται στο άρθρο 118 Υ.Κ.⁶⁰

Συγκεκριμένα:

⁵⁹ όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 54 ν.4674/2020 (ΦΕΚ 53 Α΄) .

⁶⁰ όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο δεύτερο και άρθρο έβδομο του ν. 4057/2012 (ΦΕΚ 54 Α΄) και το άρθρο 53 παρ.7, 8 και 9 ν.4674/2020 (ΦΕΚ 53 Α΄), καθώς και στο άρθρο 122 ν. 3584/2007 όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του επίσης με το άρθρο 54 ν.4674/2020, (ΦΕΚ 53 Α΄) για τους δημοτικούς υπαλλήλους, και στο άρθρο 252 ν. 3852/2010 για τους υπαλλήλους των Περιφερειών.

1.3.3.1. Ποινή της έγγραφης επίπληξης

Όλοι οι πειθαρχικώς προϊστάμενοι μπορούν να επιβάλουν την ποινή της έγγραφης επίπληξης.

1.3.3.2. Ποινή του προστίμου

Την ποινή του προστίμου μπορούν να επιβάλλουν οι εξής με τις πιο κάτω διακρίσεις:

ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΩΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ	ΥΨΟΣ ΠΟΙΝΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ
Υπουργός	έως και τις αποδοχές τριών (3) μηνών
Γενικός Γραμματέας Υπουργείου ή Γενικής Γραμματείας ή αυτοτελούς υπηρεσίας Υπηρεσιακός Γραμματέας, Γενικός Γραμματέας (ήδη Συντονιστής) Αποκεντρωμένης Διοίκησης, Ειδικός Γραμματέας, Ελεγκτής Νομιμότητας, Αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων Αρχηγοί του στρατού ξηράς, του ναυτικού της αεροπορίας, των σωμάτων ασφαλείας του λιμενικού σώματος	έως και τις αποδοχές δύο (2) μηνών
Διοικητές μονάδων και σχολών των ενόπλων δυνάμεων, των σωμάτων ασφαλείας και του λιμενικού σώματος, διευθυντές καταστημάτων ανώτατοι αξιωματικοί προϊστάμενοι στρατιωτικών υπηρεσιών ή υπηρεσιών των σωμάτων ασφαλείας ή του λιμενικού σώματος	έως και τις αποδοχές ενός (1) μηνός
Διοικητής του Αγίου Όρους	

Πρόεδρος ή Επικεφαλής Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής Διοικητής ή Πρόεδρος συλλογικού οργάνου, ο οποίος ασκεί διοίκηση, Υποδιοικητής, Γενικός Γραμματέας ή Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας Νομικού Προσώπου Πρύτανης ΑΕΙ	έως και τις αποδοχές ενός (1) μηνός.
Κοσμήτορας σχολής ΑΕΙ Προϊστάμενος γενικής διεύθυνσης	έως και τα δύο τρίτα (2/3) των μηνιαίων αποδοχών
Ανώτεροι αξιωματικοί προϊστάμενοι στρατιωτικών υπηρεσιών ή υπηρεσιών των σωμάτων ασφαλείας ή του λιμενικού σώματος	έως και το ένα δεύτερο (1/2) των μηνιαίων αποδοχών
Προϊστάμενος διεύθυνσης	έως και το ένα τέταρτο (1/4) των μηνιαίων αποδοχών

ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΩΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ	ΥΨΟΣ ΠΟΙΝΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ
Δήμαρχος	έως και τις αποδοχές τριών (3) μηνών
Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου του Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου, του Ιδρύματος και του Συνδέσμου Δήμων	έως και τις αποδοχές ενός (1) μηνός
Προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης	έως και τα δύο τρίτα (2/3) των μηνιαίων αποδοχών
Προϊστάμενος διεύθυνσης	έως και το ένα τέταρτο (1/4) των μηνιαίων αποδοχών
ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΩΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ	ΥΨΟΣ ΠΟΙΝΗΣ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ
Περιφερειάρχης	έως και τις αποδοχές ενός (1) μηνός
Προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης	έως και το ένα τρίτο (1/3) των μηνιαίων αποδοχών

Προϊστάμενος Διεύθυνσης	έως και το ένα έκτο (1/6) των μηνιαίων αποδοχών
-------------------------	---

Η αρμοδιότητα των πειθαρχικώς προϊσταμένων είναι αμεταβίβαστη, εκτός εάν από διάταξη νόμου προβλέπεται διαφορετικά.

Διαφορετική είναι η περίπτωση της αναπλήρωσης. Ειδικότερα, όπως σημειώνουν οι Στ. Κτιστάκη, Β. Κονδύλης, Ε. Τζιράκη⁶¹ πειθαρχική εξουσία ασκούν και οι κατά τις οργανικές διατάξεις νόμιμοι αναπληρωτές των πειθαρχικώς προϊσταμένων *διότι, επί αναπληρώσεως ο αναπληρωτής ασκεί την πειθαρχική εξουσία του αναπληρούμενου θεμελιούμενη στην ίδια αυτού αρμοδιότητα και όχι σε αρμοδιότητα συνεπεία μεταβιβάσεως από άλλο όργανο, δεδομένου ότι πειθαρχική αρμοδιότητα δεν ανήκει στο πρόσωπο, αλλά στη θέση που αυτό κατέχει.*

Αρμόδιος πειθαρχικώς προϊστάμενος είναι εκείνος στον οποίο υπάγεται οργανικά ο υπάλληλος κατά το χρόνο τέλεσης του παραπτώματος.

Αν ο υπάλληλος υπηρετεί σε άλλη υπηρεσία από αυτή της οργανικής του θέσης, αρμόδιος πειθαρχικώς προϊστάμενος είναι ο προϊστάμενος της υπηρεσίας στην οποία υπηρετεί ο υπάλληλος κατά το χρόνο τέλεσης του πειθαρχικού παραπτώματος, εφόσον το πειθαρχικό παράπτωμα σχετίζεται με την άσκηση καθηκόντων του στην υπηρεσία αυτή.

Οι πειθαρχικώς προϊστάμενοι και το διοικητικό συμβούλιο νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου επιλαμβάνονται αυτεπαγγέλτως.

Αν έχουν επιληφθεί αρμοδίως περισσότεροι πειθαρχικώς προϊστάμενοι, η πειθαρχική διαδικασία συνεχίζεται μόνο από εκείνον που κάλεσε πρώτος σε απολογία τον υπάλληλο.

Ο ανώτερος πειθαρχικώς προϊστάμενος ή το διοικητικό συμβούλιο νομικού προσώπου έχουν, σε κάθε περίπτωση, δικαίωμα να ζητήσουν την παραπομπή σε αυτούς της πειθαρχικής υπόθεσης, εφόσον δεν έχει εκδοθεί πειθαρχική απόφαση.

Αν ο πειθαρχικώς προϊστάμενος, ο οποίος έχει επιληφθεί, κρίνει ότι το παράπτωμα επισύρει ποινή ανώτερη της αρμοδιότητάς του, παραπέμπει την υπόθεση σε οποιονδήποτε ανώτερο αυτού πειθαρχικώς προϊστάμενο μέχρι και τον Υπουργό ή και το διοικητικό συμβούλιο του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, αν πρόκειται για υπάλληλο του νομικού προσώπου.

⁶¹ό.π. , σελ. 999

Αν και ο Υπουργός ή το διοικητικό συμβούλιο νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου κρίνει ότι η προσήκουσα ποινή είναι ανώτερη και της δικής του αρμοδιότητας, παραπέμπει το θέμα στο πειθαρχικό συμβούλιο.

Για τους υπαλλήλους των Ο.Τ.Α. η παραπομπή γίνεται από το Δήμαρχο και για τους υπαλλήλους των Περιφερειών από τον Περιφερειάρχη.

1.3.4. Αρμοδιότητα Διοικητικών Συμβουλίων Ν.Π.Δ.Δ.⁶²

Τα διοικητικά συμβούλια νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου καθώς και τα διοικητικά συμβούλια των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των ιδρυμάτων και των συνδέσμων δήμων όπως προαναφέρθηκε επιλαμβάνονται αυτεπάγγελα και δύνανται να επιβάλλουν τις ποινές της έγγραφης επίπληξης και του προστίμου έως και τις αποδοχές τριών (3) μηνών.

1.3.5. Αρμοδιότητα Πειθαρχικών Συμβουλίων

Σύμφωνα με το άρθρο 120 Υ.Κ.⁶³ τα πειθαρχικά συμβούλια μπορεί να επιβάλουν οποιαδήποτε πειθαρχική ποινή.

Τα πειθαρχικά συμβούλια κρίνουν σε πρώτο βαθμό ύστερα από παραπομπή της υπόθεσης σε αυτά και σε δεύτερο βαθμό ύστερα από άσκηση ένστασης κατά αποφάσεων πειθαρχικών προϊσταμένων.

Το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο αποφαινεται σε δεύτερο βαθμό ύστερα από ένσταση κατά αποφάσεων των πειθαρχικών συμβουλίων.

Σε πρώτο βαθμό αποφαινεται:

Α. για την εκδίκαση του παραπτώματος των πειθαρχικών οργάνων της μη ολοκλήρωσης της πειθαρχικής διαδικασίας εντός των προβλεπόμενων στο άρθρο 122 παρ. 2 του Υ.Κ. προθεσμιών. Ειδικότερα:

- ✓ Για τα μονομελή πειθαρχικά όργανα, για την υπαίτια μη ολοκλήρωση της πειθαρχικής διαδικασίας εντός δύο μηνών το αργότερο από την κλήση σε απολογία είτε με την έκδοση πειθαρχικής απόφασης είτε με παραπομπή

⁶² άρθρο 119 Υ.Κ όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο δεύτερο και άρθρο έβδομο του ν. 4057/2012 (ΦΕΚ 54 Α'), άρθρο 123 Κ.Κ.Δ.Κ.Υ. όπως αντικαταστάθηκε και ισχύει με το άρθρο 54 ν. 4674/2020 (ΦΕΚ 53 Α')

⁶³ όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο δεύτερο και άρθρο έβδομο του ν. 4057/2012 (ΦΕΚ 54 Α') και τροποποιήθηκε με το άρθρο 53 παρ. 10 ν.4674/2020 (ΦΕΚ 53 Α').

ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου.

- ✓ Για τα μέλη των πειθαρχικών συμβουλίων, που δεν είναι δικαστές, για την υπαίτια παράβαση της μη ολοκλήρωσης της πειθαρχικής διαδικασίας εντός δύο μηνών από την παραπομπή ή εντός τεσσάρων μηνών αν απαιτείται διεξαγωγή πειθαρχικής ανάκρισης.

Β. για την εκδίκαση του πειθαρχικού παραπτώματος του άρθρου 146Α παρ. 8 του Υ.Κ.⁶⁴, της παράβασης της υποχρέωσης ενημέρωσης ανά τετράμηνο του Δευτεροβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου, για τα μέλη των πειθαρχικών συμβουλίων που δεν είναι δικαστές.

Το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο είναι το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο των ανωτάτων υπαλλήλων του Δημοσίου και των Ν.Π.Δ.Δ., το οποίο κρίνει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό.

Αρμόδιο πειθαρχικό συμβούλιο είναι το συμβούλιο της υπηρεσίας στην οποία υπάγεται οργανικά ο υπάλληλος κατά το χρόνο τέλεσης του παραπτώματος, του παρόντος.

Προκειμένου για υπάλληλο ο οποίος κατά το χρόνο τέλεσης του παραπτώματος υπηρετεί με οποιαδήποτε υπηρεσιακή σχέση ή κατάσταση σε άλλη υπηρεσία, αρμόδιο πειθαρχικό συμβούλιο είναι το συμβούλιο της υπηρεσίας στην οποία υπηρετεί εφόσον το πειθαρχικό παράπτωμα σχετίζεται με την άσκηση των καθηκόντων του στην υπηρεσία αυτή.

1.3.5.1. Συγκρούσεις αρμοδιότητας Πειθαρχικών Συμβουλίων

Συγκρούσεις αρμοδιότητας μεταξύ περισσότερων πειθαρχικών συμβουλίων για την κρίση του ίδιου παραπτώματος αίρονται από τον πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Οι καταφατικές συγκρούσεις αίρονται, εφόσον δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση ενός τουλάχιστον από τα συμβούλια που έχουν επιληφθεί.

Οι αποφατικές συγκρούσεις αίρονται, εφόσον οι αποφάσεις δύο τουλάχιστον συμβουλίων που έχουν κηρυχθεί αναρμόδια, είναι τελεσίδικες.

Για την άρση απαιτείται αίτηση της υπηρεσίας ή του υπαλλήλου.

Αν πρόκειται για καταφατική σύγκρουση, την άρση μπορεί να τη ζητήσει και ο πρόεδρος ενός από τα πειθαρχικά συμβούλια που έχουν επιληφθεί.

⁶⁴όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 53 παρ. 17 ν. 4674/2020 (ΦΕΚ 53 Α΄).

1.3.6. Ενιαία κρίση πειθαρχικών παραπτώματων

Στο άρθρο 121 Υ.Κ⁶⁵, ορίζεται ότι περισσότερα του ενός πειθαρχικά παραπτώματα του ίδιου υπαλλήλου είναι δυνατό να κρίνονται ενιαία εφόσον σχετίζονται με καθήκοντα υπηρεσιών του ίδιου υπουργείου.

Επίσης, περισσότεροι υπάλληλοι που διώκονται για το ίδιο ή για συναφή πειθαρχικά παραπτώματα εφόσον σχετίζονται με καθήκοντα υπηρεσιών του ίδιου υπουργείου είναι δυνατό να κρίνονται ενιαία.

Όπως σημειώνουν οι Στ. Κτιστάκη, Β. Κονδύλης, Ε. Τζιράκη⁶⁶ η συνεκδίκαση επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του πειθαρχικού οργάνου το οποίο θα κρίνει, σχετικώς, λαμβάνοντας υπόψη αφενός τις ανάγκες ταχείας και ενδεδεγμένης εξέτασης της υπόθεσης, αφετέρου τον επιμερισμό της ευθύνης κάθε εμπλεκόμενου, ανάλογα με το βαθμό συμμετοχής εκάστου στο παράπτωμα υπό την ανωτέρω βέβαια προϋπόθεση. Ενδέχεται να υπάρξει μια ενιαία πειθαρχική παραπομπή (κοινό παραπεμπτήριο έγγραφο) για όλους τους υπαλλήλους, υπό την ανωτέρω επίσης προϋπόθεση, ή χωριστό για τον καθένα απ' αυτούς και το πειθαρχικό όργανο να προβεί σε συνεκδίκαση των συναφών αυτών πειθαρχικών υποθέσεων. Εξυπακούεται ότι ενιαία κρίση δε σημαίνει λήψη της ίδιας απόφασης για όλους τους παραπεμπόμενους υπαλλήλους δια της επιβολής της ίδιας ποινής ή της απαλλαγής αυτών. Εξάλλου, οι διαδικαστικές προϋποθέσεις, (κλήση σε απολογία, κλήση σε παράσταση) θα πρέπει να ασκούνται αυτοτελώς και από κάθε υπάλληλο χωριστά.

1.3.7. Συναρμοδιότητα πειθαρχικών οργάνων σε περίπτωση ενιαίας κρίσης

Σε περίπτωση που τα όργανα που καλούνται ως αρμόδια να επιληφθούν είναι διαφορετικά, σε περίπτωση δηλαδή συναρμοδιότητας περισσότερων πειθαρχικών οργάνων για την κατά τα ανωτέρω «συνεκδίκαση», αρμόδιο για την κρίση όργανο είναι:

- ✓ Μεταξύ περισσότερων πειθαρχικώς προϊσταμένων ο ανώτερος ιεραρχικώς και αν είναι του αυτού ιεραρχικού επιπέδου εκείνος που επιλήφθηκε πρώτος.
- ✓ Μεταξύ περισσότερων πειθαρχικών συμβουλίων εκείνο που έχει επιληφθεί πρώτο.
- ✓ Μεταξύ πειθαρχικώς προϊσταμένου, Διοικητικού Συμβουλίου Ν.Π.Δ.Δ. και Πειθαρχικού Συμβουλίου το τελευταίο.

⁶⁵ όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο δεύτερο και άρθρο έβδομο του ν. 4057/2012 (ΦΕΚ 54 Α')

⁶⁶ό.π., σελ. 1055

Εξυπακούεται, όπως επισημαίνουν οι Στ. Κτιστάκη, Β. Κονδύλης, Ε. Τζιράκη,⁶⁷ ότι από τη στιγμή που θα γίνει η νόμιμη επιλογή του πειθαρχικού οργάνου τα μη επιλεγμένα απέχουν από την εκδίκαση της υπόθεσης και έχουν την υποχρέωση να διαβιβάσουν όλα τα στοιχεία στο αρμόδιο πειθαρχικό όργανο το οποίο έχει επιληφθεί.

---

⁶⁷ό.π., σελ. 1056

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ - ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ»

2. Η Πειθαρχική Διαδικασία

Οι νομοθετικές αλλαγές στον Δημοσιοϋπαλληλικό Κώδικα και ειδικότερα στο πεδίο του πειθαρχικού δικαίου καθιστούν αναγκαία την επικαιροποίηση του εκπαιδευτικού υλικού. Συγκεκριμένα με το ν. 4057/2012 ενοποιήθηκαν οι διατάξεις της πειθαρχικής διαδικασίας του ν. 3528/2007⁶⁸ και του ν. 3584/2007⁶⁹, που αποτελεί μια σημαντική τομή. Επίσης με την σύσταση της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ)⁷⁰, οι πειθαρχικές αρμοδιότητες του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, στο πεδίο άσκησης των ενδίκων μέσων, αποδόθηκαν στον Διοικητή της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ), και προβλέφθηκε η υποχρέωση όλων των φορέων και των πειθαρχικών συμβουλίων να ενημερώνουν την ηλεκτρονική πλατφόρμα e-reitharxika⁷¹. Στην παρούσα θεματική ενότητα θα παρουσιαστούν όλες οι νομοθετικές εξελίξεις σχετικά με τα στάδια της πειθαρχικής διαδικασίας και τα ένδικα μέσα, στο πλαίσιο του επιμορφωτικού προγράμματος «Εφαρμογή της πειθαρχικής διαδικασίας στο δημόσιο τομέα».

2.1. ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗΣ ΔΙΩΣΗΣ

2.1.2. Προκαταρκτική Εξέταση

Η προκαταρκτική εξέταση, προβλέπεται στο άρθρο 125 του Υ.Κ.⁷², συνιστά μια άτυπη συλλογή και καταγραφή όλων των στοιχείων που έχει ως σκοπό να διαπιστωθεί η τέλεση ή μη ενός ή περισσοτέρων πειθαρχικών παραπτώματων αλλά και οι συνθήκες τέλεσης.

Η προκαταρκτική εξέταση μπορεί να διενεργηθεί από κάθε πειθαρχικώς προϊστάμενο. Σε περίπτωση που μετά την προκαταρκτική έρευνα ο πειθαρχικώς προϊστάμενος κρίνει ότι δεν συντρέχει περίπτωση πειθαρχικής δίωξης, περατώνει την έρευνα με αιτιολογημένη έκθεση. Αν όμως κρίνει ότι έχει διαπραχθεί πειθαρχικό παράπτωμα το

⁶⁸ Κώδικας Δημοσίων Υπαλλήλων

⁶⁹ Κώδικας Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων

⁷⁰ άρθρο 82 του ν. 4622/2019 (Σύσταση Εθνικής Αρχής Διαφάνειας)

⁷¹ αρ. πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ.69/207/οικ. 8955/03-06-2022, Εγκ. ΥΠΕΣ και ΕΑΔ

⁷² Όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012 και ισχύει

οποίο τιμωρείται με ποινή της αρμοδιότητάς του, καλεί τον υπάλληλο σε απολογία. Αν μετά την κλήση σε απολογία ή πριν καλέσει σε απολογία κρίνει ότι το παράπτωμα επισύρει ποινή μεγαλύτερη της δικής του αρμοδιότητας, παραπέμπει την υπόθεση στον αμέσως ανώτερο πειθαρχικό προϊστάμενο. Αν τέλος κρίνει ο πειθαρχικώς προϊστάμενος, ότι απαιτείται περαιτέρω έρευνα, προχωρεί στη διενέργεια ένορκης διοικητικής εξέτασης.

Η προκαταρκτική εξέταση περατώνεται εντός μηνός από την ημερομηνία κατά την οποία ο πειθαρχικώς προϊστάμενος έλαβε γνώση.

2.1.3. Ένορκη Διοικητική Εξέταση

Η ένορκη διοικητική εξέταση, προβλέπεται στο άρθρο 126 του Υ.Κ.⁷³. Θα πρέπει να επισημανθεί εξαρχής ότι η ΕΔΕ δεν συνιστά έναρξη πειθαρχικής δίωξης. Ο σκοπός της διενέργειας ΕΔΕ είναι η συλλογή των απαραίτητων στοιχείων για την διαπίστωση της τέλεσης ενός ή πολλών πειθαρχικών παραπτωμάτων, των εμπλεκόμενων προσώπων που ευθύνονται καθώς και η διερεύνηση των συνθηκών κάτω από τις οποίες αυτό έχει τελεστεί. Περεταίρω, η ΕΔΕ, στο πλαίσιο της διερεύνησης των συνθηκών τέλεσης ενός πειθαρχικού παραπτώματος, έχει ως σκοπό τη διερεύνηση των στοιχείων της υπαιτιότητας και του καταλογισμού σύμφωνα με το άρθρο 106 του Υ.Κ. Η εγκύκλιος ΥΠΕΣ⁷⁴ όπου παρέχονται οδηγίες για τη διενέργεια ΕΔΕ, αναφέρει ότι η ΕΔΕ συνιστά επίσης μια ανακριτική μέθοδο όπως η προκαταρκτική εξέταση και η πειθαρχική ανάκριση που προβλέπονται αντίστοιχα στα άρθρα 125 και 127 του ν. Υ.Κ..

Πρέπει να επισημανθεί ότι κατά τη διενέργεια μιας ΕΔΕ δεν μπορούν να αποδοθούν στον υπάλληλο ο χαρακτηρισμός του πειθαρχικώς διωκόμενου ή κατηγορούμενου. Ισχύει το τεκμήριο της αθωότητας.

⁷³ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

⁷⁴ αρ. πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ.69/103/οικ.1422-8.1.2020 Εγκ. ΥΠΕΣ

Η ΕΔΕ διατάσσεται από οποιονδήποτε πειθαρχικώς προϊστάμενο του άρθρου 117 του Υ.Κ.⁷⁵ και διενεργείται από μόνιμο υπάλληλο με βαθμό Α΄ και με σχέση δημοσίου δικαίου, του ίδιου Υπουργείου ή ν.π.δ.δ.^{76, 77}.

Ο Διοικητής της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ), σύμφωνα με το άρθρο 100 § 13 του ν. 4622/2019, επίσης, μπορεί να ζητήσει ή να προκαλέσει τη διενέργεια ΕΔΕ, το δε πόρισμα αυτής της ΕΔΕ θα πρέπει να είναι πλήρως αιτιολογημένο και να γνωστοποιείται αμελλητί στην ΕΑΔ. Αν προκύψουν πειθαρχικές ευθύνες από το πόρισμα, θα πρέπει να προχωρήσει η οικεία υπηρεσία σε άσκηση πειθαρχικής δίωξης υποχρεωτικά εντός 10 ημερών που συνιστά αποκλειστική προθεσμία. Σε περίπτωση που η αποκλειστική προθεσμία παρέλθει άπρακτη, ο Διοικητής της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ) μπορεί να αναθέσει τη διενέργεια ΕΔΕ μόνο σε Επιθεωρητές - Ελεγκτές της ΕΑΔ.

Η ένορκη διοικητική εξέταση περατώνεται εντός δύο μηνών από την ημερομηνία που κοινοποιήθηκε στον υπάλληλο η απόφαση ανάθεσης διεξαγωγής της. Μπορεί δε να παρατείνεται μέχρι ένα μήνα. Ορίζεται επίσης υπάλληλος ως γραμματέας σε ΕΔΕ.

Η ΕΔΕ είναι μυστική και δύναται να επεκταθεί στην έρευνα και άλλων πειθαρχικών παραπτώματων, δεδομένου ότι υπάρχουν επαρκή στοιχεία για αυτά τα παραπτώματα.

Κατά τη διενέργεια της ΕΔΕ ο ελεγχόμενος υπάλληλος καλείται υποχρεωτικά σε εξέταση, εξετάζεται ανωμοτί και μπορεί να παρίσταται με δικηγόρο. Δικαιούται να ζητήσει εγγράφως την εξέταση μαρτύρων, ο δε υπάλληλος που διενεργεί την ΕΔΕ υποχρεούται να εξετάσει τουλάχιστον πέντε από τους προτεινόμενους μάρτυρες ενώ επιτρέπεται αυτοψία και πραγματογνωμοσύνη. Η ΕΔΕ ολοκληρώνεται με την υποβολή αιτιολογημένης έκθεσης του διενεργούντος υπαλλήλου στον πειθαρχικώς προϊστάμενο που διέταξε την διενέργεια αυτής.

Εφόσον διαπιστώνεται στην υποβληθείσα αιτιολογημένη έκθεση η διάπραξη κάποιου πειθαρχικού παραπτώματος από υπάλληλο, ο πειθαρχικώς προϊστάμενος υποχρεούται να ασκήσει πειθαρχική δίωξη, εντός τριών (3) μηνών από την υποβολή της έκθεσης,

⁷⁵ όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 2 του ν. 4057/2012 και τροποποιήθηκε από το άρθρο 6 § 2 του ν. 4325/2015

⁷⁶ όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 41 § 1 του ν. 4590/2019

⁷⁷ αρ. πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ.69/103/οικ.1422-8.1.2020 Εγκ. ΥΠΕΣ

όπως προβλέπεται στο άρθρο 126§ 4 του Υ.Κ.⁷⁸. Σε περίπτωση δε, που δεν προκύπτει πειθαρχική ευθύνη, ο πειθαρχικώς προϊστάμενος μπορεί να θέσει την υπόθεση στο αρχείο.

2.2. ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗ ΔΙΩΞΗ

2.2.1 Άσκηση πειθαρχικής δίωξης

Το άρθρο 122 § 1 του Υ.Κ.⁷⁹, αναφέρεται σε δύο τρόπους έναρξης της πειθαρχικής διαδικασίας. Την κλήση σε απολογία υπαλλήλου από μονομελές όργανο και την παραπομπή στο οικείο πειθαρχικό συμβούλιο. Η πειθαρχική διαδικασία θα πρέπει να ολοκληρωθεί εντός 2 μηνών είτε από την κλήση σε απολογία από μονομελές όργανο με την έκδοση απαλλακτικής ή μη πειθαρχικής απόφασης είτε με την παραπομπή στο πειθαρχικό συμβούλιο. Όμως, στην περίπτωση που διενεργείται υποχρεωτικά μια πειθαρχική ανάκριση, τότε ο χρόνος ολοκλήρωσης της πειθαρχικής διαδικασίας παρατείνεται κατά 2 μήνες, ήτοι συνολικά 4 μήνες. Η § 2 του ίδιου άρθρου⁸⁰, προβλέπει ότι σε περίπτωση που υπαιτίως παραβιάζονται οι προθεσμίες ολοκλήρωσης της πειθαρχικής διαδικασίας τότε υφίσταται αυτοτελές πειθαρχικό παράπτωμα των μονομελών και των συλλογικών οργάνων. Ειδικότερα για τα μέλη των πειθαρχικών συμβουλίων προβλέπεται η παραπομπή τους στο Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο για εκδίκαση, με την επιφύλαξη του άρθρου 146Α § 9 του ν.3528/2007.

2.2.2. Κλήση σε Απολογία

Η κλήση σε απολογία προβλέπεται στο άρθρο 134 του Υ.Κ.⁸¹. Συνιστά ουσιώδη τύπο της πειθαρχικής διαδικασίας, η μη τήρηση του οποίου οδηγεί σε ακυρότητά της, δεδομένου ότι δεν μπορεί να επιβληθεί πειθαρχική ποινή από το μονομελές πειθαρχικό όργανο. Σε καμία περίπτωση η κλήση σε απολογία δεν αναπληρώνεται από την εξέταση σε ΕΔΕ ή προκαταρκτική εξέταση.

⁷⁸ Όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 41 § 2 του ν. 4590/2019

⁷⁹ όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 2 του ν. 4057/2012 και αντικαταστάθηκε από το άρθρο 1 § Στ υποπαρ. Στ.6 του ν. 4152/2013

⁸⁰ όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 53 § 11 του ν. 4674/2020

⁸¹ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

Στο σώμα της κλήσης σε απολογία διαπιστώνεται με σαφήνεια το πειθαρχικό παράπτωμα και τάσσεται προθεσμία προς απολογία. Στο έγγραφο της κλήσης σε απολογία καθώς και σε όλα τα έγγραφα της πειθαρχικής διαδικασίας τίθεται εμπιστευτικό πρωτόκολλο καθώς συνιστά στο σύνολό της μια εμπιστευτική διαδικασία. Η προθεσμία για την υποβολή της απολογίας δεν μπορεί να είναι μικρότερη των δυο (2) ημερών, όταν ο υπάλληλος καλείται από τον πειθαρχικώς προϊστάμενο και μικρότερη των τριών (3) ημερών όταν καλείται από το οικείο πειθαρχικό συμβούλιο. Ο διωκόμενος υπάλληλος μπορεί με αιτιολογημένη γραπτή αίτηση να ζητήσει την παράταση της προθεσμίας υποβολής έως έξι (6) ημέρες, δηλαδή το τριπλάσιο της αρχικής κλήσης και μόνο για μια φορά. Σε περίπτωση που ο πειθαρχικώς διωκόμενος υποβάλλει εκπρόθεσμα την απολογία του, αυτή λαμβάνεται υπόψη εφόσον δεν έχει εκδοθεί πειθαρχική απόφαση. Ακυρότητα της διαδικασίας συνιστά η παράλειψη της υπηρεσίας να καλέσει σε απολογία τον υπάλληλο, όμως μπορεί να θεραπευθεί αν ο πειθαρχικώς διωκόμενος υπάλληλος υποβάλλει έγγραφη απολογία. Αν δεν υποβάλλει, τότε η διαδικασία είναι άκυρη και θα πρέπει να εκκινήσει εκ νέου η πειθαρχική διαδικασία. Αν κατόπιν της κλήσης σε απολογία ακολουθήσει παραπομπή σε ανώτερο πειθαρχικώς προϊστάμενο κατά το άρθρο 118 § 6 του Υ.Κ. ή στο πειθαρχικό συμβούλιο ή σε διοικητικά συμβούλια του άρθρου 119 του Υ.Κ.⁸², τότε δεν απαιτείται νέα κλήση σε απολογία.

Ο πειθαρχικώς προϊστάμενος κατόπιν της υποβολής της έγγραφης απολογίας θα πρέπει σύμφωνα με το άρθρο 135 του Υ.Κ., όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012, να ασκήσει την πειθαρχική του αρμοδιότητα, που είναι αμεταβίβαστη και να απαλλάξει τον διωκόμενο υπάλληλο ή να επιβάλλει πειθαρχική ποινή. Επίσης μπορεί να παραπέμψει την υπόθεση ενώπιον ανώτερου οργάνου λόγω υπέρβασης αρμοδιότητας, δηλαδή, όταν δεν δύναται να επιβάλλει ποινή για πειθαρχικά παραπτώματα που μπορεί να επισύρουν μεγαλύτερη ποινή. Ο πειθαρχικώς διωκόμενος υπάλληλος έχει το δικαίωμα να ζητήσει με δικές του δαπάνες, αντίγραφα όλου του φακέλου της υπόθεσης.

2.2.3. Παραπομπή στο Πειθαρχικό Συμβούλιο

Η παραπομπή στο πειθαρχικό συμβούλιο προβλέπεται στο άρθρο 123 του ν. Υ.Κ., όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012. Ειδικότερα στη παραπομπή

⁸² όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

παρατηρείται ότι αυτή γίνεται διότι ο προϊστάμενος δεν μπορεί να επιβάλλει πειθαρχική ποινή σε παράπτωμα που υπερβαίνει τη αρμοδιότητά του. Σε περίπτωση που ο υπάλληλος υπηρετεί σε ν.π.δ.δ., η υπόθεση παραπέμπεται στο πειθαρχικό συμβούλιο από το διοικητικό συμβούλιο για το λόγο της υπέρβασης αρμοδιότητας επιβολής ποινής. Η δε παραπομπή έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα όταν γίνεται με αιτιολογημένη πρόταση της οικείας υπηρεσίας. Η διαδικασία για την παραπομπή στο πειθαρχικό συμβούλιο προβλέπεται στο άρθρο 124 του Υ.Κ.⁸³. Συγκεκριμένα στο έγγραφο, που ονομάζεται παραπεμπτήριο έγγραφο, καταγράφονται και προσδιορίζονται χρονικά και τοπικά, με ακρίβεια και σαφήνεια, τα πραγματικά περιστατικά του πειθαρχικού παραπτώματος και βέβαια ο πειθαρχικώς διωκόμενος υπάλληλος. Προκειμένου να τηρηθεί ο ουσιώδης τύπος της διαδικασίας και να αποφευχθεί ως εκ τούτου η ακυρότητά της, η οικεία υπηρεσία οφείλει να κοινοποιήσει το παραπεμπτήριο έγγραφο στον υπάλληλο και να αποστείλει αμέσως το παραπεμπτήριο έγγραφο και το φάκελο της υπόθεσης στο πειθαρχικό συμβούλιο. Στην περίπτωση που τυχόν προκύψουν κατά τη διαδικασία πειθαρχικές ευθύνες άλλων υπαλλήλων που δεν αναφερόταν στο παραπεμπτήριο έγγραφο, το συμβούλιο μπορεί να τους καλέσει σε απολογία και συνεχίζει τη διαδικασία. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το πειθαρχικό συμβούλιο με απόφασή του να συνεκδικάσει τα παραπτώματα των υπαλλήλων με εκείνα που περιλαμβάνονται στο παραπεμπτήριο έγγραφο. Από τη στιγμή που θα εκδοθεί παραπεμπτήριο έγγραφο καταργείται οποιαδήποτε άλλη εκκρεμής πειθαρχική διαδικασία ενώπιον άλλου πειθαρχικού οργάνου όπως προβλέπεται στην § 3 του άρθρου 124 του Υ.Κ.⁸⁴. Επισημαίνεται, επίσης, ότι το παραπεμπτήριο έγγραφο δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να ανακληθεί όπως προβλέπεται στην § 4 του άρθρου 124 του Υ.Κ.⁸⁵.

2.2.3.1. Διαδικασία ενώπιον του Πειθαρχικού Συμβουλίου

Η διαδικασία ενώπιον του οικείου πειθαρχικού συμβουλίου προβλέπεται στο άρθρο 136 του Υ.Κ.. Συγκεκριμένα ο πρόεδρος προσδιορίζει με πράξη του την ημέρα συζήτησης της υπόθεσης. Αυτή η πράξη εκδίδεται κατόπιν της υποβολής της γραπτής

⁸³ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

⁸⁴ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

⁸⁵ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

απολογίας ή της παρέλευσης υποβολής της προθεσμίας υποβολής της απολογίας. Ο πειθαρχικώς διωκόμενος υπάλληλος λαμβάνει γνώση της ημέρας και ώρας και του χώρου της συνεδρίασης μέσω κοινοποίησης που γίνεται πριν από τέσσερις (4) ημέρες, σύμφωνα με το άρθρο 138 του Υ.Κ. Η κοινοποίηση στο πειθαρχικώς διωκόμενο υπάλληλο γίνεται με επίδοση από δικαστικό επιμελητή ή άλλο αρμόδιο δημόσιο όργανο στο ίδιο ή στην δηλωθείσα κατοικία, σε πρόσωπο που συνοικεί. Απαραίτητα συντάσσεται αποδεικτικό επίδοσης, σε περίπτωση, δε, που δεν γίνει επίδοση για οποιονδήποτε λόγο, τότε το έγγραφο τοιχοκολλείται στο χώρο της υπηρεσίας του υπαλλήλου, ενώ συντάσσεται και πρωτόκολλο που υπογράφεται από ένα μάρτυρα. Αν ο πειθαρχικώς διωκόμενος υπάλληλος αρνηθεί να παραλάβει το έγγραφο, ο επιδούς συντάσσει πράξη βεβαίωσης άρνησης. Ο πειθαρχικώς διωκόμενος υπάλληλος μπορεί να παραστεί είτε ο ίδιος είτε με πληρεξούσιο δικηγόρο, ο οποίος δεν αντικαθιστά τον διωκόμενο στη διαδικασία, δηλαδή δεν ομιλεί εκείνος, αλλά παρεμβαίνει μόνο σε περιπτώσεις ακυρότητας εκ μέρους του πειθαρχικού συμβουλίου. Όμως, η μη προσέλευση του υπαλλήλου δεν σταματά την πειθαρχική διαδικασία. Το πειθαρχικό συμβούλιο αν κρίνει ότι τα προσκομισθέντα στοιχεία του φακέλου δεν είναι επαρκή, έχει τη διακριτική ευχέρεια να προχωρήσει στην αναβολή της διαδικασίας και να διατάξει συμπληρωματική ανάκριση όπως προβλέπεται στην § 3 του άρθρου 136 του Υ.Κ.. Υποχρέωση της υπηρεσίας του διωκόμενου υπαλλήλου είναι να χορηγήσει άδεια προκειμένου να παραστεί στο πειθαρχικό συμβούλιο, όπως προβλέπεται στην § 4 του άρθρου 136 του Υ.Κ.

2.2.3.2. Κωλύματα και εξαίρεση μελών Πειθαρχικού Συμβουλίου

Σύμφωνα με το άρθρο 137 του Υ.Κ., δεν μπορούν να μετέχουν στη σύνθεση του πειθαρχικού συμβουλίου μέλη που είχαν διενεργήσει πειθαρχική ανάκριση, όπως προβλέπεται στην § 3 του άρθρου 127 του Υ.Κ., ή έχουν διενεργήσει πειθαρχική ανάκριση για την υπόθεση διωκόμενου υπαλλήλου. Από την δική του πλευρά, ο πειθαρχικώς διωκόμενος υπάλληλος, δύναται εγγράφως να αιτηθεί την εξαίρεση μελών του οικείου πειθαρχικού συμβουλίου, υπό τον όρο ότι υπάρχει απαρτία, όπως προβλέπεται στην § 2 του άρθρου 137 του Υ.Κ.. Ειδικότερα, ο διωκόμενος υπάλληλος υποβάλλει αυτή την αίτηση μαζί με συνοδευτικά αποδεικτικά στοιχεία, δυο (2) μέρες πριν τη συζήτηση της υπόθεσης, όπου θα πρέπει να αιτιολογούνται σαφώς και επαρκώς οι λόγοι της εξαίρεσης μελών του οικείου πειθαρχικού

47

συμβουλίου. Εν συνεχεία, το πειθαρχικό συμβούλιο θα αποφασίσει αιτιολογημένα αν θα γίνει δεκτό ή όχι το αίτημα της εξαίρεσης. Προκειμένου να ληφθεί αυτή η απόφαση, συμμετέχουν τα αναπληρωματικά μέλη των μελών που ζητείται η εξαίρεση, αν δε, συμβεί αυτό, τότε τα τακτικά μέλη που εξαιρέθηκαν αντικαθίστανται από αναπληρωματικά μέλη τους. Αν ο αιτών διωκόμενος υπάλληλος ζητήσει την εξαίρεση ενός τακτικού και του αναπληρωματικού μέλους του, το πειθαρχικό συμβούλιο μπορεί να συνεδριάσει με τα υπόλοιπα μέλη του, εφόσον διασφαλίζεται η απαρτία. Αν ζητηθεί η εξαίρεση μόνο αναπληρωματικού μέλους, αυτή μπορεί να συζητηθεί εντός της ημέρας της συνεδρίασης, δηλαδή άμεσα να αποφασίσει το πειθαρχικό συμβούλιο για το αίτημα εξαίρεσης. Ειδική ασφαλιστική δικλείδα υπέρ του πειθαρχικώς διωκόμενου υπαλλήλου συνιστά ο αποκλεισμός του ανακριτή της § 4 του άρθρου 114 του Υ.Κ. ή αυτού που συμμετείχε στο πειθαρχικό συμβούλιο κατά την πρώτη κρίση της υπόθεσης.

2.2.3.3. Πειθαρχική Ανάκριση

Η πειθαρχική ανάκριση συνιστά ανακριτική μέθοδο, όπως η ΕΔΕ και προκαταρκτική εξέταση. Προβλέπεται στο άρθρο 127 του Υ.Κ.. Διεξάγεται υποχρεωτικά κατά τη διαδικασία ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου. Η πειθαρχική ανάκριση προκύπτει από την ανάγκη εξακρίβωσης της κατηγορίας ή των κατηγοριών που αποδίδονται στον πειθαρχικώς διωκόμενο υπάλληλο και την ολοκληρωμένη κρίση του συμβουλίου. Όμως ο νόμος ορίζει τις περιπτώσεις εκείνες για τις οποίες δεν είναι υποχρεωτική η διεξαγωγή πειθαρχικής ανάκρισης.

Συγκεκριμένα στην § 1 του άρθρου 127 του Υ.Κ. προβλέπονται οι εξαιρέσεις:

α) όταν τα πραγματικά περιστατικά που συνιστούν την αντικειμενική υπόσταση του πειθαρχικού παραπτώματος προκύπτουν από το φάκελο κατά τρόπο αναμφισβήτητο, επομένως αυτά συνιστούν πλήρη αποδεικτικά στοιχεία βάσει του υπηρεσιακού φακέλου και εν γένει των στοιχείων που κατέχει η οικεία υπηρεσία του πειθαρχικώς διωκόμενου υπαλλήλου.

β) όταν ο υπάλληλος ομολογεί με την απολογία του κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση ότι διέπραξε το πειθαρχικό παράπτωμα, επομένως η ομολογία αυτή θα

πρέπει να είναι απόρροια ελεύθερης βούλησης του υπαλλήλου χωρίς εκείνος να έχει δεχθεί πιέσεις.

γ) όταν ο υπάλληλος συλλαμβάνεται επ' αυτοφώρω κατά τη διάπραξη ποινικού αδικήματος που αποτελεί συγχρόνως και πειθαρχικό παράπτωμα, επομένως υπάρχει εδώ διαδικασία διωκτικής και ποινικής αρχής, όπου η έννοια του αυτόφωρου ποινικού αδικήματος προβλέπεται στο άρθρο 242 § 1 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας⁸⁶ «αυτόφωρο είναι το έγκλημα του οποίου ο δράστης καταλαμβάνεται την ώρα που το τελεί».

δ) όταν έχει προηγηθεί ανάκριση ή προανάκριση συμφώνως με τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας για ποινικό αδίκημα που αποτελεί και πειθαρχικό παράπτωμα, που προβλέπονται στα άρθρα 239 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

ε) όταν έχει διενεργηθεί, πριν την έκδοση του παραπεμπτηρίου εγγράφου, Ε.Δ.Ε. ή άλλη ένορκη εξέταση κατά την οποία διαπιστώθηκε διάπραξη πειθαρχικού παραπτώματος από συγκεκριμένο υπάλληλο. Το ίδιο ισχύει όταν η διάπραξη πειθαρχικού παραπτώματος προκύπτει από έκθεση δικαστικού οργάνου ή άλλου ελεγκτικού οργάνου της διοίκησης, επομένως εδώ αναφέρεται η διενέργεια ΕΔΕ από τα ελεγκτικά σώματα της διοίκησης (Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης και τα λοιπά σώματα ελέγχου) πριν τη σύσταση της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ), αλλά και τις αντίστοιχες ενέργειες της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ).

Με την § 1 του άρθρου 127 του Υ.Κ., ορίζεται ως πειθαρχικός ανακριτής, ομοιόβαθμος υπάλληλος του πειθαρχικώς διωκόμενου υπαλλήλου που δύναται να είναι και μέλος του πειθαρχικού συμβουλίου έτσι ώστε να διασφαλιστεί απαρεικτίως, η αδιάβλητη και αμερόληπτη διεξαγωγή της πειθαρχικής ανάκρισης.

Τα δικαιώματα του πειθαρχικώς διωκόμενου υπαλλήλου διασφαλίζονται από τον αποκλεισμό προσώπων, σύμφωνα με την § 3 του άρθρου 127 του Υ.Κ.. Συγκεκριμένα δεν μπορούν να οριστούν πειθαρχικοί ανακριτές, πρόσωπα στα οποία αποδίδονται πειθαρχικά παραπτώματα, οι πειθαρχικώς προϊστάμενοι που επέβαλλαν ποινή και κρίνεται κατ' ένσταση, διενεργούντες ΕΔΕ για την κρινόμενη υπόθεση και τα πρόσωπα που έχουν ασκήσει πειθαρχική δίωξη. Παράλληλα, ο πειθαρχικώς διωκόμενος υπάλληλος έχει το δικαίωμα να ζητήσει εγγράφως την εξαίρεση του

⁸⁶ Ν. 4620/2019, Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

πειθαρχικού ανακριτή σε διάστημα τριών (3) ημερών από την κλήση του προς εξέταση. Στο σημείο αυτό, επισημαίνεται ότι θα πρέπει να αιτιολογούνται πλήρως και με σαφήνεια οι προβαλλόμενοι λόγοι εξαιρέσεως, τους οποίους εξετάζει και αποφασίζει το πειθαρχικό συμβούλιο. Αν υπάρξει αποδοχή της αίτησης εξαιρέσεως όλες οι διενεργηθείσες πράξεις από τον εξαιρεθέντα πειθαρχικό ανακριτή καθίστανται άκυρες και επαναλαμβάνονται από νέο ορισθέντα ανακριτή. Η πειθαρχική ανάκριση είναι μυστική όπως όλες οι πράξεις της πειθαρχικής διαδικασίας, σύμφωνα με την § 3 του άρθρου 127 του Υ.Κ.. Στην § 6 του άρθρου 127 του Υ.Κ., όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012 προβλέπεται ότι η διενέργεια της πειθαρχικής ανάκρισης θα πρέπει να ολοκληρωθεί μέσα σε ένα (1) μήνα από την ημερομηνία που κοινοποιήθηκε η σχετική απόφαση του πειθαρχικού συμβουλίου στον ορισθέντα πειθαρχικό ανακριτή, ο οποίος μπορεί να ζητήσει με αιτιολογημένη αίτηση, παράταση της διαδικασίας που δεν ξεπερνά τον ένα (1) μήνα. Ο πειθαρχικός ανακριτής μπορεί να προβεί στις κάτωθι ανακριτικές πράξεις που ορίζονται στα άρθρα 128-132 του Υ.Κ.:

1. Αυτοψία: οι διαδικασίες γίνονται με αυτοπρόσωπη παρουσία του πειθαρχικού ανακριτή και του γραμματέα λαμβάνοντας όλα τα μέτρα για την προστασία των χρησιμοποιηθέντων εγγράφων.
2. Πραγματογνωμοσύνη: σε αυτή την πράξη μπορούν να οριστούν ωςπραγματογνώμονες πρόσωπα που διαθέτουν την κατάλληλη τεχνική και επαγγελματική επάρκεια, όπως δημόσιοι υπάλληλοι, υπάλληλοι ν.π.δ.δ., αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων -σωμάτων ασφαλείας -λιμενικού σώματος. Οιπραγματογνώμονες ορκίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας⁸⁷.
3. Εξέταση μαρτύρων: η διαδικασία προβλέπει την ένορκη εξέταση των μαρτύρων σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ενώ η μη εμφάνιση ή άρνηση κατάθεσης χωρίς εύλογη αιτία, συνιστά πλημμέλημα για ιδιότη και πειθαρχικό παράπτωμα για δημόσιο υπάλληλο. Ως εύλογη αιτία λογίζεται η συγγένεια διωκόμενου υπαλλήλου και μάρτυρα σε ευθεία γραμμή ή έως και το δεύτερο βαθμό σε πλάγια γραμμή. Ο πειθαρχικώς διωκόμενος υπάλληλος έχει το δικαίωμα να ζητήσει εγγράφως την εξέταση μαρτύρων που προτείνει. Ο πειθαρχικός

⁸⁷ Ν. 4620/2019, Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

ανακριτής είναι υποχρεωμένος να εξετάσει τουλάχιστον πέντε (5) από τους προτεινόμενους μάρτυρες.

4. Εξέταση διωκόμενου: στην πειθαρχική ανάκριση καλείται υποχρεωτικά για εξέταση ο διωκόμενος υπάλληλος, ο οποίος εξετάζεται ανωμοτί και με την παράσταση συνηγόρου. Αν δεν προσέλθει ή αρνηθεί να προσέλθει ο διωκόμενος υπάλληλος στην εξέταση, η πειθαρχική ανάκριση δεν σταματά.

Για όλες τις ανωτέρω πράξεις συντάσσεται αιτιολογημένη έκθεση από όλους τους διενεργούντες αυτές και ο πειθαρχικός ανακριτής υποβάλλει το πόρισμα του στον πρόεδρο του πειθαρχικού συμβουλίου.

2.2.4. Εκτίμηση των Αποδείξεων

Οι αποδείξεις εκτιμώνται ελευθέρως από το πειθαρχικό όργανο και το συμβούλιο κατά το άρθρο 139 § 1 του Υ.Κ.⁸⁸. Συγκεκριμένα, προκειμένου να διαμορφώσει την κρίση του το συμβούλιο μπορεί να λάβει υπόψη αποδεικτικά στοιχεία που δεν προκύπτουν από την πειθαρχική διαδικασία αλλά από κάθε άλλη νόμιμη διαδικασία, υπό την προϋπόθεση της λήψης γνώσης των στοιχείων αυτών από τον πειθαρχικώς διωκόμενο υπάλληλο με σκοπό να προετοιμάσει καλύτερα την υπερασπιστική του στρατηγική. Επίσης, σύμφωνα με τις §§ 1 και 3 του ίδιου άρθρου, σε περίπτωση διαπίστωσης συναφών πειθαρχικών παραπτώματων που προέκυψαν κατά την εκτίμηση των αποδείξεων, αυτά μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο της ίδιας πειθαρχικής κρίσης, αιτιολογημένης και βασιζόμενης σε πραγματικά γεγονότα, και μόνο έπειτα από την κλήση σε απολογία του διωκόμενου υπαλλήλου για αυτά.

2.2.5. Πειθαρχική Απόφαση

Η πειθαρχική απόφαση συνιστά το επιστέγασμα και την αιτιολογημένη κρίση του πειθαρχικού οργάνου και συμβουλίου. Ορίζεται στο άρθρο 140 §§ 1 και 2 του Υ.Κ., όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012 και πρέπει να διαθέτει τα κάτωθι στοιχεία: Είναι πάντα γραπτή και μνημονεύονται στο σώμα της ο τόπος και ο χρόνος έκδοσης, τα στοιχεία του πειθαρχικού οργάνου ή των μελών του πειθαρχικού συμβουλίου (ονοματεπώνυμο, βαθμός, ιδιότητα), τα στοιχεία του διωκόμενου

⁸⁸ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

υπαλλήλου (ονοματεπώνυμο, βαθμός, ιδιότητα), τα πραγματικά περιστατικά και στοιχεία, κατά τόπο και χρόνο προσδιορισμένα, που συνιστούν την υποκειμενική και αντικειμενική υπόσταση του πειθαρχικού παραπτώματος, την υποβολή ή μη απολογίας, την αιτιολογία, την μειωθηφούσα γνώμη μελών του πειθαρχικού οργάνου και την απαλλαγή ή την επιβολή ποινής στον πειθαρχικώς διωκόμενο υπάλληλο. Σε περίπτωση που υπάρχει πλειοψηφία επί της ενοχής του πειθαρχικώς διωκόμενου υπαλλήλου, τότε όλα τα μέλη του συμβουλίου ψηφίζουν για την ποινή που θα επιβληθεί. Επισημαίνεται ότι δεν επιτρέπεται λευκή ψήφος ή αποχή. Αν, δε, παραλείπονται από το σώμα της απόφασης, ο τόπος και ο χρόνος έκδοσης, τα στοιχεία του πειθαρχικού οργάνου ή των μελών του πειθαρχικού συμβουλίου και τα στοιχεία του διωκόμενου υπαλλήλου πλην του ονοματεπωνύμου, δεν υφίσταται ακυρότητα, εφόσον αυτά προκύπτουν από τον πειθαρχικό φάκελο της υπόθεσης. Σε κάθε περίπτωση η πειθαρχική απόφαση δεν ανακαλείται, σύμφωνα με την § 5 του άρθρου 140 του Υ.Κ.⁸⁹.

2.2.5.1. Κοινοποίηση Πειθαρχικής Απόφασης

Ως προς τη διαδικασία κοινοποίησης της πειθαρχικής απόφασης⁹⁰ προβλέπεται ότι η πειθαρχική απόφαση κοινοποιείται σε αντίγραφο με τη φροντίδα της υπηρεσίας στον υπάλληλο και γνωστοποιείται στα όργανα που δικαιούνται να ασκήσουν ένσταση, με ταυτόχρονη ενημέρωση του πειθαρχικού οργάνου που εξέδωσε την απόφαση. Επομένως, η αρμόδια υπηρεσία με δική της πρόνοια κοινοποιεί την πειθαρχική απόφαση στον/στην υπάλληλο και γνωστοποιεί στα αρμόδια όργανα που δικαιούνται να ασκήσουν ένσταση και να ενημερώνει ταυτόχρονα για τις εν λόγω κοινοποιήσεις και το πειθαρχικό όργανο που εξέδωσε την πειθαρχική απόφαση. Περαιτέρω, σημειώνεται ότι θεσπίστηκε η υποχρέωση ενημέρωσης της ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων με τίτλο e-peitharxika⁹¹ που τηρείται στην Ε.Α.Δ. για την παρακολούθηση των πειθαρχικών υποθέσεων.

⁸⁹ όπως τροποποιήθηκε με την υποπαρ. ΣΤ.4 παρ. ΣΤ του άρθρου 1 του ν. 4152/2013

⁹⁰ άρθρο 39 § 7 του ν. 4795/2021

⁹¹ άρθρο 24 του ν. 4807/2021

2.3. ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ

Τα ένδικα μέσα που προβλέπονται στον Υ.Κ., όπως τροποποιήθηκε και ισχύει είναι η ένσταση (άρθρο 141 του Υ.Κ.) και η προσφυγή (άρθρο 142 του Υ.Κ.). Ο δικαιολογητικός λόγος της θέσπισης αυτών των ενδίκων μέσων είναι πρώτον να διασφαλιστούν τα δικαιώματα του πειθαρχικώς διωκόμενου υπαλλήλου, δηλαδή απαγορεύεται η χειροτέρευση της θέσης του, και δεύτερον η προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος.

2.3.1. Ένσταση

Η ένσταση ασκείται κατά αποφάσεων όλων των πειθαρχικώς προϊσταμένων, πλην εκείνων που ορίζονται στην περ. α΄ της § 2 του άρθρου 142 του Υ.Κ.⁹², δηλαδή, κατά αποφάσεων του Υπουργού, του Διοικητή του Αγίου Όρους, προέδρου ή επικεφαλής ανεξάρτητης διοικητικής αρχής, διοικητή ή προέδρου συλλογικού οργάνου που ασκεί διοίκηση ν.π.δ.δ., όπου ασκείται προσφυγή από τους μονίμους υπαλλήλους ενώπιον του οικείου Διοικητικού Εφετείου. Επίσης στην ίδια διάταξη προβλέπεται ότι τα συλλογικά όργανα του άρθρου 119 του Υ.Κ.⁹³, δηλαδή τα διοικητικά συμβούλια ν.π.δ.δ., μπορούν να επιβάλλουν ποινή έγγραφης επίπληξης και του προστίμου έως και τις αποδοχές τριών (3) μηνών. Όλες οι ανωτέρω αποφάσεις υπόκεινται σε ένσταση ενώπιον του οικείου πρωτοβάθμιου πειθαρχικού συμβουλίου.

Εν συνεχεία, η § 2 του ίδιου άρθρου ορίζει ότι όταν τα πειθαρχικά συμβούλια κρίνουν και εκδίδουν αποφάσεις σε πρώτο βαθμό, κατόπιν παραπομπής, αυτές υπόκεινται σε ένσταση ενώπιον του Δευτεροβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου. Μπορεί επομένως να ασκηθεί ένσταση στις κάτωθι περιπτώσεις:

- α. Ποινή προστίμου αποδοχών τεσσάρων (4) μηνών και άνω, αν η ένσταση ασκήθηκε από τον διωκόμενο υπάλληλο
- β. Ποινή προστίμου αποδοχών από ένα (1) έως τέσσερις (4) μήνες, αν η ένσταση ασκήθηκε υπέρ της διοίκησης.

⁹² όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 29 του ν. 4873/2021

⁹³ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με την § 8 του ίδιου άρθρου⁹⁴, εξαιρούνται οι ποινές της οριστικής παύσης και του υποβιβασμού που επιβάλλονται από τα πειθαρχικά συμβούλια, από την 09/05/2013, οι οποίες δεν υπόκεινται σε ένσταση από του υπάλληλο που τιμωρήθηκε, αλλά υπόκεινται σε προσφυγή ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας.

Στο εδ. β' της § 2 του άρθρου 141 ορίζεται ότι, όλες οι αποφάσεις των πειθαρχικών συμβουλίων που κρίνουν σε πρώτο βαθμό, υπόκεινται σε ένσταση υπέρ της διοίκησης, ενώπιον του Δευτεροβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου.

2.3.1.1. Ενεργητική Νομιμοποίηση

1. Ο υπάλληλος που του επιβλήθηκε πειθαρχική ποινή

2. Κάθε πειθαρχικώς προϊστάμενος, ο Υπουργός, οι πρόεδροι των διοικητικών συμβουλίων ν.π.δ.δ. και ο Διοικητής της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας, υπέρ της διοίκησης ή του υπαλλήλου.

Ειδικότερα για την πειθαρχική αρμοδιότητα του Διοικητή της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας⁹⁵ (Ε.Α.Δ.), προβλέπεται ότι βάσει του άρθρου 82 του ν. 4622/2019 καταργήθηκαν το Γραφείο του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης και το Σώμα Επιθεωρητών - Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης και το σύνολο των αρμοδιοτήτων των φορέων αυτών θα ασκούνται από τον Διοικητή, ενώ με τη θέση σε ισχύ του Οργανισμού της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας⁹⁶, η άσκηση της πειθαρχικής αρμοδιότητας του Διοικητή ανατέθηκε στη Μονάδα Επιθεωρήσεων και Ελέγχων / Τομέας Ελέγχου Πειθαρχικών Διαδικασιών. Εν συνεχεία, όπως αναφέρεται και στην ως άνω εγκύκλιο, ο Διοικητής της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας⁹⁷ μπορεί να ασκεί ένσταση υπέρ της διοίκησης ή του υπαλλήλου κατά των πειθαρχικών αποφάσεων μονομελών και συλλογικών πειθαρχικών οργάνων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, ν.π.δ.δ., ΟΤΑ α' και β' βαθμού, των επιχειρήσεων τους και των εποπτευόμενων ν.π.δ.δ. και ν.π.ι.δ., κρατικών ν.π.ι.δ., δημοσίων επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων, τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με

⁹⁴ όπως τροποποιήθηκε με την § 14 του άρθρου 53 του ν. 4674/2020

⁹⁵ αρ. πρωτ. οικ. 25/04.01.2021 Εγκ. ΕΑΔ

⁹⁶ Απόφ. Αριθ. οικ. 11699 ΦΕΚ Β' 1991/24-05-2020

⁹⁷ άρθρο 99 § 3 του ν. 4622/2019

διοικητική πράξη ή ως μέτοχος⁹⁸. Η ένσταση εκ μέρους του Διοικητή ασκείται για οποιαδήποτε ποινή. Επισημαίνεται ότι οι πειθαρχικές αποφάσεις των μελών της Κυβέρνησης και των Υφυπουργών υπόκεινται σε προσφυγή και όχι σε ένσταση.

2.3.1.2. Προθεσμία Άσκησης Ένστασης

Όπως προβλέπεται στην § 4 του άρθρου 141 του Υ.Κ.⁹⁹, η ένσταση ασκείται εντός είκοσι (20) ημερών από τη κοινοποίηση της απόφασης ή τη λήψη πλήρους γνώσης από τον υπάλληλο που τιμωρήθηκε ή από τη στιγμή που η απόφαση περιέλθει στα όργανα που νομιμοποιούνται να ασκήσουν ένσταση. Σε περίπτωση διαμονής υπαλλήλου στο εξωτερικό, η προθεσμία παρατείνεται κατά είκοσι (20) ημέρες. Σε περίπτωση όμως που επιβληθεί ποινή προστίμου αποδοχών από ένα (1) έως τέσσερις (4) μήνες, η προθεσμία για ένσταση που ασκήθηκε από τον υπάλληλο αρχίζει από την κοινοποίηση των αντιγράφων της πειθαρχικής απόφασης και της ασκηθείσας ένστασης υπέρ της διοίκησης ή από την πλήρη γνώση αυτών. Σε περίπτωση, δε, που δεν ασκηθεί ένσταση υπέρ της διοίκησης, τότε η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής από του τιμωρηθέντα υπάλληλο ενώπιον του οικείου διοικητικού εφετείου ξεκινά από την κοινοποίηση σε αυτόν του αντιγράφου της πειθαρχικής απόφασης. Η απόφαση θα συνοδεύεται από βεβαίωση μη άσκησης ένστασης από τη διοίκηση ή από την πλήρη γνώση αυτών.

2.3.1.3. Δικονομικά Ζητήματα

Όπως προβλέπεται στην § 5 του άρθρου 141 του Υ.Κ.¹⁰⁰ τα πρωτοβάθμια πειθαρχικά συμβούλια και το δευτεροβάθμιο πειθαρχικό συμβούλιο κρίνουν την υπόθεση μετά από ένσταση που ασκήθηκε από τον υπάλληλο ή υπέρ αυτού δεν μπορούν να χειροτερεύσουν τη θέση του. Αντίθετα, όταν κρίνουν ένσταση υπέρ της διοίκησης δεν μπορούν να επιβάλλουν ελαφρότερη από την ήδη επιβληθείσα ποινή. Επίσης όταν κρίνουν κατόπιν άσκησης ενστάσεων από τον υπάλληλο και υπέρ της διοίκησης, το αρμόδιο πειθαρχικό συμβούλιο προβαίνει σε κοινή κρίση τους και έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει οποιαδήποτε ποινή.

⁹⁸ άρθρο 83 § 1 του ν. 4622/2019

⁹⁹ όπως τροποποιήθηκε με την υποπαρ. ΣΤ.8 παρ. ΣΤ του άρθρου 1 του ν.4152/2013

¹⁰⁰ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

Όπως προβλέπεται στην § 5 του άρθρου 141 του Υ.Κ.¹⁰¹, η ένσταση έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, καθώς τόσο η προθεσμία άσκησης όσο και η άσκηση της αναστέλλουν την εκτέλεση της ποινής από την υπηρεσία του υπαλλήλου. Όμως, το πειθαρχικό συμβούλιο έχει την διακριτική ευχέρεια να αποφασίσει την άμεση εκτέλεση της απόφασης για λόγους δημοσίου συμφέροντος, εκτός αν έχει επιβληθεί με την απόφαση η ποινή της οριστικής παύσης ή του υποβιβασμού.

2.3.1.4. Υποβολή Ένστασης με Συστημένη Αλληλογραφία

Με την § 7 του άρθρου 141 του Υ.Κ.¹⁰² προβλέπεται πλέον η δυνατότητα να υποβάλλει ο/ η υπάλληλος την προβλεπόμενη ένσταση κατά αποφάσεων πειθαρχικώς προϊσταμένων ή πειθαρχικών συμβουλίων που κρίνουν σε πρώτο βαθμό όχι μόνο αυτοπροσώπως, αλλά και με συστημένη αλληλογραφία, συντασσόμενης σχετικής έκθεσης. Σε όλες τις περιπτώσεις αποστολής της ένστασης με συστημένη αλληλογραφία, ως ημερομηνία κατάθεσης λογίζεται η ημερομηνία κατάθεσης της συστημένης αλληλογραφίας στο Ταχυδρομικό Κατάστημα. Κατά τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται περαιτέρω το δικαίωμα άσκησης των μέσων προστασίας του πειθαρχικώς διοκόμενου χωρίς να παρακωλύεται η πειθαρχική διαδικασία.

2.4. Προσφυγή

Το δεύτερο ένδικο μέσο που προβλέπεται στον Υ.Κ. είναι η προσφυγή ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου και του Συμβουλίου της Επικρατείας. Προβλέπεται επίσης στο άρθρο 103 § 4 του Συντάγματος με σκοπό την πληρέστερη προστασία στον υπάλληλο επί του οποίου επιβλήθηκαν οι πειθαρχικές ποινές της οριστικής παύσης ή του υποβιβασμού.

Συγκεκριμένα στην § 1 του άρθρου 142 του Υ.Κ.¹⁰³ οι μόνιμοι υπάλληλοι νομιμοποιούνται να ασκήσουν προσφυγή ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας κατά των αποφάσεων του Δευτεροβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου και των πειθαρχικών συμβουλίων, όταν επιβάλλουν την ποινή της οριστικής παύσης ή του υποβιβασμού. Επίσης, σύμφωνα με την § 2 του άρθρου 142 του Υ.Κ.¹⁰⁴, οι μόνιμοι υπάλληλοι νομιμοποιούνται να ασκήσουν προσφυγή α) ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου

¹⁰¹ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

¹⁰² όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 53 του ν. 4674/2020

¹⁰³ όπως τροποποιήθηκε με την § 15 του άρθρου 53 του ν. 4674/2020

¹⁰⁴ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

Συμβουλίου κατά αποφάσεων του Υπουργού, του Διοικητή του Αγίου Όρους, του προέδρου ή επικεφαλής ανεξάρτητης διοικητικής αρχής και του διοικητή ή προέδρου συλλογικού οργάνου, οποίος ασκεί τη διοίκηση ν.π.δ.δ., β) των αποφάσεων του Δευτεροβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου που επιβάλλουν οποιαδήποτε ποινή με εξαίρεση την ποινή της έγγραφης επίπληξης και του προστίμου αποδοχών έως ένα (1) μήνα και γ) των αποφάσεων των πειθαρχικών συμβουλίων, όταν επιβάλλουν την ποινή του προστίμου αποδοχών από ένα (1) μήνα έως τέσσερις (4) μήνες κατά των οποίων δεν δύνανται να ασκήσουν ένσταση με την επιφύλαξη του εδ. α΄ της § 2 του άρθρου 141 του Υ.Κ.¹⁰⁵.

2.4.1. Διοικητής Εθνικής Αρχής Διαφάνειας

Ο Διοικητής της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας¹⁰⁶, σύμφωνα με την § 3 του άρθρου 142 του Υ.Κ.¹⁰⁷, μπορεί να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας κατά τελεσίδικων αποφάσεων των πειθαρχικών συμβουλίων των υπηρεσιών και φορέων του άρθρου 83 § 1 του ν. 4622/2019, σε συνδυασμό με το άρθρο 99 § 5 του ν. 4622/2019, για τα πειθαρχικά παραπτώματα που επισύρουν την ποινή της οριστικής παύσης ή του υποβιβασμού. Επίσης μπορεί να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου κατά όλων των άλλων τελεσίδικων αποφάσεων μονομελών και συλλογικών πειθαρχικών οργάνων.

2.4.2. Προθεσμία Άσκησης Προσφυγής

Η προθεσμία άσκησης της προσφυγής, προβλέπεται στην § 4 του άρθρου 142 του Υ.Κ.¹⁰⁸ αρχίζει από την κοινοποίηση ή την λήψη πλήρους γνώσης της απόφασης. Επίσης, σύμφωνα με την § 5 του άρθρου 142 του Υ.Κ., η προθεσμία άσκησης προσφυγής και η άσκηση της προσφυγής δεν έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα, όπως η ένσταση. Εξαιρούνται οι πειθαρχικές αποφάσεις που επιβάλλουν την ποινή του υποβιβασμού ή της οριστικής παύσης. Ο προσφεύγων υπάλληλος μπορεί να αιτηθεί τη χορήγηση αναστολής προβάλλοντας πλήρεις και τεκμηριωμένους λόγους σχετικά με ανεπανόρθωτη βλάβη στην προσωπική και οικογενειακή ζωή του. Το οικείο

¹⁰⁵ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 29 του ν.4873/2021

¹⁰⁶ αρ. πρωτ. οικ. 25/04.01.2021 Εγκ. ΕΑΔ

¹⁰⁷ όπως τροποποιήθηκε με την § 16 του άρθρου 53 του ν. 4674/2020

¹⁰⁸ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

διοικητικό εφετείο, κατόπιν της αίτησης αναστολής, μπορεί να αποφασίσει να αναστείλει την εκτέλεση της επιβληθείσας ποινής, λαμβάνοντας υπόψη τους προβαλλόμενους λόγους του υπαλλήλου. Αν υφίστανται λόγοι δημοσίου συμφέροντος, το διοικητικό εφετείο με απόφασή του μπορεί να απορρίψει την αίτηση αναστολής. Η εκδίκαση της προσφυγής, κατόπιν χορήγησης αναστολής, γίνεται εντός οκτώ (8) μηνών από τη χορήγησή της, ειδάλλως η αναστολή εκτέλεσης της απόφασης παύει να ισχύει. Προκειμένου να περατωθεί η διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου και του Διοικητικού Εφετείου, ο νομοθέτης έθεσε καταληκτική προθεσμία εκδίκασης της προσφυγής τους οκτώ (8) μήνες από την περιέλευση της προσφυγής στο δικαστήριο. Στο πλαίσιο της αρχής του Κράτους Δικαίου, στην § 7 του άρθρου 142 του Υ.Κ.¹⁰⁹, όταν το Συμβούλιο της Επικρατείας ή το Διοικητικό Εφετείο κρίνουν προσφυγή υπαλλήλου, δεσμεύονται να μην χειροτερεύσουν τη θέση του.

2.4.3. Άσκηση Ενδίκων Μέσων και Λύση Υπαλληλικής Σχέσης

Η λήξη της πειθαρχικής ευθύνης επέρχεται σύμφωνα με το άρθρο 113 του Υ.Κ. όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Ωστόσο ζητήματα αναφύονται στην περίπτωση που έχουν ασκηθεί ένδικα μέσα από υπάλληλο. Με τη διευκρινιστική εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών¹¹⁰ ρυθμίζονται τα ζητήματα αυτά κατά τρόπο ευμενή για τον υπάλληλο. Έτσι, σε περίπτωση που έχει επιβληθεί ποινή της οριστικής παύσης σε υπάλληλο, το πειθαρχικό συμβούλιο μπορεί να την μετατρέψει σε ποινή προστίμου αποδοχών έως δώδεκα (12) μηνών, όπως προαναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο για τη λήξη της πειθαρχικής ευθύνης. Το ένδικο μέσο που μπορεί να ασκήσει ο υπάλληλος, καθορίζεται από την ποινή της οριστικής παύσης και όχι του προστίμου, επομένως, εδώ θα ασκηθεί προσφυγή ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και όχι ένσταση ενώπιον του Δευτεροβαθμίου Πειθαρχικού Συμβουλίου, βάσει του άρθρου 141 του Υ.Κ., όπως τροποποιήθηκε και ισχύει..

2.5. Επανάληψη της Πειθαρχικής Διαδικασίας

Η επανάληψη μπορεί να ζητηθεί, σύμφωνα με τη διάταξη της § 1 του άρθρου 143 του ν. 3528/2007¹¹¹ από τα μονομελή και συλλογικά πειθαρχικά όργανα (Υπουργός,

¹⁰⁹ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

¹¹⁰ ΔΙΔΑΔ/Φ.69/153/17370 της 05.04.2021

¹¹¹ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

Συντονιστής Αποκεντρωμένης Διοίκησης, διοικητικό συμβούλιο ν.π.δ.δ.) που προβλέπονται στο άρθρο 123 §§ 1 και 2 όταν έχει εκδοθεί καταδικαστική ποινική απόφαση και ο υπάλληλος, όταν έχει εκδοθεί αθωωτική ποινική απόφαση. Η αίτηση για την επανάληψη της πειθαρχικής διαδικασίας πρέπει να υποβληθεί εντός ενός (1) έτους από της δημοσίευση της αθωωτικής απόφασης. Επίσης, η αίτηση θα απευθύνεται στο οικείο Πειθαρχικό Συμβούλιο ή στο Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο, αναλόγως με το ποιο έκρινε την υπόθεση του υπαλλήλου κατά το χρόνο τέλεσης του πειθαρχικού παραπτώματος. Στην § 3 του άρθρου 143 του Υ.Κ.¹¹² ορίζεται ότι, σε περίπτωση που έχει εκδοθεί καταδικαστική ποινική απόφαση, κατά την επανάληψη της πειθαρχικής διαδικασίας, τότε μπορεί να επιβληθεί ποινή ανώτερη από την ήδη επιβληθείσα. Αντίθετα, αν έχει επιβληθεί αθωωτική ποινική απόφαση, τότε μπορεί να επιβληθεί ελαφρότερη ποινή ή να εκδοθεί απαλλακτική απόφαση για τον υπάλληλο. Στην περίπτωση που έχει επιβληθεί ποινή οριστικής ή προσωρινής παύσης ή υποβιβασμού σε υπάλληλο, το υπηρεσιακό συμβούλιο μετά την επανάληψη της πειθαρχικής διαδικασίας και έκδοσης απόφασης του οικείου πειθαρχικού συμβουλίου, να αποκαταστήσει βαθμολογικά και μισθολογικά τον υπάλληλο. Αν δεν υπάρχει, δε, κενή θέση, ο υπάλληλος παραμένει υπεράριθμος και καταλαμβάνει την πρώτη κενωθείσα θέση.

2.6. Εκτέλεση της Πειθαρχικής Απόφασης

Η τελεσίδικη πειθαρχική απόφαση είναι υποχρεωτικά εκτελεστή. Η εκτέλεση γίνεται από την οικεία υπηρεσία ή το ν.π.δ.δ. Παράλειψη εκτέλεσης της ποινής συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα των αρμοδίων οργάνων, όπως προβλέπεται στο άρθρο 144 του Υ.Κ.¹¹³. Αν απορριφθεί προσφυγή του υπαλλήλου κατά απόφασης που επιβάλλει την ποινή της οριστικής παύσης, επέρχεται αυτοδικαίως λύση της υπαλληλικής σχέσης με τη δημοσίευση της απόφασης του Συμβουλίου Επικρατείας. Ο χρόνος της προσωρινής παύσης του υπαλλήλου δεν λογίζεται ως χρόνος πραγματικής υπηρεσίας καθώς ο υπάλληλος απέχει από τα όλα τα καθήκοντά του. Αν έχει επιβληθεί η ποινή του υποβιβασμού σε υπάλληλο, δεν μπορεί να κριθεί προακτέος ούτε να συμμετέχει σε διαδικασία επιλογής προϊσταμένων, προτού περάσει από την ημερομηνία εκτέλεσης της απόφασης χρονικό διάστημα ίσο με το απαιτούμενο χρόνο για την προαγωγή. Επίσης αν με πειθαρχική απόφαση έχει επιβληθεί πρόστιμο ως ποινή ή

¹¹² όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

¹¹³ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

ποσό ως διοικητική κύρωση, εκτελείται αυτή η απόφαση από τον αρμόδιο προϊστάμενο της οικονομικής υπηρεσίας. Αν έχει ήδη λυθεί η υπαλληλική σχέση, το πρόστιμο και το ποσό της διοικητικής κύρωσης. Εισπράττεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων. Η καταβολή βαρύνει αποκλειστικά τον υπάλληλο. Ο υπολογισμός του προστίμου στις αποδοχές του υπαλλήλου γίνεται κατά το χρόνο έκδοσης της πρωτοβάθμιας πειθαρχικής απόφασης και αν ορίζεται έως το 1/5 των αποδοχών, παρακρατείται εφάπαξ από τις αποδοχές του πρώτου μήνα μετά την τελεσιδικία της απόφασης. Αν είναι μεγαλύτερο το πρόστιμο, τότε παρακρατείται μηνιαίως και τμηματικώς.

Σε κάθε περίπτωση, η πειθαρχική απόφαση τίθεται στο προσωπικό μητρώο του υπαλλήλου, αφότου καταστεί τελεσιδική μέχρι την καθορισμένη συμπλήρωση του χρόνου διαγραφής της

2.7. Διαγραφή των Πειθαρχικών Ποινών

Η διαγραφή των πειθαρχικών ποινών προβλέπεται στο άρθρο 145 του Υ.Κ.¹¹⁴. Η τελεσιδική απόφαση αποτελεί στοιχείο του προσωπικού μητρώου του υπαλλήλου μέχρι τη συμπλήρωση του χρόνου αυτοδίκαιης διαγραφής της που έχει ως εξής:

- Ποινή της έγγραφης επίπληξης μετά 3 έτη
- Ποινή προστίμου αποδοχών μετά 8 έτη
- Λοιπές ποινές μετά 10 έτη
- Ποινή οριστικής παύσης και ποινή υποβιβασμού δεν διαγράφονται

Γενικοί Κανόνες

- Υπολογίζεται από την εκτέλεση της πειθαρχικής απόφασης
- Προϋποθέτει τη μη τιμωρία του υπαλλήλου με άλλη ποινή το αντίστοιχο χρονικό διάστημα (μη υποτροπή)
- Ο πειθαρχικός φάκελος ποινής που διαγράφεται, αφαιρείται από το προσωπικό μητρώο του υπαλλήλου
- Τίθεται στο αρχείο της υπηρεσίας και δεν επιτρέπεται εφεξής να αποτελεί στοιχείο κρίσης του υπαλλήλου.

¹¹⁴ όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4057/2012

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ (ΑΥΤΟΔΙΚΑΙΑ ΑΡΓΙΑ ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΑΡΓΙΑ - ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ) ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΡΓΙΑΣ»

Εισαγωγή

Οι δημόσιοι υπάλληλοι, ως όργανα του Κράτους εξασφαλίζουν την άσκηση δημόσιας εξουσίας εκφράζοντας την κυβερνητική βούληση. Ένας από τους θεσμούς που έχουν θεσπισθεί ως εγγύηση των συμφερόντων του Κράτους, των οργάνων του και των πολιτών είναι και το μέτρο της αυτοδικαίας και δυνατικής αργίας των δημοσίων υπαλλήλων.

Εννοιολογικά, η αργία είναι η δυσμενής κατάσταση όπου ο δημόσιος υπάλληλος τίθεται από υπαίτια διαγωγή του εκτός ενεργούς υπηρεσίας. Νόμιμοι τρόποι προσωρινής απομάκρυνσης του υπαλλήλου από την υπηρεσία είναι μόνο όσοι προβλέπονται από τον ΥΚ, ήτοι με προηγούμενη δικαστική απόφαση ή με απόφαση πειθαρχικού συμβουλίου. Τούτο διότι, σύμφωνα με το άρθρο 103 παρ. 4 εδ. β' του Συντάγματος, οι μόνιμοι υπάλληλοι «παύονται» (ή «μπορούν να παυθούν») μόνο μετά από δικαστική απόφαση ή απόφαση πειθαρχικού συμβουλίου, και η θέση σε αργία αποτελεί προσωρινή παύση.

Το πειθαρχικό δίκαιο μετά από πολλές αλλαγές έχει πλέον εξορθολογιστεί και αναγνωρίζεται το τεκμήριο της αθωότητας, ενώ ρυθμίζονται τα θέματα της αυτοδικαίας και δυνατικής αργίας αποκαθιστώντας κατά αυτό τον τρόπο την συνταγματική τάξη. Ειδικότερα, περιορίζονται και συγκεκριμενοποιούνται οι περιπτώσεις για τις οποίες κάποιος υπάλληλος τίθεται σε αργία αυτοδικαίως, με συνακόλουθη αποκατάσταση του τεκμηρίου της αθωότητας τόσο στην πειθαρχική διαδικασία όσο και στην ποινική δίκη.

Επίπλέον βασικό στοιχείο των διοικητικών μέτρων στα πλαίσια του πειθαρχικού δικαίου, με ιδιαίτερα σημαντικές συνέπειες, είναι η εκτελεστότητα η οποία συνίσταται στο ότι η καθοριζόμενη από αυτήν συμπεριφορά και γενικότερα ρύθμιση είναι υποχρεωτική χωρίς να απαιτείται άλλη διαδικασία ή προηγούμενη δικαστική κρίση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι κυρώσεις που συνεπάγονται τα διοικητικά μέτρα, να ενεργούν τόσο ως προληπτικές όσο και ως κατασταλτικές εγγυήσεις τήρησης της νομιμότητας εκ μέρους των στελεχών της δημόσιας διοίκησης.

3.1. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

3.1.1. Αυτοδίκαιη αργία

Η αργία αποτελεί κατ' αρχήν αυστηρό διοικητικό μέτρο, εξαιρετικού χαρακτήρα, περιορισμένης χρονικής διάρκειας, που λαμβάνεται σε βάρος υπαλλήλου στις περιπτώσεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 103 του ΥΚ όπως ισχύει. Η εν λόγω προσωρινή απομάκρυνση του υπαλλήλου από την ενεργό υπηρεσία συνιστά προκαταρκτική ενέργεια της πειθαρχικής του δίωξης, η οποία στοχεύει στην άμεση απομάκρυνσή του από την υπηρεσία για την υποστήριξη του δημοσίου συμφέροντος, δίχως λύση της υπαλληλικής σχέσης.¹¹⁵ Παρά ταύτα, η αργία δεν παύει να συνιστά προσωρινή παύση του υπαλλήλου, και ως εκ τούτου εμπεριέχει και την έννοια της ηθικής μομφής προς αυτόν, μολονότι προσωρινή.¹¹⁶

Αυτοδίκαιη ονομάζεται η αργία, όταν η θέση του υπαλλήλου στην κατάσταση αυτή είναι υποχρεωτική για την διοίκηση, χωρίς την έκδοση σχετικής διοικητικής πράξης (ή απόφασης πειθαρχικού συμβουλίου) και χωρίς την υποχρέωση τήρησης της προηγούμενης ακρόασης, καθόσον, η ενέργεια αυτή δεν αποτελεί αποτέλεσμα άσκησης της διακριτικής ευχέρεια της διοίκησης, αλλά απόφαση λαμβανόμενη κατά δέσμια αρμοδιότητα της διοίκησης.

Τίθεται αυτοδίκαια σε αργία:

- ✓ ο υπάλληλος ο οποίος στερήθηκε την προσωπική του ελευθερία, ύστερα από ένταλμα προσωρινής κράτησης ή δικαστική απόφαση έστω και αν απολύθηκε με εγγύηση.
- ✓ ο υπάλληλος στον οποίο επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή της οριστικής παύσης. Η αργία αρχίζει από την κοινοποίηση της πειθαρχικής απόφασης και λήγει την τελευταία ημέρα της προθεσμίας άσκησης προσφυγής ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ή την ημέρα που δημοσιεύθηκε η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, εφόσον έχει ασκηθεί προσφυγή.
- ✓ ο υπάλληλος, σε βάρος του οποίου ασκήθηκε ποινική δίωξη για οποιοδήποτε έγκλημα κατά της γενετήσιας ελευθερίας ή της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής.¹¹⁷

Ο υπάλληλος επανέρχεται αυτοδίκαια στα καθήκοντά του εάν εκλείπει ο λόγος για τον οποίο έχει τεθεί σε αργία.

¹¹⁵ Τάχος/Συμεωνίδης, 2007, σ. 1156-1157

¹¹⁶ Κούτας 2010

¹¹⁷ Παρ.1 άρθρου39 του Ν.4795/2021

Η διαπιστωτική πράξη θέσης σε αργία και η πράξη επανόδου του υπαλλήλου στην υπηρεσία εκδίδεται από το αρμόδιο για το διορισμό του υπαλλήλου όργανο.

Στην περίπτωση επιβολής της ποινής της οριστικής παύσης, η αργία αρχίζει από την κοινοποίηση της πειθαρχικής απόφασης και λήγει την τελευταία ημέρα της προθεσμίας άσκησης προσφυγής ενώπιον του ΣτΕ.

Εάν ασκηθεί προσφυγή λήγει την ημέρα που δημοσιεύθηκε η απόφαση του ΣτΕ.

Ο υπάλληλος επανέρχεται αυτοδίκαια στα καθήκοντα του εάν εκλείψει ο λόγος για τον οποίο έχει τεθεί σε αργία.

3.1.2. Δυνητική αργία

Δυνητική είναι η αργία, όταν υφίσταται διακριτική ευχέρεια της διοίκησης, σε θέση ή μη του υπαλλήλου σε αργία, κατόπιν, δε, τήρησης της διαδικασίας της προηγούμενης ακρόασης.

Η δυνητική αργία αποτελεί (εξαιρετικό) διοικητικό μέτρο δυσμενούς χαρακτήρα και όχι πειθαρχική ποινή. Αποσκοπεί κατ' αρχήν στην προστασία της υπηρεσίας, προκειμένου να μην κλονιστεί η εμπιστοσύνη των πολιτών προς αυτή. Λειτουργεί όμως προστατευτικά και για τον υπάλληλο, καθόσον κατόπιν συγκεκριμένης διαδικασίας και ακρόασής του από το πειθαρχικό συμβούλιο, απομακρύνεται πρόσκαιρα από την άσκηση και εκτέλεση των καθηκόντων του. Δεν αποτελεί μέτρο, λαμβανόμενο υποχρεωτικά, γι αυτό και χαρακτηρίζεται «δυνητική» αλλά προϋποθέτει την στάθμιση κατ' αρχήν συμφερόντων (δημοσίου ή και υπηρεσιακού). Ειδικότερα σύμφωνα με την διατύπωση της διάταξης, η δυνητική αργία απαιτεί την στάθμιση μεταξύ του δημοσίου συμφέροντος και του συμφέροντος της υπηρεσίας. Πρέπει όμως να λαμβάνεται υπόψη και το «συμφέρον» του υπαλλήλου, υπό το φως της προστασίας της προσωπικότητάς του.

Αν συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος μπορεί να τεθεί σε αργία ο υπάλληλος κατά του οποίου:

A) Έχει ασκηθεί ποινική δίωξη για αδίκημα το οποίο μπορεί να επισύρει την έκπτωση από την υπηρεσία.

B) Έχει ασκηθεί ποινική δίωξη για παράβαση καθήκοντος, εφόσον ο υπάλληλος έχει παραπεμφθεί στο ακροατήριο, άρθρο 259 ΠΚ

B) Έχει ασκηθεί πειθαρχική δίωξη (κλήση σε απολογία ή αποστολή παραπεμπτηρίου, άρθρα 122-123) για παράπτωμα το οποίο μπορεί να επισύρει την ποινή της οριστικής παύσης, άρθρο 109 παρ 1 περ η' δ

Γ) Εάν υπάρχουν αποχρώσεις ενδείξεις για έκνομη διαχείριση, οι οποίες στηρίζονται σε έκθεση της προϊσταμένης αρχής ή αρμόδιου επιθεωρητή.

Επομένως οποιαδήποτε άσκηση ποινικής δίωξης δεν θέτει τον υπάλληλο σε αργία.

Για την αποτελεσματικότητα των πειθαρχικών διαδικασιών έχουν τεθεί αποκλειστικές προθεσμίες για τις ενέργειες των πειθαρχικών συμβούλιων προς διασφάλιση, ταυτόχρονα με την προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος, και των δικαιωμάτων του υπαλλήλου. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι τα πειθαρχικά συμβούλια υποχρεούται να γνωμοδοτήσουν εντός τρίμηνης αποκλειστικής προθεσμίας από την πάροδο ενός (1) έτους από την θέση σε αργία για την συνέχιση ή μη της αργίας, άλλως η αργία αίρεται. Σε κάθε περίπτωση η αργία αίρεται αυτοδικαίως μετά από την πάροδο διετίας από την έκδοση της απόφασης θέσης του υπαλλήλου σε αργία.¹¹⁸ Επισημαίνεται ότι επειδή το πειθαρχικό συμβούλιο γνωμοδοτεί μετά από ερώτημα του αρμόδιου διοικητικού οργάνου, θα πρέπει το αρμόδιο διοικητικό όργανο να προβαίνει εγκαίρως στις απαραίτητες ενέργειες τόσο για την προάσπιση των δικαιωμάτων του υπαλλήλου όσο και για την προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος.

Πέραν των αναφερόμενων περιπτώσεων που οδηγούν σε αργία υπάρχουν και δύο ακόμη που δεν προβλέπονται στις διατάξεις του ΥΚ και έχουν άμεση σχέση με την ποινική διαδικασία:

α) Η άσκηση ποινικής δίωξης με την κατηγορία της λαθρεμπορίας, της συμμετοχής, ή της συνέργειας σε αυτήν, σε βάρος τελωνειακού, «οδηγεί» σε δυνητική αργία, άρθρο 159 του ν. 2960/2001 (Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας) ενώ η αμετάκλητη παραπομπή στο ακροατήριο για το ανωτέρω αδίκημα «οδηγεί» σε υποχρεωτική αργία και

β) Η παραπομπή σε δίκη, υπαλλήλων του πρώην Υπουργείου Οικονομικών και νυν ΑΑΔΕ, για το αδίκημα της δωροδοκίας «οδηγεί» υποχρεωτικά σε αργία, άρθρο 56 του ν. 2065/1992.

Υπάρχει και η δυνατότητα δικαστικής προσβολής της αργίας με την αντίστοιχη άσκηση αίτησης αναστολής. Ζήτημα δημιουργείται κατά την εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 103 «εάν εκλείψει ο λόγος για τον οποίο έχει τεθεί σε αργία». Στην πράξη δημιουργείται κενό μεταξύ του χρονικού σημείου που μεσολαβεί από την έκδοση της απόφασης (π.χ. αμετάκλητο ποινικής απόφασης) μέχρι την κοινοποίηση από την Υπηρεσία της πράξης επανόδου. Παρότι στη διάταξη αναφέρεται η λέξη «αυτοδικαίως» στην πράξη δεν μπορεί

¹¹⁸

Παρ. 1 του άρθρου 53 του ν.4674/2020

να υπάρξει επαναφορά του υπαλλήλου στη θέση του, πριν την κατάθεση στην υπηρεσία του υπαλλήλου του πλήρους κειμένου της ποινικής αποφάσεως μαζί με το πιστοποιητικό τελεσιδικίας.

3.2.ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΑΣΚΗΣΗΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ

Σε κατεπείγουσες περιπτώσεις επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος και πριν γνωμοδοτήσει το πειθαρχικό συμβούλιο, μπορεί να επιβληθεί στον υπάλληλο από το ανώτατο μονοπρόσωπο όργανο διοίκησης του φορέα όπου υπηρετεί το μέτρο της αναστολής άσκησης των καθηκόντων του. Μέσα σε τριάντα (30) ημέρες το πειθαρχικό συμβούλιο συνέρχεται και γνωμοδοτεί για τη θέση του υπαλλήλου σε αργία. Η αναστολή άσκησης των καθηκόντων αίρεται αυτοδικαίως, εάν το πειθαρχικό συμβούλιο δεν γνωμοδοτήσει για τη θέση σε αργία εντός της ανωτέρω προθεσμίας. Στον υπάλληλο που τελεί σε κατάσταση αναστολής άσκησης καθηκόντων καταβάλλεται το ήμισυ των αποδοχών του.¹¹⁹ Ειδικά στην περίπτωση αναστολής άσκησης καθηκόντων το μέρος των αποδοχών που παρακρατήθηκε κατά τη διάρκεια αυτής επιστρέφεται σε περίπτωση που ο υπάλληλος δεν τεθεί σε δυνητική αργία σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 108.

3.2.1. Άμεσες υπηρεσιακές ενέργειες

- α) Έκδοση πράξης περί αναστολής άσκησης καθηκόντων αιτιολογημένη, αλλά χωρίς προηγούμενη ακρόαση του υπαλλήλου
- β) κοινοποίησή της στον υπάλληλο, άρθρο 138
- γ) διαβίβαση της υπόθεσης στο συμβούλιο με την διατύπωση ερωτήματος περί δυνητικής αργίας
- δ) συνεδρίαση πειθαρχικού συμβουλίου εντός 30 ημερών
- ε) αιτιολογημένη γνωμοδότηση του πειθαρχικού συμβουλίου.

Στα πλαίσια της αποτελεσματικής διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού τονίζεται ότι τα αρμόδια όργανα θα πρέπει να τηρούν με αίσθημα ευθύνης τις αποκλειστικές προθεσμίες που τίθενται, προκειμένου να εμπεδώνεται αφ' ενός η αξία της πειθαρχικής διαδικασίας αλλά και η προστασία του υπαλλήλου ο οποίος τελεί σε αναστολή καθηκόντων ή σε αργία.

Η φύση της γνωμοδότησης του πειθαρχικού συμβουλίου: Η γνωμοδοτική διαδικασία

¹¹⁹

Παρ. 2 του άρθρου 53 του Ν.4674/2020

αποτελεί διοικητική διαδικασία, νομοθετικά προβλεπόμενη, η οποία συνίσταται στην νομική έκφραση μιας γνώμης που προέρχεται από μονομελές ή από συλλογικό όργανο και **απευθύνεται σε μια διοικητική αρχή με αποφασιστική αρμοδιότητα, η οποία είναι και η μόνη αρμόδια για τη λήψη της αποφάσεως, στην οποία αναφέρεται η γνωμοδότηση.** Κύριο χαρακτηριστικό της απλής γνώμης είναι ότι δεν δεσμεύει το αποφασίζον όργανο, το οποίο διατηρεί ακέραια την αποφασιστική του αρμοδιότητα και μπορεί επομένως να εκδώσει είτε πράξη αντίθετου περιεχομένου, όντας ελεύθερο στην άσκηση της ρυθμιστικής του εξουσίας, είτε να εκδώσει πράξη σύμφωνη με την απλή γνώμη και πάλι όμως ως αποτέλεσμα άσκησης της (δικής) του διακριτικής ευχέρειας.¹²⁰ Αντίθετα, το αρμόδιο αποφασίζον όργανο δεν μπορεί να μεταμορφώσει την αρμοδιότητά του, από διακριτική ευχέρεια σε δέσμια αρμοδιότητα και να θεωρήσει ότι δεσμεύεται από την απλή γνώμη. Τέτοια περίπτωση απλής γνώμης είναι η περίπτωση των άρθρων 104 του ν. 3528/2007 και 108 του ν. 3584/2007 όπως ισχύει.

Για το λόγο αυτό, η ανωτέρω γνωμοδότηση, δεν δημιουργεί νέα νομική κατάσταση, δεν παράγει έννομες συνέπειες για τους ενδιαφερόμενους, καθόσον δεν δημιουργεί έννομα αποτελέσματα, δεν είναι εκτελεστή διοικητική πράξη αυτοτελώς προσβλητή, αλλά αποτελεί έρεισμα μιας μελλοντικής και ενδεχόμενης πράξης, αυτής της θέσεως του υπαλλήλου σε δυνητική αργία. Εξάλλου, με την γνωμοδότηση δίδεται απάντηση μόνο στο ερώτημα που τίθεται περί θέσεως ή μη σε αργία συγκεκριμένου υπαλλήλου. Η γνώμη αυτή δεν επεκτείνεται επί ζητημάτων ή προσώπων επί των οποίων το Πειθαρχικό συμβούλιο δεν έχει πειθαρχική αρμοδιότητα.

Και στην δυνητική αργία η σχετική πράξη θέσης σε αργία ή η επαναφορά στα καθήκοντά του, εκδίδεται από τον οικείο Υπουργό ή το ανώτατο μονομελές όργανο διοίκησης των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή, αν δεν υπάρχει, από τον Πρόεδρο του συλλογικού οργάνου διοίκησης των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ύστερα από γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου.

Μετά την πάροδο έτους από τη θέση σε αργία, το πειθαρχικό συμβούλιο υποχρεούται να γνωμοδοτήσει για τη συνέχιση ή μη της αργίας, άλλως η αργία αίρεται. Σε κάθε περίπτωση, η αργία αίρεται αυτοδικαίως μετά την πάροδο διετίας από την έκδοση της

¹²⁰

ΣτΕ 2450/2019, ΣτΕ 934/2013, 1303/2012, 625/2011, ΣτΕ 2614/2006

απόφασης θέσεως του υπαλλήλου σε αργία.¹²¹

Η αργία αρχίζει από την κοινοποίηση στον υπάλληλο της σχετικής πράξης. Ο υπάλληλος επανέρχεται στα καθήκοντά του από την κοινοποίηση της πράξης επαναφοράς ή αυτοδίκαια από την τελεσιδικία της ποινικής απόφασης που δεν συνεπάγεται έκπτωση ή της πειθαρχικής απόφασης, η οποία δεν επιβάλλει την ποινή της οριστικής παύσης ή από τη συμπλήρωση της διετίας κατά την προηγούμενη παράγραφο.»¹²²

Η πράξη, με την οποία ο υπάλληλος τίθεται σε δυνητική αργία ή επαναφέρεται στα καθήκοντά του, εκδίδεται από τον οικείο Υπουργό ή το ανώτατο μονομελές όργανο διοίκησης των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή, αν δεν υπάρχει, από τον Πρόεδρο του συλλογικού οργάνου διοίκησης των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ύστερα από γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου.¹²³ Για τη θέση του υπαλλήλου σε αργία απαιτείται προηγούμενη ακρόαση αυτού από το πειθαρχικό συμβούλιο.

3.3.ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΡΓΙΑΣ - ΔΥΝΗΤΙΚΗΣ ΑΡΓΙΑΣ¹²⁴

1. Ο υπάλληλος ο οποίος τελεί σε κατάσταση αργίας απέχει από την άσκηση των κύριων και παρεπόμενων καθηκόντων του.
2. Στον υπάλληλο που τελεί σε κατάσταση αργίας καταβάλλεται το ήμισυ των αποδοχών του. Το υπόλοιπο ή μέρος αυτού μπορεί να αποδοθεί σε αυτόν, μετά από ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του πειθαρχικού συμβουλίου, εφόσον απαλλαγεί με τελεσιδίκη δικαστική απόφαση ή τιμωρηθεί με πειθαρχική ποινή κατώτερη από την οριστική παύση. Η απόδοση των αποδοχών, δεν επέρχεται αυτοδίκαια, ως συνέπεια της απαλλαγής του υπαλλήλου, αλλά, απαιτείται, αιτιολογημένη απόφαση του πειθαρχικού συμβουλίου. Στην απόφαση αυτή, θα πρέπει να αναφέρονται τα στοιχεία των οποίων η στάθμιση οδήγησαν στην απόδοση του υπολοίπου των αποδοχών. Τέτοια στοιχεία μπορεί να είναι οικονομικοί και κοινωνικοί λόγοι, οι οποίοι συνέτρεξαν και συντρέχουν στο πρόσωπο του αιτούντος υπαλλήλου. Ο υπάλληλος, θα πρέπει να προσκομίσει όλο τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία, από τα οποία προκύπτει η ανάγκη απόδοσης των χρημάτων. Περαιτέρω, το πειθαρχικό συμβούλιο, σταθμίζει τους λόγους για τους οποίους ο υπάλληλος τέθηκε σε αργία

¹²¹ Άρθρο 53 ν.4674/2020

¹²² Άρθρο 53 ν.4674/2020

¹²³ Παρ 3 του άρθρου 104 ΥΚ όπως ισχύει

¹²⁴ Άρθρο 105 ΥΚ όπως ισχύει

(το είδος και την βαρύτητα του πειθαρχικού παραπτώματος ή του ποινικού αδικήματος και την υπαιτιότητά του) και τις συνέπειες για τον ίδιο και την οικογένειά του. Μόνο στην περίπτωση αμετάκλητης δικαστικής απόφασης, με την οποία ο υπάλληλος απαλλάσσεται από κάθε πειθαρχική ευθύνη ή στην περίπτωση που αποδειχθεί αβάσιμη η υπόνοια για έκνομη διαχείριση, επιστρέφεται υποχρεωτικά, το μέρος των αποδοχών που του παρακρατήθηκε.

3. Ο υπάλληλος, στον οποίο επιβλήθηκε πειθαρχική ποινή οριστικής παύσης για το παράπτωμα της αδικαιολόγητης αποχής από την εκτέλεση των καθηκόντων του, δεν δικαιούται αποδοχές αργίας
4. Οι διατάξεις των άρθρων 31-35 του παρόντος Κώδικα εφαρμόζονται και κατά τη διάρκεια της αργίας (άσκηση ιδιωτικού έργου, συμμετοχή σε εταιρίες, σε έργα ασυμβίβαστα με την ιδιότητα του βουλευτή, σε έργα ασυμβίβαστα με την ιδιότητα του δικηγόρου, κατοχή δεύτερης θέσης στο δημόσιο)

Σε κάθε περίπτωση όμως, απολύτως αναγκαία για την εύρυθμη και απρόσκοπτη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης, αναδεικνύεται η μη υπέρβαση των αυστηρών προθεσμιών, οι οποίες προβλέπονται στο πειθαρχικό δίκαιο του ΥΚ. Συγκεκριμένα, κατά την πρόβλεψη του νομοθέτη, τα στάδια της πειθαρχικής διαδικασίας διέπονται από αυστηρές προθεσμίες, οι οποίες τάσσονται αφενός για τη σύντομη ολοκλήρωση της πειθαρχικής διαδικασίας που προηγείται της επιβολής της ποινής της οριστικής παύσης στον υπάλληλο (η οποία και επισύρει σε βάρος του την επιβολή του μέτρου της αυτοδίκαιης αργίας), και αφετέρου για τη σύντομη εκδίκαση ενδεχόμενης προσφυγής του υπαλλήλου ενώπιον του αρμοδίου διοικητικού δικαστηρίου. Η ύπαρξη αυστηρών προθεσμιών καταδεικνύει το ειδικό βάρος που ήθελε να προσδώσει ο νομοθέτης στην ολοκλήρωση της πειθαρχικής διαδικασίας σε εύλογο χρόνο. Επίσης καταδεικνύει την ανάγκη εξασφάλισης τόσο της εύρυθμης λειτουργία της Διοίκησης όσο και της προστασίας των δικαιωμάτων του διωκομένου υπαλλήλου. Άλλωστε, το ανασταλτικό αποτέλεσμα της προθεσμίας τόσο για την άσκηση ένστασης (αλλά και η άσκησή της) μετά την έκδοση απόφασης του πρωτοβάθμιου πειθαρχικού συμβουλίου, όσο και της προθεσμίας για την άσκηση προσφυγής ενώπιον του αρμοδίου διοικητικού δικαστηρίου (αλλά και η άσκησή της), αποτελούν συνέπειες του τεκμηρίου της αθωότητας του υπαλλήλου. Συνεπώς, ως καθοριστικής και καίριας σημασίας ζήτημα, είναι η πιστή και απαρέγκλιτη τήρηση των προθεσμιών, τόσο κατά την πειθαρχική διαδικασία, όσο και

ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. Αν δεν τηρούνται οι τασσόμενες προθεσμίες και οι εξεταζόμενες υποθέσεις διαιωνίζονται, ο διωκόμενος υπάλληλος, εάν τελικά πράγματι αποδειχθεί ένοχος για το αποδιδόμενο σε αυτόν παράπτωμα, καταλήγει να παραμένει στη θέση του για υπέρμετρο χρόνο σε βάρος της υπηρεσίας, απολαμβάνοντας τελικά ένα ιδιότυπο καθεστώς ατιμωρησίας.

ΠΗΓΕΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Σταυρούλα Κτιστάκη, Βασίλειος Κονδύλης, Ευαγγελία Τζιράκη, Υπαλληλικός Κώδικας Ερμηνεία κατ' Άρθρο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2018.
2. Νικόλαος Πανταζής. Πειθαρχικό Δίκαιο Δημοσίων Υπαλλήλων – Πρακτικά Θέματα πειθαρχικής διαδικασίας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2015.
3. Επαμεινώνδας Σπηλιωτόπουλος, Χαράλαμπος Χρυσανθάκης, Βασικοί Θεσμοί Δημοσιοϋπαλληλικού Δικαίου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, 8^η έκδοση.
4. Ιωάννα Γιαρένη, Παράβαση καθήκοντος, Πειθαρχική και Ποινική Προσέγγιση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2012.
5. Β. Κούτας, Πειθαρχική Δικονομία (με ένθετο μετά τον ν. 2013). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τσίμος, 2010.
6. Α. Ι. Τάχος – Ι. Λ. Συμεωνίδης, Ερμηνεία Υπαλληλικού Κώδικα – Ερμ. Υ.Κ. και αντίστοιχων διατάξεων Κώδικα Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων, Τόμος Β', 3^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2007
7. Γεώργιος Ν. Ναυπλιώτης, Πειθαρχικό Δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, Ιούλιος 2003.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

1. https://lawdb.intrasoftnet.com/NOMOS_intrasoft, Βάσεις Νομικών Δεδομένων
2. https://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Katatethenta-Nomosxedia?law_id=b401092a-12d2-44cb-855c-957f41db4973 Βουλή των Ελλήνων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α) ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Α. ΝΟΜΟΙ		
	ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ – ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ - ΛΟΙΚΗΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ	
1	v. 4940/2022 (ΦΕΚ 112/Α'/14.06.2022)	«Σύστημα στοχοθεσίας, αξιολόγησης και ανταμοιβής για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, ρυθμίσεις για το ανθρώπινο δυναμικό του δημοσίου τομέα και άλλες διατάξεις.»
2	v. 4873/2021 (ΦΕΚ 248/Α'/16.12.2021)	«Προστασία του εθελοντισμού, ενίσχυση της δράσης της Κοινωνίας των Πολιτών, φορολογικά κίνητρα για την ενίσχυση της κοινωφελούς δράσης των Ο.Κοι.Π. και λοιπές διατάξεις.»
3	v. 4807/2021 (ΦΕΚ 96/Α'/11.06.2021)	«Θεσμικό πλαίσιο τηλεργασίας, διατάξεις για το ανθρώπινο δυναμικό του δημοσίου τομέα και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις.»
4	v. 4795/2021 (ΦΕΚ 62/Α'/17.04.2021)	«Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου του Δημόσιου Τομέα, Σύμβουλος Ακεραιότητας στη δημόσια διοίκηση και άλλες διατάξεις για τη δημόσια διοίκηση και την τοπική αυτοδιοίκηση.»
5	v. 4745/2020 (ΦΕΚ 214/Α'/06-11-2020)	«Ρυθμίσεις για την επιτάχυνση της εκδίκασης εκκρεμών υποθέσεων του ν. 3869/2010, σύμφωνα με τις επιταγές της παρ. 1 του άρθρου 6 της Ε.Σ.Δ.Α., ως προς την εύλογη διάρκεια της πολιτικής δίκης, τροποποιήσεις του Κώδικα Δικηγόρων και άλλες διατάξεις.»
6	v. 4727/2020 (ΦΕΚ 184/Α'/23-09-2020)	«Ψηφιακή Διακυβέρνηση (Ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2102 και της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1024) - Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες (Ενσωμάτωση στο Ελληνικό Δίκαιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972) και άλλες διατάξεις.»
7	v. 4674/2020 (ΦΕΚ 53/Α'/11.03.2020)	«Στρατηγική αναπτυξιακή προοπτική των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ρύθμιση ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών και άλλες διατάξεις.»
8	v. 4635/2019 (ΦΕΚ 167/Α'/30.10.2019)	«Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις.»
9	v. 4622/2019 (ΦΕΚ 133/Α'/07.08.2019)	«Οι διατάξεις του Κεφ. Γ' Σύσταση Εθνικής Αρχής Διαφάνειας» του Μέρους Δ και οι μεταβατικές διατάξεις του αρ. 118 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης».
10	v. 4620/2019 (ΦΕΚ96/Α'/11.06.2019)	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
11	v. 4590/2019 (ΦΕΚ 17/Α'/07-02-2019)	«Ενδυνάμωση Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.), ενίσχυση και αναβάθμιση Δημόσιας Διοίκησης και άλλες διατάξεις.»
12	v. 4369/2016 (ΦΕΚ 33/Α'/27.02.2016)	«Εθνικό Μητρώο Επιτελικών Στελεχών Δημόσιας Διοίκησης, βαθμολογική διάρθρωση θέσεων, συστήματα αξιολόγησης, προαγωγών και επιλογής προϊσταμένων (διαφάνεια - αξιοκρατία και αποτελεσματικότητα της Δημόσιας Διοίκησης) και άλλες διατάξεις.»

13	ν. 4354/2015 (ΦΕΚ176 /Α΄/16.12.2015)	«Διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μισθολογικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις εφαρμογής της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.»
14	ν. 4325/2015 (ΦΕΚ 47/Α΄/11.05.2015)	«Εκδημοκρατισμός της Διοίκησης – Καταπολέμηση Γραφειοκρατίας και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Αποκατάσταση αδικιών και άλλες διατάξεις.»
15	ν. 4304/2014 (ΦΕΚ 234/Α΄/23-10-2014)	«Έλεγχος των οικονομικών και πολιτικών κομμάτων και των αιρετών αντιπροσώπων Βουλής και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και άλλες διατάξεις.»
16	ν. 4254/2014 (ΦΕΚ 85/Α΄/07-04-2014)	«Μέτρα στήριξης και ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας στο πλαίσιο εφαρμογής του ν. 4046/2012 και άλλες διατάξεις.»
17	ν. 4210/2013 (ΦΕΚ 254/Α΄/21.11.2013)	«Ρυθμίσεις Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και άλλες διατάξεις.»
18	ν. 4152/2013 (ΦΕΚ 107/Α΄/09.5.2013)	«Επείγοντα μέτρα εφαρμογής των νόμων 4046/2012, 4093/2012 και 4127/2013.»
19	ν. 4093/2012 (ΦΕΚ 222/Α΄/12-11-2012)	«Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016.»
20	ν. 4057/2012 (ΦΕΚ 54/Α΄/14.03.2012)	«Πειθαρχικό Δίκαιο Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου.»
21	ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/ Α΄/07.06.2010)	«Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης.»
22	ν. 3528/2007 (ΦΕΚ 26/Α΄/09.02.2007)	«Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.»
23	ν. 3584/2007 (ΦΕΚ 143/Α΄/28.06.2007)	«Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων.»
24	ν. 3242/2004 (ΦΕΚ 102/ Α΄/ 24.05.2004)	«Ρυθμίσεις για την οργάνωση και λειτουργία της Κυβέρνησης, τη διοικητική διαδικασία και τους Ο.Τ.Α.»
25	ν. 2944/2001 (ΦΕΚ222/Α΄/08.10.2001)	«Τροποποίηση της νομοθεσίας του Συμβουλίου της Επικρατείας και των διοικητικών δικαστηρίων.»
26	ν. 2690/1999 (ΦΕΚ 45/ Α΄/ 09.03.1999)	«Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις.»
Β. ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ		
1.	Π.Δ.18/1989 (ΦΕΚ 8/Α΄/09.01.1989)	«Κωδικοποίηση Διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας.»
Γ. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ		
1	Αριθμ. ΔΙΔΑΔ/Φ.58/939/οικ.3131 ΦΕΚ 1040/Β΄/1-3-2022	Κοινή Υπουργική Απόφαση Υπουργού Εσωτερικών και Διοικητή Εθνικής Αρχής Διαφάνειας: «Ρυθμίσεις ειδικότερων θεμάτων λειτουργίας και διαχείρισης της ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων με τίτλο e-Reitharxika»

Δ. ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

1	αριθμ. πρωτ.ΔΙΔΑΔ/Φ.69/207/οικ. 8955/03-06-2022 (ΑΔΑ: 6Ο3Η46ΜΤΛ6-361)	Εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών και της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας με θέμα: Διαδικασία εγγραφής και πρόσβασης στην εφαρμογή παρακολούθησης των πειθαρχικών υποθέσεων «e-Reitharxika» της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας.
2	Αριθμ. πρωτ. 80242/20-11-2021 (ΑΔΑ:Ω0Φ546ΜΤΛ6-ΙΤ9)	Εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών με θέμα: «Διατάξεις για διοικητικά μέτρα και πειθαρχικό δίκαιο υπαλλήλων ΟΤΑ α΄ βαθμού»
3	αριθμ. πρωτ.ΔΙΔΑΔ/Φ.69/169/οικ.14175/12-07-2021 (ΑΔΑ: ΨΦΛΛ46ΜΤΛ6-7ΜΓ)	Εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών με θέμα: «Διατάξεις του ν. 4795/2021 (Α΄62) «Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου του Δημόσιου Τομέα, Σύμβουλος Ακεραιότητας στη δημόσια διοίκηση και άλλες διατάξεις για τη δημόσια διοίκηση και την τοπική αυτοδιοίκηση».
4	αριθμ. πρωτ. οικ. 25/04-01-2021 (ΑΔΑ: 97ΧΤ46ΜΙ0Φ-ΖΘ3)	Εγκύκλιος της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας με θέμα: «Παροχή διευκρινίσεων και οδηγιών αναφορικά με την πειθαρχική αρμοδιότητα της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας και τις υποχρεώσεις των πειθαρχικών οργάνων και φορέων σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4622/2019.»
5	αριθμ. πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ.69/122/οικ.14540/23-07-2020 (ΑΔΑ: 6ΟΞΚ46ΜΤΛ6-Ι2Δ)	Εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών με θέμα: «Ν. 4674/2020 «Στρατηγική Αναπτυξιακή Προοπτική των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Ρύθμιση ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών και άλλες διατάξεις» - Ενημέρωση υπαλλήλων για υποχρέωση υποβολής ΔΠΚ και ΔΟΣ.»
6	Αριθ. Πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ.69/153/17370/05-04-2021 (ΑΔΑ: 6ΙΞΕ46ΜΤΛ6-ΔΟ3)	Εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών με θέμα: «Ενδικο μέσο κατά πειθαρχικών αποφάσεων και λύση της υπαλληλικής σχέσης».
7	αριθμ. πρωτ.ΔΙΔΑΔ/Φ.69/103/οικ.1422/08-01-2020 (ΑΔΑ: Ω1Γ046ΜΤΛ6-Ο9Π)	Εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών με θέμα: «Παροχή οδηγιών για τη διενέργεια Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (Ε.Δ.Ε.) σύμφωνα με το άρθρο 126 του Υπαλληλικού Κώδικα (ν.3528/2007) όπως έχει αντικατασταθεί και ισχύει»
8	αριθμ. πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ.69/66/οικ.13632/08-05-2015	Εγκύκλιος του πρώην Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης με θέμα: «Διατάξεις νομοσχεδίου «Εκδημοκρατισμός της Διοίκησης-Καταπολέμηση Γραφειοκρατίας και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση- Αποκατάσταση Αδικιών και άλλες διατάξεις» περί αυτοδίκαιης ή δυναμικής θέσης σε αργία και περί επιβολής της ποινής της οριστικής παύσης.»
9	αριθ. πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ. 69/ 55 / 9899/15-4-2014 (ΑΔΑ: ΒΙΗΝΧ-ΧΧ5)	Εγκύκλιος του πρώην Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης με θέμα: «Μη αναστολή Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης»
10	αριθ. πρωτ.ΔΙΔΑΔ/Φ.69/51/οικ. 34813/27-12-2013 (ΑΔΑ: ΒΛΓΔΧ-ΠΨΦ)	Εγκύκλιος του πρώην Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης με θέμα: «Ρυθμίσεις επί θεμάτων αξιοποίησης ανθρώπινου δυναμικού του Ν. 4210/2013 (ΦΕΚ 254/Α΄)»
11	αριθ. πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ.69/47/οικ. 21243/30-07-2013 (ΑΔΑ: ΒΛΒΠΧ-ΔΛΓ)	Εγκύκλιος του πρώην Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης με θέμα: «Πειθαρχικό Δίκαιο δημοσίων πολιτικών υπαλλήλων»
12	αριθ. πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ.58/341/οικ. 10874/03-05-2012 (ΑΔΑ: Β499Χ-ΟΥΗ)	Εγκύκλιος του πρώην Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης με θέμα: «Πειθαρχικό δίκαιο δημοσίων πολιτικών υπαλλήλων»
13	αριθμ. πρωτ. ΔΙΣΚΠΟ /Φ.18/οικ.6190/12-3-2012 (ΑΔΑ : Β44ΥΧ-ΦΗ0)	Εγκύκλιος πρώην Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, με θέμα: «Δικαιώματα των πολιτών και των επιχειρήσεων στις συναλλαγές τους με τις δημόσιες υπηρεσίες»

B) ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

1. ΣτΕ 2450/2019
2. ΣτΕ 1157/2020
3. ΣτΕ 281/2019
4. ΣτΕ 4003/2015
5. ΣτΕ 3450/2015
6. ΣτΕ 3440/2015
7. ΣτΕ 3430/2015
8. ΣτΕ 3429/2015
9. ΣτΕ 3421/2015
10. ΣτΕ. 3369/2015
11. ΣτΕ 3227/2015
12. ΣτΕ 2612/2015
13. ΣτΕ 2677/2013
14. ΣτΕ 2180/2013
15. ΣτΕ 1925/2013
16. ΣτΕ 934/2013
17. ΣτΕ 2693/2012
18. ΣτΕ 1303/2012
19. ΣτΕ 110/2012
20. ΣτΕ 625/2011
21. ΣτΕ 999/2010
22. ΣτΕ 3386/2009
23. ΣτΕ 2351/2008
24. ΣτΕ 1439/2008
25. ΣτΕ 1756/2008
26. ΣτΕ 1317/2008
27. ΣτΕ 1305/2008
28. ΣτΕ 584/2008
29. ΣτΕ 274/2007
30. ΣτΕ 189/2007
31. ΣτΕ 2780/2006
32. ΣτΕ 2617/2006

33. ΣτΕ 2614/2006
34. ΣτΕ 1889/2005
35. ΣτΕ 2163/2004
36. ΣτΕ 1159/2004
37. ΣτΕ 933/2004
38. ΣτΕ 647/2002

Γ) ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

ΘΕΜΑ 1.

Δύο υπάλληλοι του Υπουργείου Οικονομικών κατελήφθησαν να χρηματίζονται από πολίτη με ποσόν 20.000 ευρώ για διεκπεραίωση υπόθεσής του και συνελήφθησαν άμεσα από τα αρμόδια αστυνομικά όργανα.

- Αναφέρατε αναλυτικά τις ενέργειες στις οποίες θα πρέπει να προβεί η Διοίκηση
- Προσδιορίστε το πειθαρχικό παράπτωμα, στο οποίο έχουν υποπέσει οι ως άνω υπάλληλοι και ποια κατά την γνώμη σας η προσήκουσα ποινή που θα τους επιβληθεί από το πειθαρχικό συμβούλιο.

ΘΕΜΑ 2

Σε προϊστάμενο Δ/σης του Υπουργείου Εσωτερικών περιέρχεται καταγγελία πολίτη ότι υπάλληλος της Διεύθυνσής του αρνήθηκε να τον εξυπηρετήσει χωρίς καμία δικαιολογία. Ο προϊστάμενος Δ/σης άσκησε πειθαρχική δίωξη σε βάρος του υπαλλήλου και του επέβαλε την πειθαρχική ποινή του προστίμου του ¼ των μηνιαίων αποδοχών. Κατά της πειθαρχικής απόφασης ασκήθηκε ένσταση ενώπιον του πειθαρχικού Συμβουλίου.

1. Χαρακτηρίστε το πειθαρχικό παράπτωμα
2. Ποιο είναι το εύρος της ποινής που μπορεί να επιβληθεί στον υπάλληλο: α) στην περίπτωση που υποβάλει ένσταση κατά της απόφασης μόνο ο υπάλληλος. β) στην περίπτωση που υποβάλει ένσταση κατά της απόφασης μόνο ο Υπουργός υπέρ της διοίκησης και γ) στην περίπτωση που υποβάλουν ένσταση και ο Υπουργός και ο υπάλληλος.

ΘΕΜΑ 3.

Μετά την ανάληψη των καθηκόντων Προϊστ. Γεν. Δ/σης το έτος 2021 διαπιστώνεται ότι εκκρεμεί η πειθαρχική διερεύνηση περιστατικού αδικαιολόγητης αποχής από τα καθήκοντα υπαλλήλου που έγινε στο έτος 2018 κατά 37 ημέρες. Από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι ο υπάλληλος υπηρετεί στην υπηρεσία, ενώ ο τότε Προϊστ. Γεν. Δ/σης έχει συνταξιοδοτηθεί.

1. Να εντοπίσετε τα πειθαρχικά παραπτώματα που προκύπτουν εξετάζοντας το ενδεχόμενο παραγραφής για κάθε ένα ξεχωριστά.
2. Αναλυτικά σε τι ενέργειες πρέπει να προβείτε
3. Το εύρος της ποινής.

ΘΕΜΑ 4

Περιήλθε στην Υπουργό Παιδείας στις 8.1.2020 έγγραφο της Περιφερειακής Δ/σης Α/θμιας Εκπαίδευσης με το οποίο κοινοποιήθηκε η υπ' αριθ. 106/18.12.2019 αθωωτική απόφαση του Πρωτοβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου Αν. Μακεδονίας για τον υπάλληλο..... Η Υπουργός άσκησε ένσταση η οποία περιήλθε στην Γραμματεία του Πρωτοβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου στις 13.2.2020.

- ΕΡΩΤΗΣΗ
- Σε ποιο πειθαρχικό συμβούλιο θα εξεταστεί η ένσταση της Υπουργού
- Ποια κατά την γνώμη σας είναι η απόφαση που θα εκδοθεί;